

N.N. BELDICEANU

Chilia Dragostii



Prietenului vechi, Traian Lalescu, în
semn de dragoste.

19. V. 1913.

N. N. Beldiceanu

N. N. BELDICEANU

CHILIA DRAGOSTII



EDITURA INSTITUTULUI ::
DE ARTE GRAFICE :: :: ::
„FLACĂRA“, BUCUREȘTI ::
STR. CÂMPINEANU, 40 :: ::
:: :: :: :: : 1913 : :: :: ::

CHILIA DRAGOSTII

CHILIA DRAGOSTII

Eram în clasa VII-a, la *Institutele-Unite* din Iași : eram acolo intern, de când trecusem la liceu ; și, după ani de zile, începuse a-mi fi dragă casa aceea veche, domnească, cu zidurile sure, groase ca de cetate, cu acoperișul de olane înverzite de mușchiu. Mi-era drag să rătăcesc prin gangurile boltite, pline de umbră, prin grădina mare cât grădina Copoului, cu alei de tei bătrâni, cu salcâmi și castani uriași, subț cari plutea o lumină verzuie, ca cernută prin niște vitraiuri verzi. Nu-mi plăcea să mă amestec în vălmășagul colegilor ; stam singuratic într'un ungher, cu fața lungă, palidă, în privazul pletelor negre ; ori rătăceam prin racoarea jilavă a aleii de tei. Il știam pe Eminescu pe de rost ; și mă pomeneam, uneori, murmurându-i poeziile, cu un zumzet ca de clopot depărtat, — și, dintr'odată, simțeam că-mi alunecă pe obraji o lacrimă fierbinte... Iar, pe ascuns, aruncând, din când în când, priviri furișe în lături, scrieam, cu slove mărunte, stihuri unei fantazme albe, izvorâtă din visurile mele de singuratic, ca

o zână, cu trupul de spumă, din adâncurile unui lac albastru.

Câteodată, noaptea târziu, când era lună și pe acoperișuri părea c'a nins o zăpadă viorie, mă îmbrăcam și mă coboram în grădină. Copacii negri, se înălțau ca într'o ceață de argint ; și eu mă strângeam în pelerină, mă așezam pe o bancă, și rămâneam acolo, neclintit, ca o stană. Stam așa ceasuri întregi, cu ochii închiși ; și versurile poetului meu drag se trezeau și-mi umpleau ființa cu cântecul lor. Atunci sufletul meu se prefăcea, par'că, într'un fagure, și fiecare cuvânt al lui Eminescu era o albină de aur care venea să-și picure mierea.

Intr'o noapte, neputând închide deloc ochii, mă sculai și mă așezai la o fereastră deschisă, care da într'o hudiță întunecoasă. Dintr'o grădină, venea o mirezmă umedă de floare de tei — o mireazmă așa de puternică, că par'că-mi îngropasem fața în floarea de fildeș. Și mireazma aceasta, încetul cu încetul, mă turburâ ca o șoptă de dragoste, ca o chemare tainică, șoptită cu degetul pe gură.

În vale, orașul, cu luminile lui nenumărate, îmi făcea semne par'că, — să viu, să cobor. Auzii jos, în stradă, niște pași. O umbră de bărbat se opri la o fereastră ; și, după o clipă, geamul se deschise și răsări, din întuneric, un cap de femeie. Inima începu a-mi svâcni ; cașicum s'ar fi arătat pentru mine necunoscuta dela geam. Mă îmbrăcai în neștire, cu mintea amețită de toată poezia dragostei, pe care o sorbisem din romane.

Mă strecurai din dormitor, cu pași de pisică,—și mă trezii pe uliți pustii, printre casele adormite. Pașii îmi răsunau în noapte, ca prin niște ganguri de piatră; și, pretutindeni, mă urmărea mi-reazma amețitoare a teilor ; mă întâmpina la un colț de uliță ; îmi șoptea par'că din urmă : «Haide, vino...» Și eu așteptam ceva : mi se părea că are să se deschidă un geam undeva; și o femeie are să se aplece în noapte ; are să-mi zâmbească.

Cum mergeam astfel, deodată, auzii niște pași ușori, un susur de mătase; și văzui, venind spre mine, o femeie. Când fu la doi pași de mine, îmi zâmbi și-mi murmură :

«Unde te duci ?

— Mă primblu...

— Și eu mă primblu ; vrei să ne primblăm amândoi ?»

Și, fără să-mi mai aștepte răspunsul, își anină brațul de brațul meu ; se rezemă dulce, cu o mișcare leneșă, mlădioasă, dezmerdătoare, ca de pisică. Ii strânsei zăpăcit mâna mică și-o întrebai încet, cașicum ar fi fost cineva să mă-audă,—o întrebai așa numai să spun ceva, să-mi ascund turburarea care mă cuprinsese :

«Cum te cheamă ?»

Dânsa îmi murmură un nume polonez.

Și, deodată, își lăsă, ca o tresărire, capul pe spate — parc'ar ar fi falfăit niște aripi deasupra noastră,—și sorbi adânc, înălțând umerii :

«Ah, ce frumos miroase teii !... Stai...»

Și, oprindu-ne, sorbirăm amândoi lacomi, mireazma jilavă, ascuțită, ațîțătoare ; și, dintr'odată-i simții trupul tânăr alipit de al meu,—îl simții cald, prin rochia subțire,—și ne trezirăm strângându-ne în brațe ca doi îndrăgostiți. O trăsură ne făcu să pornim, grăbiți, înnainte ; ne desmetici ca o undă rece de apă.

Dânsa se răzema iar, ostenită, de brațul meu, și murmură :

«Nu știu ce am în astăseară ? Ce simt acum, n'am simțit de mult ; nu mai țin minte de când... Sânt o biată pasăre de noapte ; o femeie pierdută, — cum se zice, — o nenorocită, care-și vinde trupul oricui îi ese-în cale... Și, uite, în seara asta, nu m'aș vinde pentru nimic în lume...»

Și, la vorbele acestea, mi se lămuri, deodată, în minte,—cu capul bălai, ca într'un nimb de lumină,—*Sonia* din *Crimă și Pedepsă* ; și mi se păru, atunci, că se razimă de brațul meu o femeie pierdută, sfințită prin jertfă, ca și *Sonia* marelui *Dostoievsky* ; și, în piept, simții, dintr'odată, șipotul cald al milei.

Intr'o grădină, — într'un tei poate,—o privighetoare începu să-și cerce glasul ; piuitul ei, la început : rar, sfios, — răsunând ca niște picușuri de apă într'un havuz,—prinse a picura tot mai des, tot mai sonor : par'că chema, par'că spunea, în limba ei, cuvinte de dragoste, cuvinte de foc, în camera ei înflorită ; amețită de mireazma care umplea noaptea.

«Stai...» șopti dânsa punând un deget pe gură.

Și, răsturnându-și capul pe spate, rămase așa, cu pieptul involt, cu gura mititică întredeschisă, cu ochii deschiși mari, cu răsuflarea oprită. Ce-am simțit în clipa aceea, n'am mai simțit niciodată par'că. A fost una din clipele acelea rare, în cari sufletul își deschide porțile zăvorâte, ca să-l bată, ca să-l scalde văpaea lunei ; ca să soarbă farmecul unei șoapte, unei priviri, unei sărutări, unei strângeri de mână, — a fost una din clipele în cari simțim, par'că, cu sufletul lui Dumnezeu, nu cu sufletul nostru pitic.

Numai când își conteni privighetoarea cântecul, pornirăm înaintea. Dânsa iar se alipi de mine, cu aceeaș mișcare mlădioasă, de pisică :

«Ah, nu știu ce-i cu mine-în astăseară ; aș vrea par'că să fug în lume, undeva departe, — și să fiu numai a ta ; să nu mă mai vând.... Aș vrea să fac o nebunie în noaptea asta ; da, o nebunie cum întâlnești numai prin cărți... Știi poezii ? A, nu se poate să nu știi, când ai plete așa de frumoase... Haide, spune-mi o poezie...»

Începui, după o clipă, a murmura încet o poezie de dragoste. Când sfârșii, șopti :

«Ce frumos știi tu să le spui... Mai spune-mi una... Pe mine nimeni nu m'a iubit... Și când te-aud murmurându-le, șoptindu-le, suspinându-le cuvintele acestea de iubire, — mi se pare că-s pentru mine... Uite, știi ce mi-ar plăcea... — Vai, ce nebună's ! — Dacă am fi pe malul Dunărei, bunăoară, mi-ar plăcea să mă sui cu tine într'o barcă,

și să fie veșnic noapte și lună ; și noi să plutim mereu, ca pe un râu de argint,—și eu să ascult, cu ochii închiși, freamătul apei și glasul tău murmurându-mi poezii de dragoste... Ei, nu, hotărât lucru, în noaptea asta sânt nebună de legat și pace !...»

Rătăcind astfel, fără țintă, ne pomenirăm dinaintea porții școalei :

«Uite, aici stau eu, îi spusei ; vrei să ne primblăm prin grădina școalei ?

— Du-mă unde vrei...» șopti dânsa.

Când am ajuns la porțița grădinei, am rămas, o clipă, uimiți în prag : în pulberea lunei, grădina școalei se întindea cu aleele albe, cu teii ei uriași, încărcăți de floare, cu pajiștea scânteind de rouă, ca de o puzderie de nestimate ; cașicum fiecare floare, fiecare firicel de iarbă, ar fi fost un giuvaer bătut în pietre scumpe.

Și, în fața grădinii acestea ca un paradis, — ca un cântec, vibră în mine străvechea poezie biblică. Și, când pașii în împărăția grădinii ; mi se păru, că, prin iarba plină de rouă care ne uda gleznele, rătăcesc, lipiți strâns unul de altul, goi, ca două statui îngemănate, Adam și Eva...

Cum stăteam pe-o bancă, ca amețiți de mireasmă, dintr'odată simții că se face ziuă, că copacii negri se înalță în lumina rumenă a răsăritului. Auzii niște pași, o tuse ; ș'atunci, fără să-mi dau bine seamă ce fac, o luai de braț și, din duoi pași, fui la scara dela galeria înveșmântată în draperii

întunecate de ederă. (Era o galerie uriașe, cu două rânduri, legată, prin două coridoare, de clădirea școalei, — în care năvăleam cu toții în recreație, când ploua). Și ne urcarăm, într'un suflet, în podul galeriei. Mă suisem de multe ori în podul acesta ; stăteam ceasuri și citeam acolo, ori visam, tolănit pe un mindir, cu mâinile supt cap, cu ochii la petecul albastru de cer, ce se vedea prin băgeaga largă cât o ușe.

Știam așa de bine toate ungherele, toate cotoanele podului, că puteam umbla cu ochii închiși prin el. Aici nu se suia niciodată nimeni ; și, dacă s'ar fi suit, ne-am fi putut strecura din podul galeriei în podul școalei ; și nu ne-ar fi dat nimeni de urmă.

Când ne văzurăm înăuntru, ne pufniră pe amândoi râsul. Într'un colț al podului, știam că e un maldăr de mindire și niște cuverturi verzi ; și, repede și degrabă, mă apukai de cărat mindirele lângă băgiagă și durai, cât ai bate-în palme, o cămară cu pereții de mindire îmbrăcați cu cuverturi ; iar, din trei mindire, făcui un divan pe care zvârlii o cuvertură.

Mă coborâi apoi, încet, cu ochii la pândă ; mă strecurai prin gangurile, pline de noapte încă, și, scoțând din pupitru câteva romane, un pieptene, o perie ș'o oglindă în chip de inimă, — cât ai clipi, fui cu ele în pod. Și când sună clopoțelul de sculare, mă coborâi binișor și intrai în odaia unde ne spălam ; și începui a-mi zvârli în obraji

apa rece, râzând singur și jucând ; aruncând picioarele în lături, ca un clown.

De unde stam înaintea, toată ziua, într'un ungher, ca un moroi,—acum îmi făceam de cap : nu mai sărea nimeni, cum săream eu, ca un cal de rasă peste pupitre ; îmi toca gura ca o meliță toată ziua ; cântam, cu glas mare, vânturând din mâni, înălțându-mă în vârful picioarelor, ducând o mână la inimă, ca la operă. Imi venea să îmbrățișez, să sărut pe toată lumea. Pe doi colegi, mă repezii, într'un rând, și-i sărutai, așa, din senin — și, când îmi venea bine, fugeam în pod.

Dispăruseră două perini din dormitor : o perină dela mine, cealaltă dela vecinul meu ; și «madama» a răscolit tot dormitorul, căutându-le ; dar, pace, nu le-a putut da de urmă în ruptul capului, și a eșit plină de năduf, înălțând mâinile spre bagdadie :

«Mein Gott. — Mein Gott... Esus Maria ! Asta nu s'a intimplat de chind școla este...»

Mai trebuia în cămăruța din poto plapomă de vară, o cană ș'un păhar ; și, nu trecu mult, și se zvonî că i s'au furat madamei un pled, o cană albastră și un păhar de cristal. Lăsase ușa deschise, ca de obicei, și se dusesse prin dormitoare ; și când s'a întors : pledul, cana și păharul, — nicăeri... Cana și păharul, calea valea ; dar pledul... pledul, era de toată frumusețea : era un pled ca o blană de tigru... Și iar scandal, iar : «Mein Gott !» și «Esus Maria !» Au răscolit toate dormitoarele, au răs-

colit pretutindeni, — pace, par'că le înghițise pământul...

În fiecare zi, la prânz ori seara, trebuia să avem, numaidecât, o friptură. Eu ceream întotdeauna două porții, și, așezându-le între două felii de pâine, le strecuram, cu o îndemânare de scamator, într'un buzunar, și, după masă, mă furișam în pod. Dealtfel, subț o grindă a chiliei noastre se găsea oricând ceva de-ale mâncării: îi vândusem unui anticar dicționarele latinești și grecești, și, ca un bun gospodar ce eram, cumpărasem șuncă, șvaiter, icre negre, portocale, și le rânduiseam frumos subț grindă.

Și, ca să pot sta mai mult în pod, în clasă îmi luam, de multeori, o mutră amărâtă, îmi frecam ochii, ca să mi-i înroșesc, îmi țineam răsuflarea, ca să mă îngălbenesc la față ; și numai ce mă sculam și îngăimam cu glas sleit, prăpădit, cu fața încrețită :

«Mi-e foarte rău ; nu știu ce am... Dați-mi... vă rog... voe... să mă duc la infermerie...»

Și eșeam încet din clasă, târându-mi picioarele, răsuflând din greu, cu capul plecat moale pe un umăr. Și când mă vedeam afară, îmi creștea pieptul, să-mi sară nasturii dela tunică, și prindeam a alerga, în copci, prin gangurile răsunătoare, ca o ciută scăpată dintr'un țarc, — și, ca pe niște aripi, mă urcam în chilia dragostii.

Nebunia aceasta a ținut o săptămână încheiată. Într'una din zile, am auzit, de sus, vorbind jos cineva :

«Măi, oare ce caută moroiul nostru în pod ? L-am văzut eri furișându-se de trei ori ; și părea că duce ceva, ascunde ceva.»

Asta era către seară, pe la aprinsul lumânărilor. Se așternu o clipă de liniște, și, un alt glas, zise:

«Știi ce, măi ? Mâne să ne punem de pândă, — acu nu-ți vezi nici mâna'n pod, — și, după ce l-om vedea că s'a suit, să ne suim binișor după el ; și, odată să dăm năvală... Să vedem, ce dracu' face, moroiul, în pod...»

Noaptea, târziu, ne-am coborât amândoi și ne-am strecurat pe poartă.

Am petrecut-o până într'o hudiță depărtată, pustie ; și deacolo nu mai m'a lăsat s'o petrec.

Ne-am despărțit, — și n'am mai văzut-o...

STRĂINUL



STRĂINUL

Badea Vasile Runcu tocmise, de vr'o două zile, la oi, pe un flăcău, adus de nevoi, din jos, din partea câmpului. Vorba lui așezată, căutătura lui de om bun și năcăjit, îl apropiaseră îndată de inimile ciobanilor : se uitau cu drag la chipul lui tânăr, cu mustecioara neagră, cu pletele lucii, până de corb, — numai inele, din creștet până pe umeri, — cu ochii negri, frumoși și blajini ca ochii unui juncan.

După ce ospătară cu toții, strânși împrejurul mămăligii cât roata carului, ciobanii eșiră din stână și se tolăniră, mai la o parte, pe iarbă, lângă țarcul oilor, la sfat. Străinul, Ilie Mălinaș, căta împrejur, pe subt cușmă ; cerceta depărtările, cu o umbră de jale în ochii negri, ca omul care venea de departe, de pe alte meleaguri, pe piscul acesta de munte, și vedea, încotro își înturna ochii, oameni și locuri străine.

Pretutindeni, în aburii amurgului, numai munți, până la cer, — munți îmbrăcați cu păduri negre

de brad, veşnic întunecate, caşicum în cetina lor ar fi sălăşluit noaptea.

Departe, în văile pline de ceaţă, licărea o apă singuratică. Cât cuprindea cu ochii, niciun sat, nicio casă, — erau în vale câteva case, strânse împrejurul mănăstirii Cheia, ca nişte pui în jurul unei cloşte ; dar de aici, de pe plaiul Zăganului, nu se zăreau ; erau ascunse după spinarea unui munte.

Din ţarcul oilor, răzbătea, prin mireazma puternică de răşină, mirosul sărat al lănei. O tălângă tremură cu frică, şi amuţi. Liniştea singurătăţilor sălbatice căzu grea, ca o lespede, pe inima lui Mălinaş. Străinul văzu lângă el un bucium înfăşurat în coarje de cireş, şi, lăsându-se într'o dungă, îl duse la gură şi prinse a sufla cu ochii închişi.

Ciobanii, cu'ncetul, tăcură şi rămaseră întunecaţi, cu ochii în depărtări. Când îşi conţeni Ilie Mălinaş cântecul, un cioban îşi scutură pletele lucii de unt şi făcu :

«D'apoi ştii, frate-meu, că ne-ai bătut pe toţi...

— Ia, cânt şi eu ca un străin amărât, grăi încet Ilie Mălinaş.

— Se vede treaba că ai mai fost pe la oi ? zise alt cioban.

— Fost, murmură străinul, cu ochii plini de neguri ; fost când eram *mâţiţăl*... C'am fost *copchil* năcăjit ; că tătuca a murit de tânăr».

În depărtări prinseră a se înălţa pâcle sure, ca nişte gânduri mohorâte ale munţilor. Se întunecă

repede. În țarc tremură behăitul moale al unui miel,— parc'ar fi scâncit cuprins de frică : «ma-măăă»...

Și, în curând, ciobanii se învăliră în tohoarce; își îndesară cușmele peste urechi și se culcară.

Adouazi, când se sculară, munții fumegau neguri albe, ca niște grămezi de lână țigae ; și, în țarc, oile se îngrămădeau unele în altele, cu capetele în pământ, ca în preajma unei primejdii.

Ilie Mălinaș sta răzemat cu coatele de un răzlog al țarcului și se uita posomorât la oi.

Un flăcău eși din stână, c'o cupă, și făcu către un cioban :

«Hai, mergi, bre, la fântână, să bem o țăr de apă ?

— Haide, răspunse ciobanul, și întorcându-se către Ilie Mălinaș, adăugă : mergi și *'mneata*, ha ?

— Merg», grăi flăcăul, cu jumătate de glas. Și coborâră tustrei priporul repede. Când ajunseră la fântână, se întunecă dintr'odată, cașicum și-ar fi închis soarele ochiul ; și pădurea începu a șuera răgușit : în fiecare brad fluera un șarpe par'că.

«Se burzuluește vremea»..., făcu un cioban, după ce goli cupa.

În aceeaș clipă, se rupseră par'că zăgazurile cerului ; și ploaia prinse a ropoti, a vâjâi, a bate pieziș, plină de mânie, de ură, închizând, ca'n niște zăbrele de oțel, namilile munților. De-asupra pădurii, se zvârcoli, dintr'odată, un șarpe de foc. Se năruî un munte par'că. Și ciobanii îl zăriră pe Ilie Mălinaș prăbușindu-se pe spate, într'un nor lu-

minos, și rămânând neclintit, cu brațele în cruce, cu cușma zburată la doi pași, fumegând.

Pe la nămiezi, badea Vasile Runcu, coborî, cu Murga de dârlogi, priporul mâncat de șivoae ; se ducea la primărie, la Moeci, să dea de știre primarului. Se întoarse noaptea, târziu. Ploaia contenise. Din cetină picurau, ici-colo, câteva boabe de ploae, ca niște lacrimi ale pădurii. Câțiva ciobani veghiau lângă mort, în preajma focului. La capul străinului ardea o lumânare măruntă de ceară.

Un flăcău se ridică și luă tarnița și poclada de pe Murgă. Badea Runcu se așeză jos, în dogoarea focului. Zise încet, cu frică par'că, aruncând o privire piezișe spre mort :

«*Premarele* era la o cercetare în alt sat ; ș'a trebuit să-l aștept până'n sară».

Ciobanii tăceau, cu fețele sarbede, ca după boală. Badea Runcu vorbi iar, strecurând o căutătură furisă spre mort :

«A dat de veste la Ploești, ș'a venit răspuns că până poimăine nu poate veni procurorul ; da poimăine vine de bună samă....»

Omul tăcu și-și întoarse iar ochii spre mort.

Lumânarea dela capul mortului sfârâi și se stinse ; și fața străinului se întristă par'că.

Stăpânul întrebă :

«Nu mai aveți vr'un capăt de lumânare ?

— Nu mai avem», zise cineva încet.

Și iarăș căzu, ca un hobot de plumb, muțenia priveghiurilor ; se auzea numai, din când în când,

căzând rar câte o picătură de ploae din cetină. Într'un târziu, badea Runcu murmură ridicându-se :

«Haideți de-acu, măi flăcăi, la culcare, că mâine nu-ți putea fi buni de nimic : rămâneți numai doi.

— Rămânem noi, ziseră într'un glas flăcăii cari coborâseră cu Ilie Mălinaș la fântână.

— Bine, rămâneți voi, grăi Vasile Runcu aplecându-se și luându-și tarnița și poclada; da'vegheați cu rândul, să nu vă prea vlăguiți ; c'apoi mâine nu-ți mai putea umbla cu oile.»

Ceilalți ciobani se ridicară și pieriră repede subț cetina neagră.

Unul din flăcăi zvârli, pe foc, câteva despicături de brad ; cellalt își răsuci o țigară, luă un cărbune cu degetele și ș'o aprinse; și, după ce trase o dată, murmură, ca pentru sine numai :

«Eu l'am *înghițit* să meargă la fântână : «Nu mergi și *'mneata* ?» i-am zis».

Și ochii i se făcură mai negri par'că, și se ațintiră asupra mortului ; adăogă încet :

«Poate, dacă nu-l *înghiiam*, nu mergea...

— L'a tras așa, grăi cellalt ; așa i-a fost lui scris să moară, și s'a isprăvit : or ce-ar fi făcut, tot de trăsnet murea. Nu vezi tu, bre : noi de când trăim pe piscurile acestea ; și, uite, n'a murit niciunul din noi de trăsnet».

Flăcăii tăcură iar. Se auzea numai pârâitul lemnelor.

După un răstimp, flăcăul care vorbise în urmă, zise :

«Eu mă las să ațipesc oleacă, că-s ostenit ca un câne ;când ți-o fi somn trezește-mă».

Și, înfășurându-se în sàrică, se întinse cu capul pe o mână ; și începu îndată a horăi.

Flăcăul care veghea, după un timp, își propti barba în piept și ațipi. Dar, după câteva clipe, tresări și deschise ochii mari : i se păruse că s'a mișcat ceva. Ascultă, cu nările umflate : jos, în pârâu, par'că bea apă o jivină. Incolo nu se auzea nimic. Mușenia adâncă a codrului îi strecură un fior, ca o ață de vânt furișată printr'o gaură a săricii. Focul fâlăia umbre și lumini speriate peste trunchiurile negre, făcând să tresară, uneori, — ca o lumină străină, — o pată rumenă, pe un brad mai din adâncul pădurii. Și, dintr'odată, ciobanului i se păru că mortul zâmbește ; și, fulgerat de spaimă, întinse mâna și-și clătină tovarășul :

«Ce-i, bre ? mormăi flăcăul somnoros, de subt. tohoarcă.

— Mi s'a părut că s'aude ceva...» murmură ciobanul.

Trecură două zile în tăcerile lungi ale priveghiurilor, în cari plutea par'că o taină,—și procurorul nu veni. Ziua a treia, ciobanii așteptară până'n seară ; se tot uitară în vale, cu mâna ștreșină, să vadă de nu se zărește cineva urcând poteca ; dar se înnoptă și nu se arătă nimeni.

Două zile dearândul fusese senin ; soarele do-

gorise ; și mortul începuse a se înnegri. Procurorul nu veni nici ziua a patra, și pe fața mortului începuse a se ivi pete albăstrii și verzi, și începu a mirosi. Pe la nămezi, un cioban văzu un cōrb, rotindu-se deasupra poenei, unde zăcea Ilie Mălinaș, cu o făclie de rășină la căpătâi. Ciobanii începură a fășcăi ; și corbul se roti în cercuri din ce în ce mai mari, până când pieri în senin. Dar nu trecu mult și răsună un croncănit ca o chemare și altul ca un răspuns ; și, când ridicară oamenii ochii, văzură fâlfâind nn stol de corbi, sus, în slavă. Câțiva, mai îndrăzneți, se lăsară și prinseră a se roti deasupra săgeților brazilor. Ciobanii își începură iar fluerăturile tăioase. Păsările morții se depărtară, legănându-se pieziș, cumpănindu-se, pe aripile întinse; scriind cercuri tot mai largi,—până când se mistuiră în stolul care însemna o pată neagră în albastru. După un răstimp, însă, se coborâră iar, — mai mulți acum, — și începură, din nou, a se roti deasupra poenei, chemându-se, îmbiindu-se par'că unul pe altul. Dela o vreme, fășcăiturile ciobanilor nu-i mai speriară. Câțiva se așezară pe vârfurile unor brazi ; și de acolo : pân-deau, se uitau în jos, când cu un ochiu, când cu altul; așteptând, nădăjduind par'că c'o să rămăe mortul singur.

Tocmai în ziua a cincea veni procurorul ; și ciobanii putură așeza mortul în sicriul întruchipat de badea Vasile Runcu din niște scânduri vechi, negeluite.

După amiază, așezară racla pe o năsalie de cetină ; și doi ciobani o ridicară și coborâră priporul. Flăcăii coborau cu greu poteca prăpăstioasă, temându-se, la fiecare pas, să nu prăvălească mortul.

Preot nu era, fiindcă nici unul din cei doi preoți dela mănăstirea din vale, nu voise să urce sus, numai cu câte doi lei ; și badea Runcu n'a vrut, în ruptul capului, să dea nici o lițcae mai mult peste cei patru lei de parale.

Se înțeleseseră așa : sfințiile lor să aștepte mortul la marginea satului.

În urma lui Ilie Mălinaș, venea numai badea Vasile Runcu, ducându-și calul de frâu ; ceilalți ciobani trebuiseră să rămâe lângă oi ; așa hotărâse stăpânul ; și din cuvântul lui răspicat nu putea eși nimeni.

După o bucată de drum, răsări în urmă și un câne dela stână ; cânele lui badea Runcu, care avea obiceiul să se ia după stăpână-su. Și dintre toți, numai zăvodul acesta, flocos ca un urs, părea măhnit ; mergea în urma calului cu capu'n pământ, de par'că l-ar fi jelit pe Ilie Mălinaș. Oamenii păseau, mai degrabă necăjiți, decât măhniți.

Când ajunseră jos, prinse să cearnă. Cei doi călugări se ridicară de pe marginea unui șanț ; și începură a-și mormăi, posomorâți, cântările, cu jumătate de gură.

Clopotul dela mănăstire își începu tânguiriile

într'o dungă, supărat par'că și el, că l'a trezit pentru un om străin.

După o bucată de vreme, ploaea se înteeți. Călugării se uitară încruntați la cer, și, suflecându-și antereele, grăbiră pașii, până când, încetul cu încetul, începură cu toții a fugi prin ploaia piezișe.

Glasul singuratic al clopotului, deabia mai răzbătea prin ropotul ploii. Călugării își slobozeau, numai din când în când, pe nas, mormăelele lor neînțelese.

Și umbrele încovoiate se șterseră repede în pianjenişul ploii, spre poarta neagră, ca o gură de hrubă, de subt clopotnița mănăstirii.

INNAUGURAREA PROSTOGOLULUI

INNAUGURAREA PROSTOGOLULUI

La vama Tigăi, e fierbere mare : vine prefectul, inginerul-șef al județului și primarul dela Ploești, — toți cu familia. Vin dela Brașov, dorm o noapte la Tigăi, pleacă adouazi la mănăstirea Suzana ; și, în zori, pornesc spre Vălenii de Munte.

Adouazi, către seară, s'a revărsat, dintr'odată, peste văile munților din preajma vămii, larmă de zurgalăi și de clopote. Vameșul, cu nevastă-sa, au zbucnit afară cu fețele speriate. De peste drum, a coborât, în fugă, scările locotenentul, în sunetul pintenilor, cu fața rasă proaspăt, pudrată, cu șfichiurile musteții negre încârlionțate :

«Vin...

— Ei sunt...»

Strigară, într'un glas, și vameșul și șeful grănicerilor ; și locotenentul se întoarse către senti-nela de lângă gheretă :

«Pune, mă, mânușele...»

Soldatul căută zăpăcit într'un buzunar, căută în cellalt :

«Is în pluton, să trăiți...

— Nu sta, mă, nu sta, suflete, că m'ai făcut de răs ; dă fuga și le ia...»

Santinela sări cele trei trepte, dintr'un singur pas, și se prăbuși înapoi, punându-și mânușile mari de lână, cu degetele de două ori mai lungi. Trăsurile se arătară : trei trăsură încărcate.

«Ei sunt, ei sunt...» făcu locotenentul, trăgându-și chipiul mai pe-o sprinceană și netezindu-și repede musteața.

Trăsurile se opriră scurt, într'un nor de pulbere. Caii asudați prinseră a-și scutura zurgălăii și clopotele, de par'că vroiau să se scape de ele, să le arunce cine știe unde. Și drumeții săriră din birji, albi de colbul drumurilor, — toți cu alpenștocuri, — bărbații cu caschete și cu jambiere de piele ; doamnele și domnișoarele, cu pălării cu voaluri lungi.

Se așezară repede la masă ; și puii, găinile și rațele vameșului, pieriră c'o iuțeală uimitoare. Cum se ridicară dela masă, prăpădiți de osteniți cum erau, se culcară-îndată : cucoanele și domnișoarele, la vamă ; domnii, la pluton.

Adouazi, după cafea, cei doisprezece musafiri plecară spre mănăstirea Suzana, cu obrazurile rumenite de somn și de aerul proaspăt al dimineții. La mănăstire, căzură ca niște lăcuste ; și, după ce se puseră la cale, eșiră cu toții în cerdac.

Lângă chiliile arhondaricului, era pichetul de grăniceri : câțiva soldați, cari țineau de plutonul dela Tigăi.

În cerdacul pichetului, doi grăniceri își ștergeau puștile la soare.

Prefectul, primarul și inginerul, fumau, mai la o parte, și zâmbeau, pe sub musteață, dându-și coate, când trecea câte-o maică mai tânără, cu genele plecate. Se uitau, cu coada ochilor, la cei doi soldați din cerdacul de alături, șopteau ceva ; și izbucneau în râsete răsunătoare, cari umpleau curtea tăcută a mănăstirii. Se linișteau apoi, o clipă, și aruncau în sus şuviți albastre de fum, privind la munții dimprejur, cu ochii închiși pe jumătate, cu dispreț par'că ; și iar murmura careva ceva, și izbucneau râsetele.

Prefectul făcu, uitându-se la unul din cei doi soldați :

«la priviți, *monșer*, ce mutră de idiot are soldatul ăla ; ia uitați-vă la el ; par'că flueră».

Și prinseră cu toții a râde ș'a face glume pe socoteala grănicerului, împreună cu cucoanele și domnișoarele :

«Prezintă absolut toate stigmatelile lombroziene, făcu inginerul : fruntea prăvălită, gura prognată, urechile ca niște torți de oală».

Soldatul băgase de seamă că-și bat joc de el. Trăgea cu urechea ; ș'o undă de sânge i se urcase în fața osoasă, bătută de vânturi și ploi. Trupul lui deșirat, cu brațele peste măsură de lungi, și fața lui lungă, tristă, cu umerii obrazilor ascuțiți, cu fruntea prăbușită, se zugrăveau puternic pe păretele pichetului.

După ce se săturară de râs, eșiră să se primele pe pajiștea din curtea mănăstirii.

La vecernie, intrară în răcoarea bisericii, să vadă maicele. Când eșiră din biserică, luna răsarea uriașă, de după vârful unui pisc ; și cu toții se opriră în ușa pridvorului, cu nasurile spre cer, și prinseră a striga :

«Voila la lune... Regardez la lune...»

Și pe când urcau scările arhondaricului, domnul prefect, se opri, deodată, și, plesnindu-se peste frunte, strigă :

«Știți, o idee genială : dac'am merge, la noapte, la prins păstrăvi ?

— Ura...

— Bravo...

— Mergem, mergem...

— Innaugurăm prostogolul...»

Pescuitul era patima domnului prefect, și își cumpărase un prostogol dela Brașov.

«Ascultați, strigă prefectul, până când prindem noi păstrăvii, cucoanele fac foc, pe malul gârlei, să prăjim peștele pe jar și să-l mâncăm acolo, proaspăt, *monșer*...»

Aplause, urale, izbucniră din nou. Domnul primar și cu domnul inginer-șef, îl luară pe domnul prefect de piceoare și-l ridicară sus, deasupra capetelor ; iar domnișoarele făcură câțiva pași de vals.

În ușa pichetului se ivi, o clipă, umbra deșirată

a grănicerului care părea mereu că șueră, și se mistul înăuntru.

După ce înnoptă de-al binele, domnul prefect eși pe poarta mănăstirii, în fruntea cârdului, cu prostogolul pe umăr, cu șapca pe ceafă ; și, cuprins de-o veselie fără de seamăn, își flutură cascheta deasupra capului și strigă :

«En avant, mes amis.

— Priviți, c'est une vraie féerie...» făcu domnul primar, întinzând un braț.

Și domnul prefect strigă cu însuflețire:

«Nous dormirons à la belle étoile...»

Și cu toții izbucniră într'un glas, cântând un crâmpei de operetă, bătând tactul cu amândouă mâinile :

«Nous dormirons à la belle étoile... Nous dormirons à la belle étoile»...

Și coborâră poteca, spre apa Teleajănelui, care ardea, în vale, ca un șarpe de argint, culcat în fânețele nesfârșite.

Valea, munții, se zăreau printr'o pulbere luminoasă. Mirezmele fânețelor se înălțau ametoitoare, ca un prinos al pământului către cer ; iar pe marginile cărării, florile, în lumina lunii, păreau niște luminițe : roșii albe, albastre.

Merseră până la o luncă, și acolo se opriră. Strânseră, mai întâiu, repede găteje din marginea pădurii de fagi de pe coastă, vorbind toți deodată ; și ațîțară, cât ai bate 'n palme, focul pe malul apei.

Cucoanele și domnișoarele, rămaseră în jurul focului.

Bărbații se duseră mai la vale, se desculțară grăbiți, își suflecară pantalonii peste genunchi, și intrară în apa rece, tăioasă, cu țipete scurte ; pe când tovarășele lor mureau de răs, în lumina tandafirie a flăcărilor.

Domnul prefect păsea încet prin apă, cu ochii la pândă, ținând un capăt al prostogolului în dinți ; iar marginile, cu mâinile întinse în lături, — gata să zvârlă rețeaua.

Domnul inginer-șef al județului, păsea în urmă, ridicând, sus tare, picioarele lungi de barză, cu un sac în gât ; și domnul primar mergea în frunte, la câțiva pași înaintea, pe lângă mal, pășind mărunț, cu genunchii încovoiați, aplecat tare, cu gâtul întins, cu felinarul mic deasupra capului. Și peste apele crețe, grăbite, sfâșiate de bolovani, luneca o pată mare, albă ; iar, în jurul celor trei perechi de picioare, undele iuți : jucau, fulgerau ca niște oglingoare.

Cum mergeau astfel, deodată, ochii de pescari ai prefectului zăriră, o clipă, săgetând prin apă, ca niște suveici negre ; și domnul prefect tresări, și, ca fulgerul, zvârli, desfășură prostogolul, dându-i drumul din dinți ; și, smucind repede, îl trase la mal,—și tustrele glasurile, izbucniră în aceeași clipă :

«Ura... s'au prins !»

Din urmă, din susul apei, cucoanele și domni-

șoarele răspunseră cu strigăte subțiri, bătând din palme, ca la teatru. Domnul primar își îndreptă lumina felinarului spre fundul plasei, din cari picurau, ca niște pietre scumpe, în văpaia lunii. Domnul inginer-șef își deschise gura sacului. Și domnul prefect scoase, pe rând, patru păstrăvi, cari se zvârcoleau în lumină, cu burțile argintii ; cu răsfrângeri albastre și viorii, pe spinările închise, și stropiți, peste tot, cu roș,—ca încrustați cu rubine,—și le dădu drumul, ca într'o gușă de pelican, în sacul dela pieptul inginerului. Iși pregăti apoi, din nou, prostogolul, cu mișcări pripite, apucă iar un capăt între dinți ; și porniră iarăși în josul apei, întovărășiți de umbrele de cărbune cari se așterneau în urmă, pe luciul apelor.

Dar, deodată, se zugrăvi tremurând, înaintea, peste unde, o umbră străină, care-i opri pe tustrei în aceeași clipă și le tăie calea ca un zăgaz. Cercetară, mirați, întunericul luncei : nu văzură nimic ; ascultară : se auzea numai larma răsunătoare a apelor,—larma izvodită din nenumărate glasuri felurite, cari, când le ascuți, prind înțelesuri : izvorăsc, par'că, din adâncuri : plângeri, suspine, murmure, șoapte tainice,—cașicum fiecare undă ar avea un suflet.

Și cum stăteau astfel, neclintiți, ca niște stane negre, în mijlocul gârlei, izbucni, dintrodată, un glas puternic, aspru, amenințător :

«Care-i acolo ?».

Răsună o țăcăneală scurtă ; și, în aceeași clipă,

se zugrăvi pe zidul luncii, statura înaltă a unui grănicer, cu pușca la șold, gata s'o înnalțe la ochi, să tragă :

«Ce faceți acolo ? se răsti grănicerul.

— Prindem pește.

— Permisul.

— N'avem permis.

— În numele legii, sânteți arestați...

— Suntem: prefectul, primarul din Ploești și inginerul-șef al județului.

— Eu nu pot să știu cine sânteți; eu trebuie să-mi fac datoria ; să vă duc la pluton.

-- Cum, ce ? Să ne duci pe noi ?

— Să ne-arestezi pe noi ?

— Să nu fii obraznic...

— Nici o vorbă ; eșiți la mal, făcu scurt grănicerul.

—E idiotul dela mănăstire... murmură domnul prefect ; de ăsta nu scăpăm ușor....»

Cucoanele și domnișoarele, veniră, într'un suflet, speriate:

«Qu'est ce qu'il est arrivé ?

— la ascultă, camarade, făcu domnul primar cu duhul blândeții ; lasă gluma la o parte : eu sunt, bre, primarele din Ploești, dumnealui e domnul prefect și domnul e inginerul-șef al județului..... Uite-te bine la noi; nu ne cunoști ?

— Îți fi, nu zic ba ; răspunse grănicerul, ridicând dintr'un umăr; da' eu nu vă cunosc ; eu trebuie să vă duc la pluton, la domnu' locotenent.

— Ei, lasă-acù, măi camarade, vorbi iar domnul primar, cu glas mios; nu te mai face al dracului: ce suntem noi, bre, haimanale, să ne duci cale de doisprezece kilometri ? la să-i dăm noi o cinste flăcăului...

— Nu-nu, asta nu se poate... zise grănicerul scuturând, cu hotărâre, din cap.

— Uite, na, măi băete; să bei și tu un păhar dulce în cinstea noastră, făcu domnul prefect scoțindu-și punga.

— Nu-nu, asta nu se poate, grăi, din nou, grănicerul, sărind la un pas îndărăt, ca fript; eu trebuie să vă duc la pluton.»

Prefectului îi sări atunci țandura :

«la ascultă, mă, mocârțane; ia seama cu cine vorbești : vorbești cu prefectul, nu cu tată-tău... Te poftesc să nu fii obraznic...»

Și săriră cu toții :

«Auzi obraznicie ?

— O să ne plângem colonelului...

— O să-ți arătăm noi cine suntem, canalie...»

Grănicerul tăcu, o clipă, încruntat, cu gura ținută ca un bot, în lumina felinarului ; și fălcile-i tresăreau sub urechile mari ca niște scoici,—făcute par'că anume să simtă, de departe, pe contrabandiști,—ș'odată răcnii :

«Înțelegeți românește, să mergeți cu mine, ori nu?» și baioneta, din vârful puștii, licări în întuneric, ca un fulger.

«Imbecilul ăsta e în stare să tragă, murmură

în franțuzește domnul prefect ; nu vedeți : duhnește a țuică de-o poștă ? Trebuie să mergem, *monșer!*... Bine, ne încălțăm, și mergem...»

Și, după câteva minute, cărdul porni, cu grănicerul, la doi pași, în urmă.

Când ajunseră în dreptul mănăstirei, se opriră :

«Stați, să se ducă careva din noi să ne cheme trăsurile, zise domnul prefect.

— Nu se poate : mergeți pe jos, vorbi scurt grănicerul.

— Stați, frate, ce ne-am zăpăcit așa : ne cunoaște starița, făcu domnul primar, plesnindu-se cu palma peste frunte ; haide, măi băete, ș'o întreabă pe maica starița cine suntem, dacă nu vrei să ne crezi pe noi... Da ne cunoaște toată mănăstirea, omule...

— Îți fi, eu nu zic ba, făcu grănicerul ; da' datoria mea e să vă duc la pluton...

— Bine, cum o să meargă, creștinul lui Dumnezeu, dumnealor pe jos, zise inginerul arătând pe cucoane.

— Pe dumnealor nu le-am găsit prinzând păstrăvi...»

Se înțelesesă repede, să vie cu trăsurile în urmă, — și se despărțiră.

Dinspre miazănoapte, porni un vânt subțire, care-i făcu să grăbească pașii. Domnul prefect călca înaintea, cu prostogolul în spate, legănându-se ca o rață leșească ; domnul primar depăna repede din picioarele scurte, săltând, la fiecare

pas, de parc'ar fi alergat ; iar domnul inginer-șef, cu sacul cu păstrăvi în gât, făcea pași mari, cu picioarele sale de pasăre de baltă. În urmă, grănicerul, bocănea cu cizmele grele, aplecat înaintea, cu pușca în mână ; și, din când în când, îi luceau ochii în lumina lunii.

Pe la miezul nopții, cei trei tovarăși de suferință ajunseră la vamă.

Din cerdacul plutonului, săriră hămăind doi zăvozi, cât niște viței. Domnul prefect, cu domnul primar și cu domnul inginer-șef al județului, deabia își mai târără picioarele, de urcară cele trei trepte ale plutonului ; și căzură pe-o bancă din cerdac.

Grănicerul șopti ceva santinelei din fața vămii ; și soldatul duse o mână la gură și se ascunse după gheretă. Patrula urcă scările, bocăni cu cizmele prin cerdac ; și, oprindu-se la o fereastră, bătu de câteva ori ; apoi s'aplecă și, ducându-și amândouă mâinile în preajma ochilor, își turti nasul de geam și strigă înăbușit :

«Domnule locotenent, domnule locotenent...

— Care-i acolo, mă, s'auzi un glas somnoros.

— Eu, Pârvan, să trăiți ; am prins niște domni la păstrăvi și vi i-am adus.»

După asta, Pârvan se trase dela fereastră și se lipi de parmaclâc. Din 'năutru, se auzi glasul somnoros al locotenentului :

«Măi, Văduva... Scoală, mă, ș'aprinde lampa»

Scârțâi o ușă ; se auzi lipăind repede, niște picioare

goale ; și geamurile dela odaia șefului grănicerilor se lumina ră.

În aceeaș clipă, sosiră, ca un vârtej, cele trei trăsuri, în larma speriată a clopotelor și a zurgălăilor. Cucoanele și domnișoarele săriră, întrebând grăbite, într'o răsuflare :

«N'au venit trei domni c'un grănicer ?

— Ba da, chiar acușica au sosit ; sânt în cerdac.»

Și cu toate se răpeziră, se îngrămădiră pe scări, cu strigăte scurte :

»Mon Dieu !

— Henri....

— George....»

Se îmbulziră împrejurul celor trei prieteni, cari zăceau pe bancă, plini de praf, cu genele și sprincenele albe de pulbere, ca niște cioplitori în piatră ; vorbeau toate odată, își plesneau palmele, își încheștau mâinile :

«Ce infamie !

— Ce barbarie !

— Ce ghinion, ce ghinion... închipuiți-vă, la jumătatea drumului, cum veniam în goana cailor, s'a rupt un arc, ș'a trebuit...»

Ușa dela pluton se deschise ; și locotenentul se ivi în prag :

«Ce-i Pârvane ? Pe cine-ai adus ?

— Trăiți, domnule locotenent,—pe dumnealor... I-am găsit în gura Plaiului, prinzând păstrăvi...

— Noi suntem, domnule locotenent», zise, cu glas sfârșit, domnul prefect.

Locotenentul clipi, puse o mână cozoroc deasupra ochilor, și se uită, aplecându-se înaintea :

«Care noi?»

Dar îi cunosc pe dată :

«Cum, dumneavoastră, domnule prefect ? Dumneavoastră, domnule primar ? Domnule inginer ? Ce vrasăzică asta ? Cum se poate ? Pofțiți, vă rog, în casă...»

Și sunându-și pintenii, se feri grăbit din ușă :

«Ță-ță-ță... Vă rog, vă rog : pofțiți... Luați loc... Văduva, mai adă repede scaune.»

Ordonanța,—un flăcău mărunțel, slăbuț, cu niște ochi neastâmpărați, plini de foc,—veni, într'un suflet, cu scaunele :

«Doamnelor, domnișoarelor, domnule prefect, domnule inginer, domnule primar,—stați, vă rog... Cum s'a întâmplat, ce-a fost?»

Incepură cu toții-odată, cu glasuri ridicate, împreună cu cucoanele, cu strigăte mânioase ; dar deasupra tuturor, se înălța glasul grav al domnului prefect și vocea de păun a doamnei :

«Canalia dumitale de soldat a avut impertinența, — deși i-am spus cine suntem, — să ne aresteze și să ne aducă, cale de doisprezece kilometri, pe jos, cu baioneta la armă, ca pe niște pușcăriași...

— Aveți dreptate, vă rog, domnule prefect—aveți perfectă dreptate ; am să-l...

— Mă voiui plânge, domnule, colonelului; voiui merge până la ministru...» urla domnul prefect,

trântind cu pumnul în masă ; urla din ce în ce mai cumplit, acoperind glasurile celorlalți, rotindu-și ochii plini de mânie, ca niște ochi de taur ; cu fața roșie, cu urechile roșii, cu cele două bărbii, aprinse ; cu vinele frunții umflate :

«Cum țineți, domnule, asemenea brute ? În ce țară trăim, unde ne aflăm : în Patagonia ?

— Domnule prefect... Dați-mi voe, vă rog... Vă asigur, că am să-l pe...

— Priviți-ne în ce hal suntem... striga domnul primar, întinzând mânilor, cu degetele rășchirate ; vroid, parcă, să-i scoată ochii locotenentului.

— În ce țară s'a mai văzut, domnule, asemenea barbarie ? răcnea domnul inginer ; vom ajunge până la Rege, domnule locotenent.

— Vă rog, calmați-vă, domnule prefect, domnule primar, domnule inginer... Vă asigur, că soldatul o să-și ia pedeapsa... Luați loc, vă rog... Trebuie să fiți foarte obosiți. Trebuie să vă fie sete... Văduva, adă repede dulceață... Du-te de adă apă proaspătă... Avem o apă minunată aici...»

Cu 'ncetul, se potoliră, se așezară pe scaune.

Văduva intră cu dulceața, cu păharele cu promoroacă ; și ochii neastâmpărați îi luceau ca la veveriță.

Domnul prefect și cu cei doi tovarăși, goliră, dintr'o înghițitură, păharele și răsufară adânc :

«Intr'adevăr, aveți o apă minunată, făcu domnul primar ; fii bun, băiete, și mai adă-mi un pahar.

— Și mie.

— Și mie, te rog.» cerură ceilalți doi.

Și goliră și al doilea rând de păhare. Și începură, apoi, a vorbi, cu toții, cu glasuri moi.

Domnul prefect, după un răstimp, scoase cea-sornicul de aur :

«A, dar știți că-i târziu : unu... Haideți, să mergem...

— Să mergem, să mergem, ziseră ceilalți, ridicându-se.

— Deși societatea dumneavoastră îmi face foarte multă plăcere, nu-mi permit să vă rog să mai stați ; văd că sunteți extrem de obosiți, vorbi domnul locotenent, sărind de pe scaun și sunându-și, din nou, pintenii ; mii de scuze ; vă asigur că grănicerul are să-și ia pedeapsa cuvenită...»

Eșiră cu toții și se urcară în trăsurile ; iar domnul prefect rămase mai la urmă și luându-l pe locotenent prietenește, pe după spate, zise încet :

«Uite ce, *monșer* : nu mai am nici o pretenție ; dar am să-ți fac o rugămintă : să nu s'audă nici căeri de chestia aceasta... Mă înțelegi, țin foarte mult la lucrul ăsta și-ți rămân foarte îndatorat..

— Vă rog, domnule prefect, fiți foarte sigur... Vai de mine, se poate...»

Domnul prefect, după ce mai strânse odată mâna locotenentului, se urcă în birja din frunte ; și trăsurile porniră pe șoseaua luminată de lună.

Atunci, ca din pământ, se ivi vameșul, care, când a auzit clopotele și zurgălăii, s'a îmbrăcat repede ș'a eșit, crezând că trece cineva dincolo ;

dar, când a aflat cine-i și ce s'a întâmplat și-a auzit răcnetele din pluton, n'a mai îndrăznit să intre.

După ce se depărtară trăsurile, pe locotenent îl păli, dintr'odată, un râs cumplit : bătea din picioare și se rotea cu genunchii încovoiați ; se plesnea cu palmele peste coapse. Iar vameșul se ținea cu mânilor de coaste, și se frângea înnainte, de par'că-l săgetau niște tăeturi prin măruntae.

Santinela, se ascunsese în gheretă și râdea ; cu mâna la gură, uitându-se prin ferestre. În pluton, soldații icneau prin întuneric.

Și vameșul ridică, deodată, o mână-în sus :

«Mă duc, să-i spun nevestei».

Și se prăbuși spre vamă, urcă scările, într'un suflet, și se făcu nevăzut.

VULTURUL



VULTURUL

Vasile Hurmuz vorbea, de un timp, cam greu, trăgănat ; cuvintele-i veneau ca deundeva de departe și izvorau ostenite din gura lui largă, c'un dinte rupt în față ; de multeori, între un cuvânt și altul, se așeza, ca o pată de întuneric, un răstimp mai lung de tăcere. Atunci, Hurmuz, clipea repede din ochii lui șterși ; și rămânea cu gura întredeschisă, cu fața galbenă.

Era precupeț : vindea fructe. Se scula când se zărea de ziuă ; și se întorcea seara, târziu. Uneori, pe ulițele, întunecoase, când auzea pași în urmă, se întorcea c'o tresărire năprasnică, cu tâmplele asudate dintr'odtă ; și,—trecând pe cealaltă parte a uliții,—grăbia pașii și mergea astfel, uitându-se mereu îndărăt, peste umăr, cu un fior ascuțit între spete,—până nu mai auzea pas de om, numai zărea pe nimeni în urma lui. Atunci numai își dămolea mersul și prindea aș târâ iar ostenit bocâncii grei, ștergându-și dămol, tâmplele îmbrobodite, cu basmaua.

Intr'o seară, se întoarse beat, trânti coșurile în

sală și intră, călcând peste prag, ca peste un pârleaz :

«Gata mâncarea, muere ?

— Mai bine te-ai duce și te-ai culca ; las-o la cioarele de mâncare, în astă seara ; că mă tem, că nu'i nimeri gura.

— Cu cine vorbești așa, muiere ? întrebă omul cu gura încleiată ; și se propti, cu picioarele rășchirate, cu mâinile în buzunare, în fața femeii, privind-o în albul ochilor.

— Cu cine ești, zise femeea ; nu te strâmba ca înaintea morței, la mine ; mai bine du-te, măi omule, și te culcă, că deabia te ții pe picioare de beat...»

Dar nu-și sfârși bine vorbele ; și simți peste gură, ca o arsură, palma osoasă a omului ; și scuipea, într-o parte, negru, în lumina lămpii. Hurmuz vru să ridice iar mâna ; dar femeea, ca fulgerul, puse mâna pe-un cuțit și-i șueră în față :

«Dacă mă atingi numai ; vâr cuțitul în tine...»

Fu atâta hotărâre în glasul femeii, că lui Hurmuz îi căzu brațul, moale, în jos ; și rămase, cu mâinile dealungul trupului, privind-o prostit, cu gâtul deșirat, întins înaintea ; și, sub urechile mari, roșii, așezate ca niște toarte, fălcile, cari se lămuireau puternic sub pielea galbenă, tresăreau, cașicum ar fi mestecat ceva :

«Să știi : asta nu ți-o iert nici când oi muri...» făcu femeea printre dinți cu glas înăbușit, ținându-l, par'că, până 'n fundul inimii, cu ochii ei

mărunți, plini de ură,—și eși trântind ușa, de se cutremură toată bojdeuca.

Hurmuz, mai stătu așa câteva clipe, cu ochii spălăciți în gol, cu gâtul deșirat întins înaintea, cu brațele moi dealungul trupului; apoi își târî picioarele, cari se simțeau ca niște bețe în pantalonii largi, și, așezându-se pe marginea patului, rămase acolo, cu bărbia proptită în piept, cu mâinile mari, ciolănoase, așezate pe genunchi, privind buimac ușa, pe subț sprincenele înălțate.

* * *

Din ziua aceasta, Hurmuz strecura priviri furișe spre nevastă-sa; se uita la ea cu teamă par'că. Femeea avea niște mâni vânoase, bărbătești; și mai ales mâinile i le privea Vasile Hurmuz pieziș, și i se păreau mai mari.

Pe uliți, se trezea, uneori, murmurând amenițărilor femeii:

«Dacă mă atingi numai, vâr cuțitul în tine...»

Ori:

«Să știi, asta nu ți-o iert nici când oi muri...»

Și, după vorbele acestea, întotdeauna îi ră săreau mâinile negre, vânoase, de bărbat, ale nevesti-si; și simțea aburindu-i, prin suflet, o adiere rece.

Intr'o seară, întorcându-se acasă, o găsi pe femeie ascuțind barda; și Hurmuz rămase, în prag, cu ochii deșchiși mari, cu gâtul uscat; și simți-

pe șira spinărei, o suflare de gheață; de par'că i s'ar fi strecurat, printr'o gaură a cojocului, o suviță din vântul cu zăpadă 'n două.

«Ce faci femeie? o întrebă, după o clipă, cu un tremur în glas.

— Nu vezi ce fac? răspunse dânsa, cam cu mânie. Ascut barda, că n'am cu ce face surcele.»

Lui Hurmuz i se păru c'a tresărit în ochii tăioși ai femeii, o lumină de ură, care repede s'a ascuns. Iși vârî coșurile subț laiță și se așeză pe pat, în umbră, posomorât ; și, deașolo, ochii plini de neguri, îi licăreau, subț fruntea încrețită, spionând, pândind fiecare mișcare a nevestei. Dânsa, după ce-și ascuți barda, îi cercă tăișul cu degetul cel mare, și zise :

«Acu tae ca briciul.»

Lui Hurmuz,—deacolo, din umbra în care se ascunsese par'că,—i se năluci că pe fața femeii a trecut un zâmbet și că și-a ridicat repede ochii spre gâtul lui lung ca un gât de pasăre de baltă.

Femeea a vârât barda subț laiță, lângă pat, și s'a dus la vatră ; a aruncat un lemn pe foc, a luat o lingură de pe prichiciul hornului și a gustat mâncarea dintr'o oală.

Hurmuz o spiona din ungherul lui. Se gândi :

«Nici gând n'are să facă surcelele... A mințit...»

Mâncară tăcuți, unul în fața altuia, la masa scundă cu trei picioare, pe care o așezau pe pat.

Femeea, după masă, prinse a roboti, ca în fiecare seară, pe lângă vatră, în lumina turbure a

lămpii, care umplea încăperea scundă cu o negură tristă.

Hurmuz se culcă, ca de obicei ; dar de astădată se făcea numai că doarme ; și, printre gene, o urmărea pas cu pas,—și, din când în când, privirile i se strecurau spre bardă. O rază, dela focul depe vatră, par'că anume făcea să scapere tăiușul: ca să-l chinuiască pe dânsul, ca să-i cheme mereu privirile.

În mai multe rânduri, i se păru că ochii femeii se îndreaptă spre dânsul, se ațintesc arzători asupra gâtului lui; apoi lunecă peste bardă, mângâindu-i par'că tăiușul.

După ce-și isprăvi trebile, femeea stânse lampa și veni de se culcă la spatele lui Hurmuz.

Subt podul negru, care coborâse par'că mai jos, mai stăruia o zare de lumină, dela jarul de pe vatră; și pe ascuțișul bărzii, în umbră, ardea ca o frântură de fulger. Femeea se strânse ghem, și adormi îndată.

Hurmuz, din când în când, își oprea răsuflarea și asculta cu încordare; și inima îi zvâcnea, de par'că vroia să spargă coșul pieptului, în care sta închisă, ca într'o colivie, și să zbucnească afară, să se ascundă, să se mistue undeva.

Intr'un târziu, se sprijini într'o mână, și prinse a se întoarce așa de încet, că dacă l'ar fi putut vedea cineva, n'ar fi băgat de seamă că se mișcă. Dar, la o mișcare mai nestăpânită, patul scârțâi. Inima îl izbi în piept, ca un ciocan; și încremeni spri-

jinit în mână, cum se găsea. Stătu așa un răstimp lung, ascultând încordat; apoi începu iar a se răsuci, până când putu vedea chipul nevastă-si, cu umerii obrazilor ascuțiți, în lumina pe care-o arunca jărătecul; cu două pete de întuneric, cari îi săpau în față două prăbușituri adânci.

Se aplecă asupra ei, și, când se încredință că doarme, se coborî încet din pat, se apropiă, în vârful degetelor, de laiță, și, cinchindu-se, se uită, peste umăr, îndărăt, și luă barda și-o vâri repede sub vatră, sub maldărul de lemne. Se culcă apoi și adormi îndată.

Adouazi, umblând cu coșurile încărcate, pe uliți depărtate, cu fruntea încrețită, cu ochii în gol, își aduse aminte, în mai multe rânduri, de bardă, și-i simți par'că tăiușul rece pe beregată.

Subt seară, când o luă spre casă, se opri în fața unei panorame din dosul Cișmegiului, și se uită mult la un vultur care își înfingea pliscul, plin de sânge, într'o bucată de carne. Apoi plecă, târându-și ostenit imineii grei. Când ajunse acasă, înnoptase. Și, dintr'odată, simți că i-e frică să între,—și rămase pironit în fața porțiții, în burnița rece, care cernea tristă în ziua aceea de sfârșit de iarnă, ca într'o zi de toamnă. Stătu așa o bucată de vreme, cu coșurile în spate; apoi se apropiă, în vârful imineilor, de fereastră și se uită în casă: femeia cosea ceva lângă lampă. Ochii lui Hurmuz căutară, scormoniră peste tot locul, să găsească barda; și, când o zăriră lucind sub

pat, rămaseră ațintiți asupra ei, arzând în noapte, ca doi ochi de lup.

Când femeea lăsă cusătura pe masă și se ridică, Hurmuz, dintr'o săritură, fu lângă ușa și prinse a-și șterge, cu zgomot, ȳmineii de noroi, tușind. Intră, își lăsă coșurile într'un ungher ; și s'așează pe laiță, cu mâinile pe genunchi, mormăind :

«Sara bună» și strecură priviri ascuțite spre nevastă-sa, care se purta, prin preajma vetrei, pregătind mănecarea. Fură cu coada ochilor barda, și zise liniștit :

«Tu, femeie, nu știi unde-i barda ?

— Nu știu, răspunse dânsa ; vezi, o fi, poate, mistuită pe subț surcele.»

Și se aplecă asupra unei oale. Omul zâmbi cu șiretenie, și se gândi :

«Hm, nu știi...»

După ce mâncară, se culcară repede.

Hurmuz se făcea că doarme, și se gândea :

«In astănoapte vrea să mă ucidă: de asta și-a pus barda la îndemână...» Și căuta să-și stăpânească bătăile inimii și să răsufle ca un om care doarme. Sta cu urechea la pândă. Alătura, femeea se întoarse cu fața la perete ; apoi, cu fața în sus,—și, nu trecu mult, și începu a horăi. Ceașurile treceau unul după altul, și Hurmuz sta la pândă ; asculta cu încordare, — asculta astfel, încât toate puterile trupului lui i se adunaseră, par'că, în auz ; i se părea că-și aude sângele, gonit de năluca morței, cum îi curge prin vine.

Aproape de ziuă, însă, sleit de încordarea aceasta, care făcea să-i tremure toata ființa ca o strună, — ațipi. Și în amorteala asta,—care ținu câte-va clipe numai,—auzi un fâlfâit aspru de aripi, și, pe piept, îi căzu ceva greu ca de plumb. Și, ca printr'o negură, văzu privindu-l un vulturi negru. Hurmuz gemu, și, dintr'odată, îi tresări, i se înălță, îi flutură, ca o flacăra, în minte, gândul că vulturul negru era nevastă-sa : ea luase chipul păsării de pradă, ca să-l chinuească, ca să-l ucidă... Brațele i se ridicară negre, în lumina vântată, care începuse a se cerne pe ferestre ; i se înălțară cu degetele rășchirate ; și prinseră a se zbate, a se lupta, căutând par'că să zugrume. Pliscul încovoiat, se înfîngea, tot mai adânc, în pieptul, care se înălța și se cobora gâfâind, șuerând, gemând. Și bolnavul simți, dintr'odată, pliscul vulturului înfingându-i-se în inima, ca o cange de oțel ; și,—dând un țipăt, un urlet de durere,—sări drept în picioare, în mijlocul casei : cu părul vâlvoi, cu fruntea asudată, cu brațele ridicate ; și câtă aiurit, cu ochii albi, la nevastă-sa, care se trezise și-l privea speriată, sprijinită într'o mână.

Hurmuz crezu că femeea s'a ridicat, să ia barda să-l ucidă. Se năpusti, se prăbuși în genunchi, înțeleștă, cu amândouă mâinile, — cu mâinile lui uriașe,—toporăștea strâmbă și lucie ; și, înălțându-se, cu barda deasupra capului, izbi, închizând ochii,—izbi cu un gemăt, ca atunci când despica butuci.

Toate se petrecură așa de repede, că femeea

nici n'avusese vreme să țipe ; ridicase doar o mână, în neștire, deasupra frunții.

Hurmuz își lăsă brațele, moi, dealungul trupului, gâfâind, și scăpă barda jos, cu puterile sleite; nu din pricina gândului că ucisese, ci din pricina încordării prin care trecuse.

Își dădea seama bine, că omorâse ; și gândul acesta îi așternu, peste toată ființa, o liniște mare, o liniște cum nu mai simțise de mult,—o liniște pe care toată făptura lui o sorbea, cu lăcomia cu care bea apa un drumeț însetat.

Gândul fugii, care-i fulgeră pe toți ucigașii, dânsul nu-l simțea. Nu se mai temea de nimic acum. Putea să-l ia, să-l pue în lanțuri, să-l închidă ; putea să-l înmormânteze pentru toată viața în ocne,—lui nu-i mai păsa de nimic : era încredințat că-i moartă, că mâinile ei negre n'au să mai poată ridica barda asupra capului lui.

Afară se făcuse ziuă. Il auzi pe vecin deschizând ușa ; il auzi tușind. Simți că i-e sete, se apropie de laiță și luând donița o duse la gură și sorbi adânc, lacom, cu capul răsturnat pe spate, cu fundul doniței spre grindă. Când isprăvi, își șterse liniștit mustețile, cu dosul palmii, își îmbracă cojocul, vârî picioarele în iminei, și îndesându-și căciula roșcată peste urechi, eși.

Un căruțaș trecea în pasul calului, și-l întrebă :
«Ce mai faci, nene Hurmuz ?

— Mulțumesc ; bine, răspunse precupețul,—aproape zâmbind,—cu mâinile în buzunar. Și-o luă

încet pe ulițele, pe cari mergea în fiecare dimineață,— fără să bage de seamă că pe încălțări îi lucesc câteva picături de sânge. Eși, ca întotdeauna, la cheiul Dâmboviței, spre piață, și o luă pe malul apei.

Dâmbovița curgea turbure, murdară, cu pete mari, albastrii, de gaz. Hala se zugrăvea neagră, ca de cărbune, în negura tristă a dimineții. Și cum mergea așa, fără țintă, se pomeni în fața zidurilor mohorite ale poliției. Se opri în fața porții de fier, își ridică ochii asupra ceasului încă luminat, care i se păru că-l privește ca un ochiu bănuitor— și intră liniștit: să spue că și-a ucis nevasta.

LA O MANEVRĂ.

LA O MANEVRĂ.

Cele două regimente de infanterie făcuseră un marș de două zile ; în zori se dăduse o luptă ; și aveau acum două zile de odihnă. Pe ulițele Vidrei, furnicau în toate părțile soldații. În bătăturile cârciumilor ferbeau fluerile ; și roatele flăcăilor păreau niște vârteje negre în norii de pulbere. Subt umbrarele largi, ofițerii ciocniau și râdeau cu hohote mari, cu chipiurile pe ceafă, cu fețele aprinse.

Prin ogrăzi, ardeau focuri, ca 'n poveste, subt cazane uriașe. Câteodată, tresărea de undeva un glas tăios de trâmbiță ori un nechezat puternic. Un locotenent subțirel, c'oleacă de mustecioară neagră, cu părul negru, creț-mărunt și luciu ca o blăniță de miel de astrahan, făcu izbind cu pumnul în masă :

«Ah, *monșer*, mă plictisesc oribil... M'am săturat, *sapristi*, până 'n gât de manevre...»

Și, sunându-și durițele, adăugă hotărât :

«Știți ce, mă băeți ? Eu mă duc să-l rog pe colonel, să-mi dea voe s'o șterg, până mâine dimi-

neață, la București... *Parole d'honneur*, că mă duc; știți, bre, că eu nu glumesc...»

Locotenentul Racoviță sări sprinten în picioare, în hohotele de râs ale ofițerilor, și, trăgându-și chipiul pe-o sprinceană, își încheie un nasture dela piept, își trase, cu amândouă mâinile, tunica-în jos, scoțându-și pieptul înnainte; și s'apropie de masa colonelului, legănându-și mijlocul subțirel, ca strâns în corset, și bătându-și, încetinel, cu cravașa cu mânerul de aur, carâmbii cizmelor de lac. Se opri scurt, în fața colonelului, și salutând, c'un zâmbet, își sună pintenii :

«O rugămintă, domnule colonel.

— Să te-aud, dragă Racoviță, făcu colonelul ; spune, să vezi ce parascovenie o să-mi mai ceri.

— Un lucru foarte mic, domnule colonel... Cred că nu o să mă refuzați... Mă plictisesc oribil : dați-mi voe, să mă reped până la București ; plec cu trenul dela ameză, și mâine, la zece, sunt înapoi.

— Ei, da știi că ai haz, dragostel... Auziți, mă rog, domnilor, zise colonelul către cei dimprejurul mesei : un maior și doi căpitani; auziți ce bâiguesște asta...

— Zău, domnule colonel, dați-mi voe ; m'am plictisit oribil : dezertez, mă sinucid, domnule colonel, dacă nu-mi dați voie...

— Mă băete, nu ți-e bine? ai mâncat mătrăgună? Ce vrei să faci la București?

— Vreau să mă duc la *Café-chantant*... De două săptămâni nu mi-a călcat piciorul la *Imperial* și la *Chat-Noir*... Asta nu mi s'a mai întâmplat niciodată...»

Colonelul, maiorul, căpitanii, râdeau răsturnați pe scaune.

Colonelul zise :

«Ei, poftim, uitați-vă pentru ce împușcă 'n lună a strâns bietu' babacă-su, milionul... Ai noroc că te știu, de când erai un plod; că, Doamne, ce mi te-ași mai trimete, măi băete, la închisoare, să te răcorești...

— Zău, domnule colonel, fie-ți milă de tinerețele mele...

— la ascultă, măi spânzuratule : fă stânga 'n pre; nu-ți dau drumul, macar să plesnești... Vrei *Café-chantant*, du-te la *Café-chantant*, aici, în Vidra...

— Prea bine ; am înțeles... Am onoare a vă saluta, domnule colonel...» răspunse înțepat locotenentul; și, răsucindu-se, scurt, pe călcâie, se duse la masa lui, mușcându-și buza de jos și plesnindu-și mai tare carâmbii de lac cu cravașa. Tovarășii îl primiră râzând c'o poftă nespusă :

«Ei, cum ę vestea, logofete?» îl întrebă căpitanul dela aceeaș masă,—un căpitan de moda veche, cu părul alb colilie—cum e vestea, logofete: fân ori pae ?

— la lasă-mă, domnule căpitan : nu-s cal, să cer fân ori pae...» făcu locotenentul încruntându-și

sprincenele ; și se trânti pe scaun, mușcându-și iar buza, și începui a bate dărabana cu degetele în masă, în răsetele ofițerilor, cari se potoleau, o clipă, și izbucneau iar.

După un răstimp de tăcere, zise plin de năduf:

«Auziți, ce zice colonelul? Zice ca să mă duc la *Café-chantant* aici...»

Ș'odată făcu tresărind și izbind cu pumnul în masă :

«Ei bine, să știți c'o să mă duc la *Café-chantant* aici, în sat... Mi-a dat ordin, dragii mei, colonelul să mă duc la *Café-chantant* aici? Al dracului să fiu dacă nu m'oiu duce..»

— Ce spui, logofete, cuvintă căpitanul, râzând cu lacrimi; ce vorbești, bre omule... Ai, poate, ferbințeală la cap?

— *Sapristi*, îți vedea...» murmură locotenentul, izbind cu cravașa în masă; și, sărind de pe scaun ca la un semnal de alarmă, eși grăbit, printre mese, și se mistui repede printre soldați.

Mergea zorit, învârtindu-și între degete cravașa, cătând cu ochii în dreapta și 'n stânga și întrebând :

«Mă, băeți, n'ați văzut careva pe sergentul-major lușcă? Mă, sergent-major lușcă, unde Naiba te-ai vârat, mă?

— Domnule sergent-major lușcă, vă poștește domn'locotenent Racoviță... strigă un soldat din îmbulzeală.

— Poronciți, răcnii un băeat prizărât, cu galoa-

riele până la umăr, cu niște ochi de viezure; și, strecurându-se, ca o zvârlugă, printre soldați, se opri, la doi pași, smirna, cu mâna la capelă,—poronciți, domnule locotenent.

— la fă-te-încoa', lușcă dragă... Cărați-vă de-aici, măi băeți... Ascultă, mă, ești tu băet vrednic să-mi faci o treabă ? Uite ce, bre, vreau să te trimet la București,—da să nu afle nici pasăre mă-iastră...

— Prea bine ; am înțeles, domnule locotenent.

— Știi tu, bre lușcă, pe unde sunt cafenelele, unde cântă fete ? Ai fost vr'odată ?

— Fost, să trăiți, răspunde sergentul-major lușcă, arătându-și dinții; la ce să zic că n'am fost: știți, dă, ca'n militărie, domnule locotenent.

— Ai să poți tu, bre, să te repezi până la București; și diseară să-mi fii înapoi, cu vr'o cincisase *șanteze*; da, știi, să le-alegi pe sprinceană, să-i placă și lui domn' colonel.

— La ce să nu pot, domnule locotenent; dacă dați dumneavoastră ordin ca să aduc,—aduc...

— Pleci cu trenul dela ameză; și la ceasurile 9 seara ești înapoi... Ne-am înțeles ?... Stai, să-ți dau bani...»

Și descheindu-se la piept, își scoase portofoliul de piele roșie, cu marginile ferecate în argint, și trăgând, cu două degete, un teanc de hârtii, i le puse în mână:

«Faci rost și de ceva șampanie, icre negre, — știi, la repezeală... Te duci la *Imperial*, și-i

spui Grecului, că te-am trimes eu ; să facă ce-o
şti, să le scoată din pământ, din iarbă verde ; ori
să nu-l mai găsesc, când m'oiu întoarce la Bucu-
reşti: să se ducă dracului, să-şi ia lumea 'n cap...
M'ai înţeles? Fetele să vie cu costumele, cu tot
tacâmul; ai auzit? Haidi, mişcă... Ai plecat? Mă,
da ca pământul să taci... Pasăre măiastră să nu...

— Prea bine, să tră...

— Stânga 'mprejur, pas gimnastic,—*marş* !...

Toată ziua locotenentul Racoviţă n'a avut as-
tâmpăr; s'a frământat ca pe jăratec. Se ivea, din
când în când, o clipă, spunea ceva tainic unor
soldaţi; şi soldaţii porneau, într'un suflet, şi se fă-
ceau nevăzuţi în furnicarul uliţelor. Şi dânsul se
strecura, pe-o uşe dosnică, într'o odaie a hanului
din marginea satului, unde se auziau bocănituri
înfundate, hurueli. Şi, din când în când, un soldat
intra, ferindu-se, c'o scândură, c'o masă ori c'un
scaun; şi uşa se închidea repede.

Seara, la popotă, locotenentului Racoviţă îi
scânteiau ochii şi era foarte limbut. Acuş-acuş,
scotea ceasornicul, şi nu mai avea astâmpăr ; sta
ca pe spini. Şi, după ce mai dădu peste cap câteva
păhare de vin, spuse :

«Măi, băeţi, mie regimentul ar trebui să-mi facă
o statuie în satul ăsta... Eu am să vă aduc bine-
facerile civilizaţiei în întunericul satului ăstuia mi-
zerabil...»

Şi iar scoase ceasornicul. Apoi începu a mur-
mura, după fanfară, legănându-şi capu 'n tact, la

dreapta și la stânga. Intr'un târziu, tresări, trase cu urechea spre stație, se uită repede la ceas ; și se strecură, ca o pisică, fără să bage nimeni de seamă ; trecu pe lângă licăririle de flăcări ale fanfarei, și pieri în întunericul adânc.

Începuse să burnițeze ca prin sită. Locotenentul merse, la întâmplare, pe huditele înguste ; și se pomeni repede în marginea satului. Se uită în toate părțile, să vadă stația ; și zări, nu departe, clipind o lumină roșie și alta verde ; și, deodată, ca un chiot de bucurie, izbucni în noapte șuerul mașinei. Locotenentului îi veni să strige : « ural ! ». Trenul fulgeră întunericul, ca o goană fantastică de ferestre luminate, umplând întinderile de larmă ; și locotenentul Racoviță o luă la fugă, spre stație. De departe, îl zări pe sergentul-major lușcă sărind sprinten din tren și ajutându-le cântărețelor să se coboare :

« Una, două, trei, patru, cinci, șease, le numără locotenentul cu glas tare ; și strigă, înălțând mâinile : Bravo, lușcă, vin să te sărut ! »

Și, din câteva sărituri, fu în stație.

« Trăiți, domnule locotenent, făcu, într'o răsuflare, sergentul-major, ducând scurt mâna la capelă și lovindu-și călcâiele ; semiplutonul se află în bună stare, ș'așteaptă ordinele d-voastră... »

— Bravo, să trăești și tu, măi lușcă, strigă locotenentul bătându-l pe umăr ; să știi, bre, că, pentru dovada asta de vrednicie, am să-l rog pe colonel să te decoreze cu serviciul credincios...

Aaa, salve: tu ești, Lulu? (Ș'o ciupi de gușă pe o fată c'o pălărie mare, de mușchetar, cu niște plete blonde, în zulufi, rătezate de-asupra umerilor). Ah, voici aussi le Grenadier...»

— A vos ordres, monsieur le lieutenant... făcu o fată înaltă, bătând din călcâie și salutând militărește.

— Aha, uite și Frida, uite și Violetta... de Parma și Miss Gaby... Bravo vouă, o să petrecem minunat... Aveți ceva băgaje?

— Avem cufărul cu costumele, spuse râzând Lulu.

— Iușcă, dragoste, vezi, ai tu grijă de băgaj... Domnișoarelor, aici n'avem trăsuri; trebuie să mergem pe jos...»

Și, sunând din pinteni, ca din niște clopoței, întinse brațele în chip de toarte, aplecându-se curtenilor înaintea ; și,—după ce se anină Lulu și Grenadirul,—strigă :

«En avant... A la guerre comme à la guerre...»

Se strecurară, cu râsete tainice, prin ploaia mărunță de toamnă, pe ulițele mărginașe. Din când în când, câte una din fete aluneca și dădea un țipăt scurt întinzând brațele în lături.

Intrară binișor în han, pe ușa de dindos ; și sosi îndată și Iușcă cu lăzile :

«Așa, bun ! murmură sergentul-major, făcând cu ochiul soldaților. Nu căscați gura, măi: luați cufărul ăsta și duceți-l în odaia din fund... Astealte lăsați-le aici, în sală... Voi, haidi, cărați-vă... Măi, da să nu care cumva să vă împingă Naiba să suflați vr'o vorbă, că vă răsucesc gâtul ca la

niște pui de găină... Aprindem lămpile, domnule locotenent?

— Nu încă... Stai să se-îmbrace fetele... Fetelor, uitați-vă : aici e camera voastră de toaletă; treceți și vă'mbrăcați... Iușcă, suflete...

— Poronciți...

— Icre negre și pâinișoare pentru tartine ai luat ?

— Luat, să trăiți...

— Bun, bravo... Câte sticle de șampanie avem?

— Treizeci.

— Minunat... Al tău e serviciul credincios, dragoste... Ia-ți câțiva soldați și fă, la iuțeală, sandvișuri... Avem ghiață ?

— Avem, cum nu.

— Puneți repede șampania la ghiață...

Făcu câțiva pași mari, frecându-și palmele ; și dădu fuga la ușa odăii, în care se îmbrăcau fetele :

«Dați-i zor, dați-i zor, fetelor...»

Se întoarse, dintr'o săritură, lângă sergentul-major, care începuse a deschide lăzile cu doi soldați :

«Încet-încet; să nu se spargă vr'o sticlă... (Își frecă iar palmele, ridicând din umere, ca într'o înfiorare de frig). Hm, du-te, mă băete, la *Café-chantant* aici... Foarte bine, domnule colonel mă duc la *Café-chantant* aici... Ha-ha-ha, o să fie, *sapristi*, ceva strașnic... Dați-i zor, dați-i zor...»

Dela popotă, veneau râsetele ofițerilor și țacă-

nitul păharelor; și locotenentul își dete, c'o sfârlă, chipiul pe ceafă și începu a fluera și a juca după fanfară; se înmlădia, se legăna, își suna pintenii, cu stânga-întinsă-în lături, cu dreapta la piept.

În prăvălie, hangiul cu hangîța, umblau forfota în toate părțile; spălau păharele, pregăteau tacămurile, cu zâmbete tainice.

Din odaia în care se îmbrăcau fetele, se înălță un tril; și hangiul, ca fript, ridică un picior, mai cât tejgheaua de sus; și prinse a se mlădia tremurându-și genele și trimițând sărutări. În dreapta și în stânga, cu mâinile lui păroase, mari, roșii.

«Gata, strigă cu glas ascutit o cântăreața; suntem gata....»

— Aprindeți lămpile, porunci locotenentul bătând din palme; și deschideți ferestrele...»

Ușa dela odaia fetelor se deschise de perete; și în încăperea cea mare a hanului, năvăliră, cu pieptul și brațele goale, ca de marmoră, cele șase cântărețe, îmbrăcate ca într'o spumă colorată, cu fustele scurte, involte, ca înălțate de o adiere, împrejurul pulpelor, goale parcă; săltară ușoare pe scena din fund, pe care o înjghebaseră în jumătate de ceas câțiva soldați; și începură a cânta toate, într'un glas, cu brațele albe în aer.

Soldați, țărani, femei, copii, împresurară, într'o clipă, hanul, alergară de pretutindenii; se îmbulzeau, se striveau s'ajungă la ferestrele deschise.

Fanfara tăcu dintr'odată. Ofițerii dela popotă săriră de pe la mese, într'o învălmășeală nemai-

pomenită, împedicându-se în săbii. Câțiva ofițeri își fluturară chipiurile. Și sublocotenenții, locotenenții, căpitanii, prinseră a alerga spre han, în zurăitul pîntenilor și zângănitul săbiilor; iar colonelul, cu câțiva maiori și căpitani mai bătrâni, se legăna greoi în urmă, pe picioarele leucuse, găfâind, cu fața aprinsă. Cât ai clipi, se umplu hanul de ofițeri. Un pâlc năvăli strigând, cu fețele roșii :

«Ura-ura-urrraa! Trăiască locotenentul Racoviță... Uraaa!... Luați-l pe sus, băeți... Sus cu el, sus cu el...»

Și zeci de brațe se întinseră, negre în lumină, și-l ridicară, ca pe-o pană, în slavă; îl purtară pe sus. Un geam se făcu țânduri.

«Destupați sticlele, să curgă șampania... strigă locotenentul Racoviță, plecându-se să nu-și spargă capul de grinzile podului.

— Să vie muzica, să cante—afară, strigau zeci de glasuri; muzica, muzica... Dar să cante încet, în surdină...»

Dopurile dela sticlele de șampanie pocneau, sărind până'n grinzi. Păharele se înălțau, scânteiau, pline cu spumă par'că.

«La oparte, la oparte, domnilor, izbucni din îmbulzeală un glas; faceți, loc, vă rog, domnului colonel; la oparte...»

Și'n pragul ușei răsări colonelul, cu fața roșiegotcă, cu bărbia revărsată peste guler; înlemni în prag, cu ochii deschiși mari, cu sprincenele ri-

dicate; stătu așa câteva clipe neclintit, mut; apoi clătină din cap, se bătu cu palma peste gură, și-și făcu cruce.

Locotenentul Racoviță se zbătu, sări sprinten jos din brațele celor care-l purtau pe sus; și, luând un păhar de șampanie, eși zâmbind înaintea colonelului, cu păharul înălțat de-asupra capului; îl întâmpină, mlădiindu-și mijlocul subțire; și, când fu la doi pași de colonel, se opri scurt, sunându-și durițele, și, ducând dreapta la chipiu, cu stânga întinse păharul:

«Am onoare a vă saluta, domnule colonel; îmi dați voe să vă ofer un păhar de șampanie? *Mumm, cordon rouge*, domnule colonel...

— Bine, ce-ai făcut, bre, ticălosule, măi blăstămatule, măi împușcă 'n lună?

— Nu mi-ați dat d-voastră ordin, domnule colonel, să mă duc la *Café-chantant* aici, în sat? Am ascultat ordinul d-voastră: ordinele se execută, nu se discută... Faceți loc, faceți loc, vă rog; să treacă domnul colonel, domnilor...»

Și se dădu grăbit la oparte, cu o tresărire, sunându-și pintenii și înmlădiindu-se înaintea cu eleganță, de parcă s'ar fi ferit să facă loc unei domnișoare. Colonelul își mușcă buza de jos, și murmură ca pentru sine, clătinând din cap:

«Ce spânzuraaat, ce spânzurat... Cui Dumnezeu i-ar fi dat prin cap c'o să facă asemenea comedie? Ță-ță-ță...»

Și colonelul intră înăuntru: cu chipiul pe ceafă,

cu fața asudată; și prinse a se legăna pe cărarea care se deschise dela ușă până-în fund, privind, cu ochii rotunzi, la fetele de pe scenă, pierdute într'un nor luminos de fum. Se așeză la o masă, de lângă scenă, cu doi maiori, și aprinzându-și o havană, se răsturnă pe spătarul scaunului, își lăasă capul alb pe spate, și, închizând un ochiu, privi fetele, cu un obraz încrețit, c'o musteață mai sus, zbârlită.

Pe scenă, cântau acum două fete: una blondă, mărunțică, cu trupul tânăr, ca învăluit într'un fum albastru de țigară, mai subțire împrejurul coapselor trandafirli; gata să se risipească par'că. Cea-laltă înaltă, — era Grenadirul, — cu sânul ca dăltuit într'o marmoră trandafirie, cu vine albastre; cu părul negru, cu ape albastrii ca aripele corbilor la soare.

Cântau cu glasuri trăgănate, pline de lene, în hangul molcom al muzicei, întinzând brațele rotunde, ca să îmbrățișeze par'că pe cineva nevăzut; tremurându-și genele negre, ca de fiorul unei sărutări. Pluteau ușoare, în lumina lămpilor, ca înfiripate din ceață, abia atingând scândurile scenei cu vârfurile pantofilor albi.

Și colonelul, după ce mai sorbi câteva păhare, zise—către unul din cei doi maiori, cari stăteau la aceeaș masă,—arătându-l pe locotenentul Racoviță care ciocnea c'o față :

«Ei, da știi, *monșer*, că pe papugiul ăsta s'ar cuveni să-l punem, pentru surpriza asta, pe tabloul

de avansare.... Vorba lui, începusem să mă plictisesc și eu,—parol...»

Una din fete, îl fulgeră pe colonel cu ochii ei de Drac; și comandantul Regimentului își umezi pieptul și, răsturnându-se pe scaun, o privi cu'n ochiu,—închizându-l pe cellalt,—și-i zâmbi pe sub mustața cănită :

«Ce zici, maiorule, făcu apoi către cellalt maior nu-i așa că-i nostimă fetișcana aia blondă ?

— N'aveți gust rău, domnule colonel; dac'am pofti-o la masa noastră ?

— A, asta nu, *monșer*, se împotrivi cu hotărîre comandantul Regimentului; înțelegi: demnitatea mea de comandat îmi impune oarecare rezervă....»

Și, răsturnându-se iar pe speteaza scaunului, privi, printre gene, la fete, cu un zâmbet ușor, și, după ce mai bău câteva păhare de șampanie, — murmură uitându-se iar la cântăreața cea blondă, cu'n ochiu numai :

«Da, parol, că-i nostimă blondina aia mărunțică... Ei da, ce-ar să fie, *monșer*, dac'am pofti-o nițel la masa noastră ?

— Da, natural...», făcură amândoi maiorii într'un glas, ca întineriți dintr'odată.

Chiar atunci se cobora, de pe scenă, cântăreața cea blondă; și colonelul închise iar un ochiu, zâmbindu-i cu cellalt; și-i vorbi cu musteața zbârlită, cu havana între dinți:

«Bitte, Fräulein, nehmen Sie Platz... Ne faci o-

noarea să bei un păhar de șampanie cu noi; nu-i așa?

— O da, danke schön...», răspunse fata zâmbind cu două gropițe în obraji și tremurându-și genele.

Și, când se așeză, cu fustele involte, picior peste picior, lângă colonel, c'o țigară între buzele roșii, și-l privi cu ochii pe jumătate închiși:

«Cum vă chiamă, *matmazel*? o întrebă mios comandantul Regimentului.

— Frida.

— Fräulein Frida... Fräulein Frida... Foarte frumos nume; sehr schön...»

Și privi, cu ochiul licăritor, pieptul alb, care sta par'că gata să zbucnească, să rupă cătușele corsetului. Și, înălțând, apoi, ochiul cercetător spre grumazul rotund al cântăreței, întinse dreapta ș'o prinse, cu gingășie, cu două degete de gușuliță; iar cu cealaltă mână îi cuprinse mijlocul subțire, și, c'o mișcare îndemânatecă, o luă pe Fräulein Frida pe genunchi.

IONICĂ



I O N I C Ă

Măcar că împlinise șapte ani, prizărit cum era, nu i-ar fi dat nimeni mai mult de cinci. Părintele Hultoană însă, cu toate bocetele cucoanei preutesei, se hotărî să-l dea la învățătură-în târg; căci cu învățătorul era Sfinția-Sa la cuțite. Și se ținu de cuvânt: puse, într'o dimineată, iapa la brișcă, — o iapă albă, bătrână și slabă ca o umbră, care, cum sta cu buza de jos spânzurată, moale, mai lungă ca cea de sus, părea, întotdeauna, apăsată de o mâhnire mare, — se sui cu băiatul în căruță, dădu bici Bălanei; și plecă,—trei-trei... trei-trei...,—într'un nor de praf, petrecut, până aproape de rateș, de plânsul preutesei.

Iapa sălta în mers leneș, greoi, țacănind din potcoave, legănându-și capul mare la dreapta și la stânga; abia apărându-se, din când în când, de muște, cu coada ei rară.

Ionică suspina încetișor, cu fața plină de lacrimi, și în sufletul lui par'că se topise ceva cald, ceva care-i lumina inima lui mititică; și acum

simțea un gol; simțea ca un fior de frig, în pieptu-i zguduit de suspine.

Uneori, căruța cădea c'o roată într'un făgaș; și atunci, Cuvioșia-Sa, mormăia, supărat, în barba roșcată, care pornea de sub ochii mici și răi:

«Ei, bată-te Dumnezeu să te bată!»

Apoi își depăna mai departe gândurile întreprupte, bălăbănindu-se, după hurducăturile briștei:

«Auzi: minte de muieră... Să nu dau băetul la școală-în târg: să-l fac om între oameni... Să-l las să-învete în sat, la zăludul ista de învățător... Auzi dumneata vorbă... Dea, haram!»

De câte ori striga la cal, zmuncea din hățuri, își îndrepta puținel spatele, și, aplecându-se înaintea, îi lovea cu iușca șoldurile ascuțite; apoi iar se încovoia și prindea a se bălăbăni și a-și depăna gândurile:

«Ce! Asta-i școală?... Mai bine un chibrit, să se curețe lumea de ea, decât așa școală... Dea, haram!»

Înnaintea briștei, se înălțau, din când în când, din pulberea drumului, ciocârlani, fluturând din aripele pătrunse de soarele rece.

Peste câmpiile ruginite de brumă, din dreapta și din stânga șoselei, pluteau ațe lungi de paianjeni, lucind ca niște fire de beteală de argint, în lumina tristă a toamnei, — în lumina în care plutea, par'că, o măhnire stăpânită, ascunsă în adâncurile pământului îmbătrânit.

Spre răsărit, departe, se înălțau munții: albaș-

tri, șterși, pierduți, — ca făuriți dintr'o ceață ușoară, gata să se risipească la cea dintâiu adiere de vânt.

Când intră în târg, se opri, ca de obicei, la crâșma lui Hoișii, ca să dea peste cap două păhărele de rom, să-și schimbe reverenda și să-și puie potcapul; căci până acolo venea cu pălăria. Și, după ce-și vârî coada subt antereu, și își așeză bine potcapul pe cap, își trecu odată mâna peste barbă, și, suindu-se în căruță, dădu biciu epei, coti la dreapta, pe-o hudiță întunecoasă, umbrită de răchiți,—și se opri la o casă veche, acoperită cu draniță.

În cerdac, sta un bătrân, cu țcălie albă de țăp și cu ochelarii, încălecați pe vârful nasului ca un plisc,—și fuma cetind o gazetă. Când îl văzu pe părintele Hulțoană, se ridică, își așeză gazeta pe scaun, își scoase ochelarii și-i puse deasupra, și coborî scările:

«Iaca ți-am adus, frate Tudorache, nepotul, zise Sfinția-Sa.

— Buuun, răspunse cuconul Tudorache; cumnata ce mai face: bine, sănătoasă ?

— Ce să facă ? Se bocește ! Par'că l-am adus pe băet la spânzurătoare; nu la școală, ca să-și facă și el un viitor...»

Se îmbrățoșară, se sărutară pe-amândoi obrazii. Apoi Sfinția-Sa zise:

«Sărută-i, bre, mâna lui moșu-tu... Ce stai așa, ca un țăp logodit ?»

Ionică se apropie, cu bărbia în piept, ca în fața

unui străin,—căci numai de câteva ori îl mai văzuse,—și îi sărută mâna; iar cuconul Tudorache se aplecă și-l sărută pe frunte. După aceasta părintele luă din brișcă lădița băiatului ș'o duse în casă. Apoi cuvântă :

«De-acuma, frate, eu mă duc; că mai am de cumparat câte ceva pentru casă».

Și întorcându-se către băiat:

«Și tu să-ți înveți lecțiile: ca tatăl nostru să le știi... M'ai auzit? Frate Tudorache, ți-l dau pe samă. Să mi-l zvânți în batae, dacă n'a învăta... Eu vreau s'ajungă om între oameni; să nu mă facă de răs... Apoi să ne vedem cu bine...»

Se îmbrățișară și se sărutară, din nou ; și părintele Hultoană zise către băiat, care începuse să-și tremure buzele :

«Ei, rămâi sănătos, Ionică... Dacă-i învăța și-i avea purtări bune; să știi, că de Crăciun îți fac o păreche de botfori faini; dacă nu: nici nu vreau să te văd în ochi... M'ai auzit?»

Când se aplecă și-i sărută mâna tătâni-său, Ionică deabia putu să-și stăpânească lacrimile, cari stăteau gata să izburnească.

Dar, când părintele Hultoană se sui în brișcă și mai zise odată: «Rămâneți sănătoși»,—nu mai fu în stare ; și, ducând amândouă mâinile la ochi, începu a plânge, scuturat de suspine.

Cuconul Tudorache făcu :

«Tii, da urât mai ești, măi Ionică, când plângi... Nu mai plânge, bre, că așa ai să rămâi...»

Apoi auzi un glas molcom, de femei:

«Nu mai plânge, dragul mătușii».

Și Ionică văzu, printre lacrimi, o bătrână cu fața încrătită și neagră ca o coarjă de nucă și cu doi ochi mici, șterși, în cari plutea o lumină de milă. Asta era mătușa Smaranda, care slujea pe cuconul Tudorache; altcineva nu mai era în casă, căci bătrânul nu era însurat. Dânsul, după ce mai spusese băiatului câteva vorbe,—așa ca unui străin, prinse iar a-și ceti gaze+a.

Batrâna îl luă pe copil la ea, în kuhne. Pe vatră ardea un foc vioiu, fâlfâind aripi mari de lumină pe pereți și alungând umbrele speriate prin unghere. Baba începu a netezi, cu mâna ei aspră, parul bălan al copilului și-i șterse lacrimile cu un ștergar, mângâindu-l cu glas plin de milă, care, par'că aducea la înmlădiere cu al maică-si :

«Nu mai plânge, dragul mătușii, că-ți strici ochisorii... la să-ți dea mătușa un măr...»

Ionică luă mărul, dar nu-l putu mânca cu încetul însă se mai ogoi. Il așezase bătrâna în fundul patului ; și, din când în când, pieptul îi tresărea într'un suspin adânc.

Se stârnise vânt și, pe fereastra de-o șchioapă, cu chenar albastru pe dinafară, se vedea, în înserarea umedă și tristă de toamnă, înălțându-se, pe hudița pustie, vârtejuri de frunze: ca niște stoluri speriate de paseri, cari voeau să-și ia zborul și cădeau apoi, cu puterile sleite; și prindeau a rătăci

prin pulberea drumului,—a-și căuta, par'că, un adăpost.

În încăperea scundă, care se umplea de întunec, bătrâna umbla mângâiată de aripi mari de umbre și lumini.

Inserarea aceasta jalnică, de toamnă, îi strângea mai tare lui Ionică inima lui mititică; i-o făcea par'că numai cât o nucă.

Noaptea n'a putut adormi până târziu. Sta ghemuit pe lada brașovenească, ce-i slujea drept pat, și se gândea acasă, plângând încetișor.

În întunericul ce-l împresura, simțea un miros de casă străină. Afară ploua; și cernerea mocnită, par'că șoptea ceva tainic. Uneori, auzea, în noapte, ca o fâșăire de aripă pe pereți, pe geamuri: părea că rătăcește, prin ploae, o pasăre stingheră, care își căuta adăpost.

A doua zi, bătrânul îi spuse să-și vâre cărțile în trăistuță, și se duse cu el la școală, arătându-i drumul :

«Uite, bagă bine de samă.... Ai să apuci pe-aici... Apoi, când ajungi la crășma ceea cu covrigi în fereastră, apuci la dreapta; și'ndata mare, pe mâna stângă, e școală... Iacătă-o... Dacă-i fi cuminte și-i învăța, ai să mergi mai departe și ai să ajungi om de ispravă...»

Intrară într'o curte mare, pustie, fără nici un copac, fără un fir de earbă,—în mijlocul căreia străjuea, singuratic, un stâlp înalt, în chip de furcă—în vârf, în care se vedea un clopot. În fundul ogrăzii,

se ridica școala: o casă mare, mohorâtă, cu pereții înverziți de umezeală, cu acoperișul de olane. Ionică simți ca o lespede rece pe suflet, când o văzu,—și inima începu a-i zvîcni speriată. Când intră în tinda întunecoasă, îl pătrunse, până în suflet, o răcoare umedă, de pivniță; și auzi un glas mînios, răcnind răgușit și cam pe nas. Și, când păși pragul clasei, îl izbi un miros greu de mucegaiu și de praf; și văzu, ca printr'o ceață, zeci de ochi licărind, privindu-l cercetători, cu o lumină de răs; măsurându-l din creștet până-n tălpi; ațintindu-i, c'o licărire de batjocură : fața slabă, în care nu era, par'că, niciun pic de sânge; hainele largi, verzui, ponosite, făcute de maică-sa dintr'un antereu vechiu al părintelui Hultoană; ghetetele scâlciate și tră'stuța cu cărțile.

Il auzi pe cuconul Tudorache vorbind ceva cu profesorul: un bătrîn chel, cu un nas roșu, — pe care vinișoarele fine, viorii, însemnau o rețea,— și cu niște ochelari rotunzi, prinși pe după urechi. Il auzi pe bătrînul cu nasul înflăcărat mormăind pe nări :

«la arată-mi cărțile, băețaș...»

Ionică i le întinse tremurând; și domnul Vidrighin le luă în mânilor sale osoase, pistruie și păroase; le cercetă un răstimp; și zise rar, cu nările umflate:

«ls bune, băețaș ; așază-te colo, în banca a doua, în capăt...»

Ionică păși, cu ochii în jos, și s'așeză linișor la locul arătat, simțind mereu privirile ochi

lor, cari se uitau la el ca la un animal ciudat și caraghios. Când ridică genele,— cuconul Tudora-che plecase. Auzi pe cineva, la spate, șoptind :

«Măi, parcă-i un huhurez !» și undeva un Diavol pufni de râs.

«St, tăcere !» se răsti domnul Vidrighin izbind, c'o vargă, în masă.

Și, ca prin farmec, se făcu tăcere deplină: o suflare nu se mai auzi sub tavanul jos și înnegrit; de parcă nu mai era nimeni în clasă:

«Haide, încă-odată, după mine... Să citiți cu glas tare, răspicat, vorbi *domnul* așezându-și varga aproape, mai la îndemână; ai să citești și dumneata de colo...» adăugă uitându-se la Ionică. Și, aplecându-și nasul înflăcărat deasupra cărții, ca să-și lumineze par'că slovele, începu a sloveni tare, cu glasul lui răgușit și slobozit pe nări :

«I—n : in... n—i : ni...» cu toată clasa după el.

Cu toții răcneau cât ce puteau, cu glasuri felurite, în cari era o mlădiere leneșă, de cântec.

Ionică slovenia și el, după ceilalți, fără să vadă literile di'nainte; rostea vorbele, așa, în neștire; și, când nu înțelegea ce spun, își mișca numai buzele.

Când sfârșiră de silabisit, domnul Vidrighin întrebă :

«Care poate citi acu, fără gresală ?»

Câțiva se ridicară și întinseră două degete, aplecându-se peste bancă; voind, par'că, să-și întindă mâinile, peste capetele celorlalți, până sub nasul

aprins al domnului Vidrighin. Dânsul zise către un băieţaş slăbuţ, cu nişte ochi mari, negri, neastâmpăraţi ca argintul viu :

«Ia să te vedem pe d-ta, băeţaş».

Şi băiatul prinse a silabisi, pe nerăsuflăte, trăgându-şi, din când în când, adânc sufletul.

Lui Ionică îi vâjâiau urechile, îi ardeau obrazii, ca de boală; şi nu putea auzi lămurit; nu putea prinde înţelesul vorbelor.

Cetiră mai mulţi, şi de câte ori sfârşia cineva, lui Ionică îi svâcnea inima înspăimântată.

A doua zi, tot aşa, cetiră cu toţii cu glas tare; şi, deodată, îşi auzi numele, — şi-l auzi, lămurit, în tăcerea adâncă a clasei :

«Să cetească Teodorescu Ioan...»

Simţi că se înnăbuşe; şi nu-şi dădu seama, când se sculă cu abecedarul în mână, şi rămase aşa, încremenit, cu ochii plecaţi asupra slovelor, pe cari nu le vedea,—tremurându-şi buzele .

Cineva şopti :

«Măi, ia te uită, cum îşi `tremură botul ca un epure»...

Altul râse înnăbuşit. Auzi, ca prin vis, pe *domnul*, întrebând aspru, cu glasul îngroşat .

«Cine a răs ?»

După asta un glas subţirel :

«Domnule, vă rog, Ionescu-a răs».

Domnul Vidrighin puse mâna, foarte liniştit, pe vargă; şi zise, cu glasul coborît

«Să poftească-încoace».

Un băețel, tras la față,—cu doi ochi mari, adânci, plini de spaimă,—eși și s'apropie de masă :

«Pentru ce ai răs, băețăș, ha ? Pentru ce ai răs ? Unde crezi că ești aici ? La tată-tău și la mă-ta ? Intinde palma...»

Băiatul prinse a tremura, ca de friguri ; și începu a plânge, încetișor, ascuțit, cu toată fața încrețită.

«Intinde palma», îi zise iar, cu foarte multă liniște—în glas și acum ; așa vorbea în totdeauna când bătea.

Și apucându-i, dintr'odată, brațul drept, îi descleștă mâna :

«Nu mă bate, domnule ; că n'oi mai face...» se rugă băețelul plâpând,—galben ca ceara de spaimă,—începând a plânge mai tare :

«Nu, magariule ; să te-înveți minte, să nu mai râzi altădată în clasă, ca la tată-tău și la mă-ta-acasă...»

Și când îl lovi odată, copilul începu a urla de durere, și, zmucindu-și mâna, se frânse-înnainte, cu genunchii îndoiți, și ducându-și, ca fript, palma la gură: își suflă în degete. Dar i-o prinse cu îndemănare, din nou ; și varga începu a izbi scurt cu o șuerătură aspră. Și, după fiecare lovitură, îl întreba cu blândețe :

«Ai să mai râzi, magariule, altădată în clasă ? Spune: ai să mai râzi ?».

Apoi zise, c'o mulțumire deosebită, cu fața încrețită într'un zimbet rău :

«Aşa, băeţaş dragă ; acu' du-te'n bancă».

Pe urmă, întorcându-se către Ionică :

«Apoi bine : unde ți's mințile, băeţaş ? De asta îmi bat eu gura aici ? Ai văzut ce papară a mâncat dumnealui ? Stai jos, și cată și vără bine încăpățină ce spun eu ; că altfel îndată te poftesc coala și te ferchezuesc, de bine ce-ai venit...»

Cât a stat în clasă n'a plâns, s'a stăpânit,— căci parcă-l ardeau ochii celor treizeci de școlari, — dar când s'a văzut singur, în ulița pustie a Rădășenilor, îl podidi un plâns nestăpânit, de nu vedea pe unde calcă. Mergea prin bura mocnită de toamnă, cu capul plecat, cu mâinile la ochi, cu inima înspăimântată de școală. Și, când ajunsese acasă, începu a spune, printre sughițuri, că el nu se mai duce la școală, că are să-l omoare în bătae acolo ; dar cuconul Tudorache nu-l lăsă să sfârșească :

«Stăi, că nu-i așa, nepoate, cum vrei tu. La școală trebuie să te duci, că fără de carte, în ziua de azi, nu se mai poate trăi pe lume... Vără-ți mințile în cap, băete, și pune-te pe învățat ; că, dacă îți faci datoria, nimeni nu-ți spune nici : «Dă-te-încolo.» Și, scurtă vorbă : să nu te mai aud, că nu te mai duci la școală ; că, până o veni tatu-tău să te chel-fănească, nu mi-i rușine nici mie, să te chel-fănesc...»

Din ziua aceea, n'a mai îndrăznit să se plângă lui cuconul Tudorache. Cum venea dela școală, se ducea în cuhne, la mătușa Smaranda ; și acolo

își învăța lecțiile, în fundul patului, în încăperea plină de umbră, în care fereastra mică însemna o pată alburie.

Tabla înmulțirii o citea regulat, în fiecare seară, —o citea până când amețea. Pe rând: o știa ca apa; când voia, însă, s'o spue pe sărite: i se topea, par'că, mintea-în cap, și, în locul ei, rămânea ca o noapte adâncă, în care nu putea zări nimic. Atunci ridica ochii șterși în podul negru, de lemn; și sta așa, un răstimp, cu fruntea încrețită, cu fața chinuită, tremurându-și buzele.

Apoi îi cobora în carte, citea odată tare, și, ațintindu-și, din nou, privirile undeva, sus, rostea, de neșumărate ori, înmulțirea citită,—cu aceeaș față dureroasă.

Câte odată, mătușa Smaranda, îi zicea cu glasul ei plin de bunătate .

«Mai lasă, maică dragă; mai odihnește-te o leacă».

Glasul acesta blajin, care semăna așa de bine cu al maică-sa, îl făcea pe Ionică să-și învețe, în otdeauna, aici lecțiile. Câteodată, lăsa cartea din mână și privea, printre gene, cum arde focul voios, pe vatră, ca la ei acasă; se uita la icoană: Maica Domnului își strângea, cu dragoste, pruncul la piept, și, în tremurarea luminei rumene a candeliei, par'că se mișca și-i zâmbea; tot așa de dulce, ca și acea de acasă. Căta la mătușa Smaranda, care pășea ușoară, ca o umbră, dela vatra curată, la masa de lângă fereastră,—și i se părea

c'o vede pe maică-sa. Și, atunci, simțea un v a
cald de fericire în inimioara lui amărâtă; simțea
că inima-i crește și din ea i se răspândește, în
întreaga lui făptură, ceva cald ca o undă de soare

Pe cuconul Tudorache, care, de când era pen-
sionar, își făcea viața la cafenea, îl vedea numai
la vremea mesei. Dânsul niciodată nu-i spunea o
vorbă bună. Se uita doar la el, uneori: cu niște
ochi reci de străin. Și în fața lui, sufletul lui Ioni-
că simțea, ca un fior de frig, și gândurile ce i
se îndreptau spre buze, rămâneau nerostite; se
întorceau din cale și se ascundeau în întunericul,
din care isvorâseră la lumină.

Când pleca la școală, se ruga, în gând: să dea
Dumnezeu să nu-l asculte tabla înmulțirii; și fă-
cea întotdeauna trei cruci cu limba. Când intra pe
poarta școlii, învățăceii începeau a țipa :

«Epurele ! Epurele !... la uitați-vă, măi, cum îi
tremură botul...»

Toți îl chinuiau, cu un zâmbet de fericire ne-
mărginită ; îl împresurau, îl trăgeau de surtucul
lui larg și ponosit ; dar nimeni nu-l chinuia ca
un Diavol cu pletele crețe, rătezate drept, p
frunte, și c'o cravată mare, roșie. Acesta era dom-
nul Anibal, — așa-i zicea domnul Vidrighin cu
foarte multă gingășie — și era băiatul domnului
prefect.

Când s'arăta Ionică, domnul Anibal îi sărea fericit
innainte, strigând cu 'n glas care trecea prin
urechi :

«*Cochon, cochon !...*»

Ori :

«Vine calicul cu surtucul de capatat ...»

Și trăgându-l de haină :

«Da frumos surtuc mai ai tu, bre Ionică ! Câte parale a dat tată-tău pe el ?»

Sau îi lua pălăria, și, fluturându-i-o, o clipă, deasupra capetelor, răcnea :

«Ia să vedem, băeți: mâne-i sărbătoare ?» Și i-o trântea odată, cât putea, de pământ, în veselia nemai pomenită a tuturor.

Iar Ionică nu zicea nimic; se uita la ei amețit, cu ochii lui speriați, — întotdeauna avea o înfățișare speriată, — vedea fel de fel de fețe strâmbându-se la el, rotunjindu-și ochii, ținându-și gurile și tremurându-le ca niște boturi care-adulmecă.

Și, când izbutea să răzbată în clasă, prin hărmlăea aceasta, se așeza la locul lui, în bancă; și stătea acolo, îngrămădit, cu frică, asupra cărții.

«Domnul Anibal» se proptea înaintea lui, cu mâinile în buzunare, cu picioarele subțiri rășchirate; zâmbea, mai întâiu, o clipă, privindu-l batjocoritor, cu ochii închiși pe jumătate, cu nările umflate, tremurându-și genele lucii. Apoi întreba tare :

«Măi băeți: cine-i cel mai prost din clasă ?

— Epurele... Epurele...» strigau cu toții, într'un glas.

Și Ionică sta neclintit, acolo, în ungherul lui, cu fața galbenă și amărâtă; și-o sfiiciune bolnavă îi

zvârlea sângele în obraji; nu-l lăsa nici să ridice ochii.

Când îl chema la lecție, simțea ca o undă fierbinte cutreerându-i tot trupul ; simțea că se înăbușe. Când era domnul Vidrighin în toane bune, striga :

«Ia să poftească Epurile la lecție... Ei, știi acum tabla înmulțirii, pe sărite, ha ?»

Prin bănci porneau șoapte, tresăreau icnituri. Și Ionică sta nemișcat, privind aiurit înaintea :

«Ei, ia să vedem ? Cât face de cinci ori șapte ?»

Dânsul ațintea ochii în bagdadie; și rămânea așa, cu fruntea increțită, tremurându-și buzele :

«Nu scrie acolo, dragă, nu scrie acolo... Uită-te la mine...»

Ionică pleca ochii speriați :

«Va să zică nu știi... Buuun... Bravo, băețăș... Bravo... Da de trei ori șapte ?»

Ionică își ațintea iar privirile în pod; și începea iarăș a-și tremura buzele, spre marea veselie a clasei.

Iar domnul Vidrighin, îl întreba, uitându-se poznaș la dânsul :

«Cui Dracul sameni, bre, de ești așa de prost, ha ?»

Apoi făcea, clătinând din cap :

«Baaată-te să te bată! Ai să înveți și tu carte, când or umbla câinii cu colaci în coadă !»

Și când se sătura de petrecut pe socoteala lui, striga, în hohotul nestăpânit al clasei întregi :

«Haide, du-te la loc... Mai bine te făcea, bre, mă-ta un mânz și te mânca un lup...»

Intr'o zi, îl scoase iar la lecție ; dar, deastădată, domnul Vidrighin n'avea poftă de glumit, — sta cu sprincenele încruntate și cu fața mohorâtă. Și în clasă era tăcere, așa de adâncă, de par'că nu era suflet de om :

«Cât face de cinci ori șase?»

Ionică își aținti, ca de obicei, ochii în pod; și prinse a-și tremura zorit buzele. Bătrânul își încruntă sprincenele și zise cu glas foarte liniștit :

«Vrasăzică nu știi? Bine... Intinde palma, băe-
țaș, să-ți arăt cât face...»

Și loviturile începură a cădea, una după alta, scurte, taeoase, arzătoare; pe când Ionică se zbătea cu fața galbenă de durere, cu obrajii plini de lacrimi, tremurând din tot trupul. Loviturile de foc căzură până la treizeci; și domnul Vidrighin zise răsuflând ca după un urcuș :

«Ai văzut acu, băețaș, cât face de cinci ori șase? De cinci ori șase face treizeci, băețaș... Acu ți-a intrat în căpățână, ha?... Haide, pleacă la loc... Ori să-mi înveți tabla înmulțirii ori să te duci în lume... Să poftească la lecție Ionescu Vasile...»

Ionică plânse în bancă; plânse dela școală până acasă ; dar bătrânului nu-i spuse nimic. Toată noaptea nu putu dormi de durere. I se umflaseră amândouă palmele și când le mișca, par'că-l înțepau zeci de ace. Sta ghemuit pe lada brașovenească, și plângea încetișor, înnăbușindu-și plânsul subț ogheal, ca să nu-l audă batrânul. Și, în sufletul lui, izvorî, cu încetul, o hotărâre; întâiu nelămu-

rită, ascunsă îndărătul altor gânduri,—neîndrăznind par'că să ieasă la iveală. O simțea turbure, acolo, în fundul sufletului, în întunericul de tainiță, — o ghicea mai mult.

Apoi se închegă limpede :

«Să fugă, să nu se mai ducă la școală...»

Dar unde să se ducă ? Dacă s'ar duce acasă, l'ar omorî tată-său în bătae... Nu, acasă nu se poate duce... Și-i trăsări înaintea chipul părintelui Hultoață, rău și întunecat, cu aceeași ochi reci, ca și cuconul Tudorache, — cu aceeași privire, care-l ținea departe, ca privirea unui străin.

Pe urmă, vorbele lui, din urmă, îi sunară răspicate în urechi :

«Să știi, că dacă nu-i învața carte, te jupoi de piele; că fără carte, mă băete, în ziua de astăzi, nu mai poți ajunge om între oameni...»

Dacă nu poate învăța, ce să facă ; dacă-i greu de cap și nu poate învăța ?

Și glasul ascuțit al «domnului Anibal» îi sfrește dește urechile :

«Măi, cine-î cel mai prost din clasă ?»

Și toată clasa, într'un glas :

«Iepurele»...

Pe urmă glasul domnului Vidrighin :

«Măi, cui Dracul sameni tu, de ești așa de prost ? Mai bine te făcea maică-ta un mânz și te mânca un lup...»

Și Ionică plânge încetișor.

Undeva, într'un ungher, țârâe un greer încetinel

răgușit par'că, de frigul toamnei. Și țărâitul acesta, deodată îi aduse aminte de demult, de vremea când a fost bolnav la bunicuța Melania, la Mănăstirea Agapia... Dar așa de limpezi îi vin aducerile-aminte, de par'c'au fost ieri. Prin suflet îi trece, ca o adiere caldă de mângâiere, și se gândește :

«Ce bine era atunci, când a fost bolnav la bunicuța Melania !»

Se vede în pat, în chilioara albă ca laptele. Și o undă de fericire i se revarsă în tot trupul, — par'că-i curge cu sângele în fiecare părticică a făpturei lui. Imprejur, miroase a gutâi și lampa din perete, cu'n talger de alamă îndărăt, ca o lună plină, împrăștie o lumină lină,—o lumină dulce ca o mângâiere a bunicuței... Și-i cald și bine....

Bunicuța Melania se apropie, ușoară ca o umbră; o simte că vine ; dar nu-i aude pașii... S'apleacă și se uită la el cu ochii ei albaștri ca două flori vestede de in; îi trece o mână peste frunte, — o mână ușoară ca o boare de vânt, — și-l întreabă cu'n glas ca un cântec :

«Ți-i mai bine, puiuțule ?» (Așa-i zicea ea întotdeauna : «puiuțule»). El nu răspunde, căci se simte așa de slab, că n'are, par'că, putere nici să deschidă gura, — și totuș așa de bine cum se simte acum, nu s'a simțit niciodată... Și zâmbește, și face semn din cap, că : «Da, ii bine». Iar dânsa se apleacă de-l sărută încetișor pe frunte; și atuncea îl învâluie un miros de smirnă și tămâie,—o mi-

reazmă sfântă de biserică. Apoi simte, o mână ușoară, păturindu-i binișor oghealul împrejur.

Toată viața de acolo, de la bunicuța Melania, îi vine într-o lumină dulce de vis.

Cu încetul, Ionică se ogoaie ; dar nu poate adormi. În mintea lui mititică, face planul cum să fugă, în zorii zilei, la bunicuța Melania.

E departe până la Mănăstirea Agapia. Își aduce aminte bine, că a auzit-o pe maică-sa spunând, că, pe jos, mergi o zi încheiată până-acolo.

Dar asta nu-l înspăimântă de loc. Ascultă ; să vadă dacă doarme bătrânul. Doarme; îl aude cum horăe... Aude tictacul regulat al ceasornicului din perete... Oare o mai fi mult până'n ziuă ?

Se înalță, într-o mână, și ridică un colț al perdelei dela geamul de lângă pat. Deasupra unui acoperiș negru, ca o movilă de cărbune, plutește secerea de aur a lunei. Pe geamuri lucesc câteva picături de ploae, ca niște lacrimi de argint. Lasă perdeaua, și se coboară încet-șor din pat; deschide lădița dela capătul patului și-și face o bucceluță cu câteva primeneli. Lădița n'o poate lua ; e prea grea. Inchide, cu pază, capacul și-și pune legătura aproape. Când se culcă iarăș, lada brașovenească, scârție, și bătrânul se cioșmolește ; iar lui Ionică i se face inima cât un purice, de frică. Își ține răsuflarea, și ascultă. Bătrânul începe iarăș a horăi. Și, în întunerice, se aude, mai întâiu, ceva ca o sfârâială ; apoi ceasornicul bate de două ori,—

două bătaï adânci, grave, cari vibrează ca răsunetul unei strune groase de gitară.

Ionică se gândește, că e mai bine să se-mbrace și să stea așa, îmbrăcat, în pat, până când s'o zări de ziuă. Și se scoală încetișor, se îmbracă, își așează buceaua, pălăria și ghetetele la îndemână și se vără iară în așternut.

Își zice :

«Moșul Tudorache doarme până târziu; când s'o scula, o să mă creadă la școală».

Are să iasă, până'n drum, cu ciuboțelele în mână. Are să-i fie greu numai până când o deschide ușa care dă în cerdac; pe urmă-i scăpat ! Drumul îl știe el bine: n'a fost doară de atâtea ori la hram, la Mănăstirea Agapia, cu tatân'-său și cu maică-sa ? Urcă dealul ; pe urmă o ia pe șosea și-o ține drept înaintea, până la Mănăstire.

Ornicul bate trei ceasuri, patru, cinci. Și deoda ă aude, undeva departe, o trâmbițare slabă de cucos apoi una mai aproape. Și trâmbițările se apropie, cresc, până când izbucnește și cântarea cucosului lui cuconul Tudorache, ca un glas de spaimă. Ionică ridică perdeaua : între două acoper'suri negre, geana de ziua, arde ca o linie subțirică de aur. Se dă jos. Își pune pălăria-în cap, își ea buceluța și ghetetele ; și ese, în vârful degetelor, 'n sală. Acolo se opri și ascultă, o clipă, ținându-și răsuflarea; apoi se strecură în cerdac. Când se văzu în uliță. parcă-i crescură aripi. O luă grăbit la deal, cu picioarele goale, înfiorat puțin de vântul

subțire al zorilor. Când ajunse la marginea târgului, se opri și s'așează jos, să se'ncalțe.

Răsăritul ardea, ca o mare de jăratec. În față, se deschidea, până în talazurile albastre ale munților, valea Moldovei: cu câmpiile ruginite de toamnă, cu prundurile sure, cu fulgerul încremenit al apei,— se întindea, ca într'o pulbere fină, albăstrie, luminoasă, care topea culorile și liniile, dându-le înfățișarea unor tărâmurii din basme.

Ionică porni sprinten, fericit, — fericit cum nu se mai simțise niciodată, — răsuflând, până în adâncul pieptului, aerul tare al dimineții. Și-i venea să cânte, să alerge; se simțea ușor ca o pană,— se simțea în stare să zboare, să plutească, ca o pasăre, pe adierea vântului, peste câmpiile nemărginite.

Il ajunse, din urmă, un moșneag, cu'n car cu boi :

«Bun ajunsul, voinice; da 'ncotro?»

Lui Ionică îi zvâcni inima, și se uită la bătrân, întrebându-se: «Oare n'o fi, cumva, de la noi din sat?» Apoi își zise: «Nu, nu-i dela noi; îi cunosc eu bine pe toți».

Și răspunse hotărât :

«Mă duc la bunica.

— Așa ? Tare bine.»

Pe urmă, după un răstimp de tăcere :

«Da' a cui ești, mă rog?»

Lui Ionică îi bătu iar inima; îi veni un nume și zise :

«Sânt a' lui Neculai Cornea».

Și adăugă :

«Din târg...

— Să fii sănătos....», zise moșneagul. Și, după ce-și îndemnă boii, îl întreabă :

«Da'n ce sat stă bunica dumitale ?

— La Mănăstirea Agapia.

— Ce spui, voinice ? se minună moșneagul ; doar nu-i fi Necuratul, să te duci, atâta amar de loc, pe jos... Ahooo... Hai, sui-te colea, c'avem amândoi un drum : merg și eu până la târgul Neamțului...»

După ce se urcă lonică în car și se cuibări în fân, la spatele moșneagului, bătrânul strigă :

«Hăi, boulenii tatei... Cea Joian...»

Și învârti biciul de cânepă pe deasupra boilor slabi. Apoi, întorcându-și capul, răcni peste umăr :

«Da bine, cum să pornești dumneata pe jos, o mână de om, atâta loc ? Mare comédie !»

Carul se hurduca răscolind pulberea drumului. Boii își legănav cumiți capetele, la dreapta și la stânga ; și ochii lor mari, umezi, minunați, păreau că visează, în umbra genelor negre și lucii. Moșneagul îi îndemna, din când în când, cu glas moale, învârtindu-și iușca pe deasupra lor. Și când se întoarse iarăș, ca să-l mai întrebe ceva, — lonică dormea, ghemuit în fân, cu capul pe bucea.

COPILUL

—

COPILUL

De câteva zile, doamna Marioara Crivăț e neliniștită : nu-i place veselia prea mare a prietenei sale, —cea mai bună prietenă a sa,—domnișoara Corina Isăcescu, venită să-și petreacă vara aceasta, la ea la țară.

Amândouă sânt frumoase : doamna Crivăț e brunetă, înaltă, mlădioasă, gânditoare, cu o melancolie de madonă în ochii negri, umbriți de gene lungi, ce-i lucesc în lumină, de par'că ar fi de mătase ; domnișoara Corina Isăcescu e bălae, mititică, vioaie și gureșă ca o pasere mărunță. A poftit-o prietena sa, să vie să petreacă, vara asta, la moșia ei minunată,—și a venit, într'un suflet, sătulă de oraș.

Alexandru Crivăț, când îl cauți, e pe moșie ; încalecă pe Corbici, un buestraș negru ca pana corbului; și se face nevăzut, pe poartă, învăluit într'un nor luminos de pulbere, care se vede, din cerdacul umbrit de viță sălbatecă, alergând spre câmpiile pierdute în ceață. De multe ori, când își țarinile cufundate încă în noapte, și zorii înseamnă,

în zare, numai o linie subțire de jăratec,—Crivăț e pe lanuri.

Dar iată, că, de o bucată de vreme, nu se mai duce așa de des la câmp. Spune că nu mai are ce face în țarină; că grâul l'a strâns, ovăsul de asemenea, și că l-a cam ajuns acum osteneala și vrea să se mai odihnească.

Dânsa își aduce aminte bine, că, în alți ani, se ducea mai des la câmp. Și, pe urmă, nu-i plăceau glumele cari le făcea, de câțva timp, cu Corina; veselia ei prea mare și scânteerea neobișnuită a ochilor lor. Și are o neliniște mare în toată ființa, ca în fața unei primejdii,—o neliniște și-o teamă, pe care nu îndrăznește să și-o mărturisească încă; dar o simte, de cum deschide ochii și până noaptea târziu, când, învinsă de osteneală, adoarme.

Uneori, în fața veseliei și neastâmpărului Corinei, îi vine, deodată, s'o privească țință, adânc, în ochi și s'o întrebe :

«De ce ești așa de veselă, Corino?»

O chinuește, ceasuri, gândul acesta; întrebarea aceasta, care i se ridică pe buze, gata să zboare și să intre, ca o săgeată, în inima Corinei; dar n'o lasă, nu îndrăznește; o alungă iar în adâncul sufletului ei, de unde izvorâse.

Apoi își zice : «Nu se poate; așa-i place lui Alexandru să glumească... Nu se poate... Corina, cea mai bună prietenă a ei; sora ei... Așa a fost ea, întotdeauna, veselă : în școală, când se pornea pe râs, nu mai isprăvea; așa râdea ea de toate ni-

micurile». Și se mira, cum de-a putut să-i treacă prin minte o prostie așa de mare.

Astăzi, e un amurg minunat, și Alexandru, care stă la fereastră și-și netezește gânditor musteața retezată scurt, zice dedodată :

«Știți ce ? Haideți să facem o primblare cu docarul.

— Ce zici, Marioaro ? întreabă domnișoara Corina.

— Facem, răspunde doamna Crivăț, mai veselă ca de obicei.

— Vrasăzică, aprobați ? zice Alexandru, frecându-și voios palmele. Pregătiți-vă repede, că eu mă duc să poruncesc să pue calul.»

Și, într'o clipă, fură în docarul mic, rusesc, în care erau numai două locuri. Domnișoara Corina Isăcescu, stătea la mijloc, și Crivăț mâna vesel calul alb, care arunca picioarele, de dinainte, sus și cam înlături, cu gâtul încordat ca al unei lebede și cu capul mic în piept.

Amurgul își întinsese răcoarea lui umedă. Drumul alb se întindea neted, ca în palmă. Crivăț atinse cu biciul fugarul și-i dădu drumul, râzând cu capul răsturnat pe spate, de țipetele de spaimă ale domnișoarei Corinei Isăcescu, al cărei voal alb flutura în urma trăsurei :

«Te rog, domnule Crivăț; nu așa de repede, că mor de frică... Mor... Vai, mor, nu mai pot!...»

Și Crivăț atingea mereu, cu sfârcul biciului, calul de zăpadă.

Iar casele mărunte, livezile pline de taina înse-

rării, alergau speriate în urmă, spre munții albaștri din zare.

Doamna Crivăț, însă, nu zicea nimic ; tăcea cu gura strânsă, cu fața galbenă, privind țintă înaintea, cu sprincenele nițel încruntate, cu ochii plini de întuneric.

Când intrară, în răcoarea umedă a luncei Moldovei, Crivăț opri, cu încetul, calul din fugă, aplecându-se pe spate; și-l lăsă la pas, în voe.

Printre crengile răchiților, se vedeau jos, în vale, lucind apele Moldovei, și se auzea șușetul lor răsunător, care, par'că, mărea răcoarea umedă dimprejur.

De undeva, din desișurile pline de noapte, veneau sunete molcome, răgușite, de tălângi; și, uneori, sunau picurări limpezi, ca din niște clopoței de argint. Erau sunete felurite—mai joase, mai subțiri,—și toate, la un loc, făureau un crâmpai de cântec, care mărea melancolia înserării.

Domnișoara Corina suspină încet :

«Vai, ce frumos e...»

Când ajunseră pe prundul apei, Crivăț opri și strigă vesel, întinerit par'că :

«Ei, v'a plăcut fugă?»

Domnișoara Corina Isăcescu zise cu însuflețire:

«Vai, nu mai puteam de frică... Să știi, că nu mai mă sui, deacuma, în trăsură, când îi vrea să măi dumneata...»

— Așa de fricoasă nu te credeam, domnișoară. Imi pare rău...» făcu Crivăț, sărind sprinten din

trăsură; și, după ce frecă calul la ochi, îi trase urechile. Iar fugarul își zcutură capul mic, privind-și furios stăpânul, cu ochii albi; mânios, par'că, că l'a mânat așa de tare.

Apa curgea posomorâtă, pe subt streșinile luncii.

Domnișoara Corina se întoarse către doamna Marioara Crivăț, care tăcea cu gura strânsă, și-i zise :

«Nu-i așa, că-i frumos, Marioaro?»

Și doamnei Crivăț, înainte de-a răspunde, îi tresăriră colțurile gurei, gata par'că să înceapă a plânge. Iar domnișoara Corina Isăcescu sări jos, ușoară, ca pe niște aripi nevăzute, și, după ce mângâie gâtul încordat al calului, se apropiă, cu Crivăț, de marginea apei. Atunci doamna Crivăț, care rămăsese în trăsură, își ținti privirile arzătoare asupra lor, și par'că nu-i mai rămăsese nici o picătură de sânge în obraji.

Astfel, fiecare zi, fiecare ceas, fiecare clipă, picura veninul îndoelei în sufletul doamnei Crivăț; o chinua un zâmbet, o vorbă, o privire, o anumită înmădiere a glasurilor lor. I se părea prietena ei mai frumoasă acum; i se părea că se îmbracă și se piaptână mai cu îngrijire, că-i mai strânsese în corset ca înainte. Și amândoi par'că închideau, tănuiau în ei, o bucurie mare, care, totuși, li se cetea în ochi, în glasuri, în viociunea cu care-și vorbeau.

Când rămânea singură, cu vechea ei prietenă de școală, se întreba: «E cu puțință oare, ca

privirile acestea, cari-i cată, și acum ca și înaintea, drept în ochi,—s'o mintă ?»

Și într'un rând, când Alexandru intră vesel, spunând că-i o zi minunată și că ar fi bine să facă o primblare, — ca un fulger, izvorî, din norul îndoelii ei, un gând : să le spună, să se ducă numai dâșii, fiindcă ea e cam obosită, și nu poate merge,—și să pândească pe fețele lor tresărirea aceea de bucurie nestăpănită, pe care trebuie s'o simtă doi oameni cari se iubesc, la gândul că vor fi singuri. Și zise, plecându-și, o clipă, genele, cașicum s'ar fi temut să nu-i cetească gândurile în fundul ochilor :

«Duceți-vă numai voi, că eu îs cam obosită».

Și-și aținti, ca fulgerul, privirile asupra fețelor lor, simțind c'o înăbușe bătăile inimei.

I s'a părut, ori, într'adevăr, pe-amândouă fețele a izvorât, dintr'odată, o lumină vie, care s'a ascuns, s'a întors repede îndărăt ? — I s'a părut; ori, într'adevăr, așa a fost ?

Și domnișoara Corina Isăcescu a răspuns, după o clipă :

«Nu; dacă nu mergi tu, nu merg nici eu».

Și la vorbele acestea, pe chipul lui Crivăț, a trecut o umbră fugară; s'a întors cu fața către geam, ș'a prins a fluera un crâmpei de cântec. Apoi, după un răstimp scurt, întorcând capul, zise :

«Vrasăzică nu mergeți ? Atâta pagubă ; mă duc eu singur. La revedere...»

Ș'a eșit.

Pe fereastra deschisă, înserarea intra cu un miros ușor de fum. De undeva, de departe, veni un muget prelung, dureros, răsunând, în melancolia amurgului, ca un glas pierdut de corn.

Și cele două prietene tăceau, ca apăsate de ceva ; apoi doamna Mărioara Crivăț zise încet :

«Ți-aduci aminte, când stăteam la pension, la fereastră, așa pe vremea asta, și făceam planuri? Ce vremuri, Corino?»

Și, dintr'odată, îi dădură lacrimile, își lăsă capul pe umărul prietenei ei vechi, și începu a plânge :

«Dar ce ai, Mărioara? Ce ai? Ce înseamnă plânsul ăsta; așa din senin? o întrebă d-ra Corina Isăcescu cu un tremur, abia simțit, în glas.

— Nu știu ce am astăzi...» răspunse d-na Crivăț, ridicându-și capul și ștergându-și ochii mai negri ca de obicei.

* * *

Într'o noapte, târziu, doamna Crivăț, dintr'odată, deschise ochii, cu o tresărire de spaimă, și pipăi, prin întunerec, locul gol de alături. Apoi, cu sufletul înghețat, innăbușindu-se, duse o mână la inimă, iar pe cealaltă și-o trecu peste ochi. După asta, se înălță într'un braț, apăsându-și cu palma cealaltă pieptul; și ascultă cu încordare.

Nu se auzea nimic; numai tictacul ornicului din perete, care, în liniștea adâncă a casei, cu fundate în întunerec, răsuna cu putere îndoită, ca și bătăile inimei ei înspăimântate.

După câteva clipe de ascultare ; ca zvârlită de-o

putere năprasnică, se coborî din pat, și, în vârful degetelor, cu părul despletit, se îndreptă către odaia în care dormea domnișoara Corina Isăcescu. Și, când deschise binișor ușa, rămase, o clipă, cu ochii mari asupra patului din fund; și, dintr'odată, ducând palmele la ochi, dădu un țipăt tăios,— un țipăt de femeie, pe care o ucide cineva, și, întinzând brațele în gol, se prăbuși cu fața 'n sus, pe scânduri.

Când se risipi ceața, care o împresura, se văzu în pat și nu înțelese pentru ce.

La căpătâi, pe un scaun, stătea maică-sa, și plângea încetișor, cu ochii duși, cu bărbia răzemată în mână zbârcită.

«De ce plânge oare mama?» se gândi. Ar vrea s'o întrebe: «De ce plângi, mamă?» Dar simte că nu-i în stare să deschidă gura; și închide obosită ochii. Se simțește-așa de slabă, de par'că i-a curs tot sângele din vine. Se întreabă, nedumerită, pentru ce miroase așa a oțet de tradafir. A fost bolnavă? Da, de bună seamă, c'a fost bolnavă; că, uite, tot trupul o doare, de par'că is sfărâmate toate oasele.

Dar, în suflet, de ce simte ca urma unei dureri; cașicum i s'ar fi rupt o fășie din el și încă nu s'a vindecat locul?

Apoi gândurile i se învălmășesc, i se risipesc, i se șterg și i se aștern, peste suflet, ca și ceața de afară-a toamnei, peste miriștile pustii. Uneori, o înghit neguri grele, și mintea ei trudită nu mai

zărește nimic — stă ca într'o noapte de mor-mânt.

Și, într'o zi, pe când doamna Crivăț sta astfel, cu fața-în sus, cu mintea goală, — auzi, deodată, un pas, și-l văzu pe Alexandru apropiindu-se, în vârful degetelor, de pat. Și atunci, ca un fulger, clipi în noaptea sufletului ei; și'n fulgerarea a-ceasta văzu, își aminti tot, și, întinzând brațele, cu palmele în afară, ca pentru a se apăra, scoase un țipăt de groază,—și lumina zilei iar se stinse.

Sta de cinci zile'n pat, — și tot nu-și venise în fire.

Câteodată, i se așternea, pe fața străvezie, un zâmbet de vis; și începea a murmura încet, cu ochii închiși :

«Ce drag îmi ești Alexandre... Ce drag !»

Apoi, deschizând ochii :

«Ce lună frumoasă ! Par'că-i ziua !»

Altădată, însă, ochii i se deschideau plini de groază; ș'un țipăt prelung îngheță sufletul bătrânei dela căpătăiul ei, pe obrajii căreea lunecau mereu, lacrimile, ca dintr'un izvor nesecat.

Dar în a șasea zi, pe când sta neclintită, între cerșafuri, simți, deodată, o mișcare ușoară în pân-tece : tresărirea vieții, care se înfiripa, clipă cu clipă, acolo, în întunericul ființei sale. Și atunci i se revărsă, în tot trupul, un val de fericire nemărginită; și se simți, dintr'odată, schimbată, înfiripată, întinerită, în stare să se scoale,—căci, ca

o lumină mare de soare, care face să se înnalțe viața, ca dintr'un mormânt, din întunerecul pă-mântului,—izbucni, în toată făptura ei, dragostea de mamă.

Și 'n ziua aceea, pentru întâia oară, îi spuse maică-si, că se simte bine, și ceru un pieptene.

Bătrâna nu mai știa pe ce lume e, de bucurie; îi aduse oglingioara—în chip de inimă—și pieptenele; și vru s'o pieptene ea; dar dânsa n'o lăsă:

«Nu, mamă, vreau să mă pieptăn eu singură, ca să-ți arăt că de-acuma's bine...»

Maică-sa îi ajută să se ridice, și o așeză, binișor, între perine.

Și, par'că, nu-i venea să-și creadă ochilor, când o văzu pe Mărioara ei pieptănându-și părul negru, în lumina care puneă, astăzi, un zâmbet fericit pe toate lucrurile.

SORA MEGALUZA

SORA MEGALUZA

Mănăstirea ațipise în soarele de după amiază. Între chiliile mărunte, pitite par'că, biserica albă, cu clopotnița înălțată ca un gât întins, părea, de departe, o pasăre ciudată care-și străjuește puii.

În liniștea de săhăstrie, se auzea numai un zumzet depărtat, ca un psalm al tăcerii. Dar, după un răstimp, ușa unei chilii, scârțâi încet, ca un meunat molcom; și, în cerdac, eși maica Varvara și, așezându-se pe un scaun, își puse ochelarii bătrânești pe vârful nasului și începu a împleti la un ciorap, numărând, în șoptă, ochiurile; iar, pe perețele chiliei, umbra albastră a maicei împletea și ea la ciorap, ținându-i, par'că, de urât bătrânei. Nu trecu mult; și ușa se deschise iar; și răsări o soră, ca de șaptesprezece-optsprezece ani: Sora Megaluza, fata maicei Varvara. Era îmbrobodită cu grimea albă peste scufă, — cum umblă maicele pe-acasă. În colțurile dintre grimea și scufă, i se ivea, nițel, părul bălai, cărlionțat; sprincenele lungi și arcuite, cu cozile aduse puțintel în sus, spre tâmpile, păreau scrise cu cărbune

pe fața albă și fragedă ca o față de copil; și subt genele lucii, negre, sumese, ochii albaștri, tăiați în chip de migdală, păreau că râd, întotdeauna, într'o rază de soare.

Sora Megaluza zâmbi, și, în zâmbetul acesta, toata fața i se lumină ca de o clipire de fulger. Se așeză, nu departe de maica Varvara, pe laița de subt ferestre; și începu și ea a împleti la ciorap, cu genele negre plecate, umbrindu-i umerii obrazilor fragezi, luminați ca de o lumină care ardea înăuntru.

Megaluza era sora cea mai harnică din toată Mănăstirea. Maica Varvara venise cu ea, aici, în Mănăstire, de vr'o patru ani numai; și sora Megaluza știa acum toate rosturile Mănăstirii, mai bine ca o maică bătrână: la țesutul mohairului, mai ales, n'o întrecea nimeni. Iarna asta, numai de câtevaori văzuse pe-o maică brodând, și s'a apucat ș'a lucrat pentru maica stărița o *schizmă monahală*, — un epitrafir care se pune numai la sărbătorile mari,—la mijloc, cu crucea pe care a fost răstignit Isus; de-oparte și de alta: sulita, trestia cu buretele, coroana de spini, biciul cu trei curele și cucoșul care a cântat când s'a lepădat Sfântul Petru de Fiul Domnului.

S'a minunat grozav maica stărița, când a văzut schizma monahală :

«la priviți : toate par'că's zugrăvite... la uitați-vă la crucea pe care a fost răstignit Domnul nostru Isus Hristos... D'apoi cucoșul... la uitați-vă

la el ce mândru și boghet e și ce creastă bătută ca o gherghină are,—să juri, na, că-i cucoșul maicei Olimpiada...»

Maicilor și surorilor mai ales, le-a cam pus un ghimpe la inimă epitrafirul ; dar din ziua aceea sora Megaluza era răsfățata stariței : o poftea des la ea, la masă ; și erau zile în cari sora Megaluza sta de dimineată până'n seară la stăreție. Maica starița o învățase slova veche și-i plăcea, după-amiezile și serile, s'o pue să-i citească ceva din bucoavnele cu scoarțele îmbrăcate în piele castanie-închisă, cum e cafeaua prăjită. *Psalmii* lui David o ruga să-i citească, mai ales, ori *Didahiile* mitropolitului Antim Ivereanul sau *Cazațiile* lui Varlaam. Maica Epiharia se așeza întâiu bine, în fundul patului, între perini, pe salteaua îmbrăcata cu damasc albastru, semănată cu nasturi de sidef,—și glăsuia, strecurând printre degetele osoase, boabele lucii ale metăniilor de chihlimbar :

«Ei, acu, drăguță Megaluză ia *Psalmii* Imparatului David și citește frumos, cum știi tu...»

Sora Megaluza călca ușurel, pe scoarțele înflorite, până la polița încărcată de bucoavne, și, luând *Psalmii*, s'așeza în jețul de lângă fereastră, și începea a ceti lin, cam pe nas, tremurându-și, uneori, genele. Din *Psalmi*, mai ales psalmul acesta îi plăcea mai mult maicei Epiharia :

«Lângă fluviul Vavilonului, acolo șezut-am și plâns-am, când adusu-mi-am aminte de Sion...»

Și sora Megaluza îl citea, cu o tremurare fierbinte de durere în glas ; îl murmură lin ca, pe o rugăciune, care o spunea pentru ea numai ; o suspina, o plângea ușurel ; de picurau, în liniștea stăreției, vorbele, ca niște lacrimi :

«Pe sălciile ce erau acolo, spânzurat-am harfele noastre...»

Și când ajungea la vorbele :

«Cum să cântăm cântarea lui Iehova pe pământ străin?» în glasul ei era o sfâșiere de durere ; și, cu un strigăt înăbușit, rostea apoi :

«De te voi uita, Ierusalime, uite dreapta mea iscusința ei ; lipească-se limba mea de cerul gurii mele, — de nu-mi voi aduce aminte de tine !»

O pisică neagră, cu doi ciucuri de lână roșie la urechi, — ca două garoafe, — pășea încetișor, să nu turbure citirea par'că ; și, așezându-se în poala stareții, se uita țintă, cu ochii ei ca două boabe de chihlimbar, la Sora Megaluza, — cașicum i-ar fi priceput murmurul.

De pe șubele, de pe rasele, cațaveicile și camelavcele așezate în cuerele de după ușă, se desprindea o mireasmă ușoară de tămâie și levănțică. Pe peretele dinspre răsărit, sâmburele de lumină al candelii de argint lucrată în filigran, poleia, puneă o rumeneală de vis, — ca un suflet al luminii, — pe-o icoană dela Sfântul Munte, alcătuită din trei părți ; cu sfinții ca niște pete negre și roșii ca frunzele perilor toamna ; cu nimburile învechite, șterse, afumate.

Sora Megaluza, totuș, avea câteva ciudățenii : se furișă, uneori, în pădurea mohorâtă de brad dindărătul Mănăstirii, și împușca în vânt cu o rugină de pistol, pe care îl găsisese într'o odaie a arhondaricului, rămas dela un musafir. Fuma pe ascuns. Fluera haiducește, în degete, de clocoteau până'n adâncuri codrii. Urca potecile cele mai prăpăstioase, c'o ușurință de capră sălbatecă. Într'o zi, a prins, într'o poeană, un noatin dela stână, i-a pus niște bârnete în gură, a încălecat bărbătește dintr'o săritură; și l-a gonit preț de-un ceas. Acestea erau ciudățeniile sorei Megaluza.

Prietena ei cea mai bună era maica Evlampia, care părea cu doi-trei ani mai mare ca dânsa. Măicuța Evlampia era mai împlinită, și subțilă, în față, cu mătase liliachie, se simțeau sânii și șoldurile rotunde ; și, când pășia, mlădierile trupului ei tânăr stârneau cute rotunde pe rasa lucie de mohair. Era rumenă ca un măr domnesc; de subțilă, i se iveau, la tâmplă, părul corb, luciu; și ochii ei negri, vii, erau întotdeauna umezi, — de par'c'ar fi fost veșnic gata să picure din ei o lacrimă, — și aveau, câteodată, ceva din ochii pisicilor : uneori, când priveau așa, în gol, din mici, creșteau deodată, se măreau ca ochii unei pisici când zărește-o pasăre, — și, în umbră, scăpărau aceleași luciri vii. Măicuța Evlampia era nepoata stareței, și, aici, la stăreție, se împrietenise repede cu sora Megaluza.

Maica stărița, după masă, ațipea nițel ; ș'atunci

cele două prietene se strecurau într'o chilie din fund și stăteau acolo, până se trezea maica Epiharia și le striga, cu glasul ei trăgănat, cam răgușit :

«Măicuță Evlampie, soră Megaluză ; unde săn-teți ?

— Aici-aiici...» se auzea un glas subțirel, strigând așa, cașicum și-ar fi cântat răspunsul. Și ușa se deschidea ca de furtună ; și cele două prietene năvăleau în chilia stareței, rumene ca de ger, cu ochii vii, făcând într'un glas :

«Iată-ne !»

În biserică, maica Evlampia cânta, întotdeauna lângă sora Megaluza ; și glasurile lor tinere se desprindeau dintre celelalte ; se înălțau, înfrățite, deasupra tuturor, încheștate, parcă, într'o îmbrățișare pătimășe.

Maicei Varvara, însă, părea că nu-i place prietenia asta. Când le vedea pe amândouă, sprincelele îmbinate i se încruntau și ochii mărunți i se nelinișteau și numai aveau astâmpăr : acuș-acuș, alunecau iscoditori spre ele. Cele două prietene, se așezau, de obicei, în cerdac și vorbeau cu glasuri molcome ; izbucneau în râsete limpezi. Iar maica Varvara sta ca pe spini ; își făcea mereu drum în cerdac ; bombănea singură prin casă ; și, dacă vedea și vedea, că maica Evlampia nu pleacă, venea și s'așeza lângă ele. Măicuța Evlampia mai stătea nițel și, dintr'odată, făcea, cașicum și-ar fi adus atunci aminte :

«Vai, da eu stau ; ş'acasă m'aşteaptă treburile...»

Şi pleca cu paşi mărunţi, pe cărarea pardosită cu lespezi, ținându-şi, cu gingăşie, cu mâna albă, fusta de mohair.

* * *

Intr'o noapte, sora Megaluza se îmbracă încet, cu pază, în lumina fumurie a candeliei. Ascultă, mai întâiu, câteva clipe, răsuflarea regulată a maicei Varvara, care dormea în aceeaş chilie, — şi, după asta, se apropie, în vârful degetelor, de uşă, şi o deschise încetişor. Uşa scârţii uşurel, cu teamă par'că, în ţâţinele ruginite ; şi sora Megaluza încremeni cu mâna pe clanţă, cu ochii la maica Varvara. Stătu așa un răstimp, privind-o peste umăr ; şi se strecură apoi, ca o nălucă, în cerdac ; cobori scările, — şi se mistui în noapte, pe poteca de lespezi.

Intunericul plutea des, ca o pulbere de cărbune, peste biserica şi chiliile adormite. Câtăva vreme se auzi numai foşnetul răsunător al bradului de lângă biserică. Apoi se auziră, făşiind undeva, nişte paşi prin iarbă. Şi, nu trecu mult, şi două umbre însemnară în noapte două pete de întunec mai adânc, şi, strecurându-se spre clopotniţă, se mistuiră repede, înghiţite de gura ei neagră. Bolta pardosită cu lespezi se trezi o clipă ; răsunete adânci tremurără, se stânsură îndată, — şi s'aşternu iar liniştea nesfârşită a nopţii, în care se auzea numai foşnetul adânc al bradului.

După câteva clipe, însă, începură a răsună—sus, în clopotniță, —șoapte, murmure. Se auzi un râs subțirel, tainic. Și, deodată, dintr'un clopot, izvorî o tânguire ; o adiere ca un oftat al arămii ; și șoaptele, murmurul,—amuțiră. Apoi iar porniră, ca tânguirile unei guri înnăbușite de altă gură.

Din noaptea aceasta, de multeori, târziu, după utrenie, clopotnița bătrână se trezea, deodată, din muțenia ei, sub cerul pe care stelele păreau, în unele dăți, un furnicar de foc,—și, până aproape de ziuă, tremurau șoaptele, murmurul, suspinele, oftările tainice.

Maicei Evlampiei, dela un timp, îi pierise rume-neala. Umerii obrazilor i se ascuțiseră ; și, sub ochi, i se lămuriseră două umbre albastre, cari îi măreau ochii, și-i făceau mai adânci. Maicele se uitau lung la ea ; ochii lor o sfredeleau, o măsurau din creștet până'n tălpi, — vroeau, par'că, să-i pătrundă rasa și să alunece iscoditori peste trupul ei tânăr :

«Ce-o fi oare cu maica Evlampia ? arunca una vorba care venea pe buzele tuturor.

— Dă, maică, nu știu ce să zic și eu ; da, par'că-îmi vine a crede că nu-i lucru curat...

— la priviți-o cum s'a topit.

— Da ce vorbă, maică dragă ; pe zi ce merge, se usucă...»

Maica Domnica, grasă și roșie, cu niște ochi mărunți, tăioși, iscoditori, îngropați, pitiți, în gră-sime—par'că anume, ca să poată pândi mai bine,

— sta ca pe jăratec, nu mai avea astâmpăr ; scormonea, cu ochii ei vii, toată Mănăstirea, — și nu-i putea da de capăt. Nu putea, în ruptul capului, găsi răspuns la întrebarea care-o chinuia, care n'o lăsa, uneori, în pace nici să doarmă. Se trezea în puterea nopții, ca înțepată, de acelaș gând: «Cum de nu știu ; cum de nu știu, frate, cine-i?»

Și murmura singură :

«Hm, cine să fie ? Cine să fie ? Cum, Naiba, să nu prindă ochii mei de veste nimic?»

Și, pentru a mia oară, îi treceau aceleași gânduri prin cap :

Diaconul nu-i,—că se are bine cu maica Tecla... Asta o știe toată Mănăstirea... Popa nu-i nici el,—că se topește ca o lumânare după maica Evghenia... Nu vede ea cum o mănâncă cu ochii, când îi dă nafura... De câteori se uită la dânsa: par'că ciupește popa o bucățică cu ochii din obraji ei albi, — par'că gustă o bucățică dulce... Hei-hei, maica Domnica, sireaca, toate le vede și le știe ; nu de geaba au poreclit-o maicile : «Gazeta Mănăstirei»... Ei, da acuma a rămas de rușine : n'o tae capul cine poate să fie și, pace !

Și maica Domnica murmură iar :

«Hm, dacă ar fi vară, aș zice că-i vr'un musafir ; da, acu, nici picior de musafir...»

Și iar începeau gândurile să se depene, să scormonească, să caute fără hodină :

«Să fie vr'un călugăr dela Schit ? Bine, să prea poate, nu zic ba... Schitu-i la o zvârlitură de băț

de Mănăstire ; că așa a lăsat, se vede, Dumnezeu : unde este-o Mănăstire de maici, trebuie să fie, pe-aproape, ' și una de călugări;—ori măcar un Schit dacă nu o Mănăstire... Da' cine să fie ? Cine să fie ? Ei, decât îi vine să plesnească de necăz... li știe pe toți pe degete: părintele Nectarie, se are bine cu pășina de maica Macrina; părintele Ilarie, cu scoaba de maica Oîmpiada; părintele Visarion, cu vespea de maica Haretia, — nu-i știe ea pe toți: bob numărat ?»

Toată ziua se perindă maicele pe la maica Domnica, să mai afle una-alta, la o ceașcă de cafea ori la un păhărel de țuică bătrână ; că așa-i obiceiul Mănăstirei: unde te duci,—o ceașcă de cafea ori un păhărel de țuică. Dar acuma, de-un timp încoace, bagă de seamă bine maica Domnica : o cercetează mai multe maici. Nu ese bine una ; și alta se și aude, la ușă, spunând, pe nerăsuflăte, cum e obiceiul :

«Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Isuse Hristoase, miluește-ne pe noi...»

Și maica Domnica răspunde din fundul patului, cu nările umflăte :

«Amin...»

Toate o luau pe departe :

«Da, ce mai faci, ce mai dregi, măicuță Domnică ?»

Ori :

«Ce-ai mai lucrat ?»

Ori, aruncând ochii pe fereastră :

«Frumoasă vreme avem, măicuță...»

Și la urmă,—după ce dădeau târcoale pe depar-te,—toate ajungeau tot la maica Evlampia. Și maicei Domnica îi era rușine să spuie curat, că ea nu știe nimic, n'a simțit nimic. Și le răspundea la toate la fel:

«Ei da' n'o mai fi nimica ; da, știi, gura lunei e rea...»

Și zâmbea cașicând ar fi spus :

«Spun eu așa : nu mai vreau să se facă vâlvă ; da' știe maica Domnica ce știe...»

Și maicele plecau cu gândul ăsta :

«Știe, bat-o s'o bată, de iscoadă... Se poate să nu știe Gazeta Mănăstirei ? Da nu spune, s'o pici cu lumânarea, fiindcă e vorba de nepoata stariței...»

* * *

Ochii vicleni ai maicei Domnica stăteau acum toată ziua la pândă ; și păreau mai ascunși în grăsime. O urmăreau pe maica Evlampia pas cu pas ; dar nu vedeau nimica nou : sora Megaluza se ducea, ca întodeauna, la maica starița ; și maica Evlampia, la maica Varvara.

li venea să-și facă seamă, nu alta. În suflet îi ardea, par'că, o lumânare, care își picura lacrimile fierbinți pe inima ei. Și văzând și văzând, că degeaba se svârcolește ca pe jar, nu poate afla nimic,—maica Domnica, se hotărâ să se pue la pândă, în câteva nopți de-arândul, după utrenie.

În mijlocul pajiștei din ograda Mănăstirei, lângă fântână ; se înălța o salcie bătrână ; și din trun-

chiul negru, scorbuos, noduros, strâmb, — mlăzile tinere țâșneau în sus și cădeau în lături, până'n pământ, ca niște șuviți de apă verde.

De cu ziuă, maica Domnica cercetă, din cerdac, curtea largă a Mănăstirei, căutând undeva o ascunzătoare ; și ochi îndată salcia despletită deasupra fântânii.

După utrenie, rămase mai la urmă ; și se strecură, ca o sălbătăciune, subt pletele salciei. Trecură câteva maici întârziate ; o văzu și pe sora Megaluza intrând în chilie. Ici-colo, sunară câteva zăvoare. Se stinseră repede luminile pe la geamuri ; și chiliile își închiseră par'că ochii. Trecu, preț de un ceas poate, și nu se auzi nimic. Maica Domnica începu să simtă la picioare răcoarea jilavă a ierbeii pline de rouă ; dar nu se clinti. Dela o vreme, începu s'o doară picioarele, și se așeză pe un bolovan ; dar nici nu-i trecu prin gând să se ducă să se culce. Sta cinchită subt salcie, cu ochii la ușa dela chiliile stăreției, cu coatele pe genunchi, cu bărbia în palme—și, într'un târziu, ațipi. Dormi așa, până când o făcu să tresară și să deschidă ochii speriați, o boabă de rouă, care-i picurase pe frunte, rece ca o mărgică de ghiață. Și, deodată, rămase neclintită, cu mâna care vroea s'o ducă la frunte, — în aer... Auzise, lămurit, niște șoapte. Scoase binișor, cu pază, capul printre ramurile încărcate de rouă, și cercetă, cu mâna streșină deasupra ochilor, ograda abia luminată de Crai-nou, care sta să apună ca un corn de aur în-

fapt în creasta unei măguri. Se uită de jur împrejur, răscolind toate cotloanele, — pace, nu zări nimic... Iși aținti urechea ; ascultă ținându-și răsuflarea ; și iar auzi, undeva, niște șoapte. Și, deodată, i se păru, că vin, de undeva, de sus, — și rămase cu ochii ațintiți asupra clopotniței. Când se încredință, că, într'adevăr, vin din turn, se piti jos, rezemându-se în palme ; și incremeni așa, cu nările umflate, cu ochii rotunzi, — ca o jivină gata să sară să-și zurgume prada. Șoaptele tăiate de oftări, de râsete ușurele, coborau limpezi ; și maica Domnica, de bucurie, nu mai simția frigul umed care-i pătrundea tot trupul, și ochii îi străluceau, printre ramurile sălcii, ca niște ochi de piscă.

Într'un târziu, auzi pași pe scările clopotniței ; apoi pașii răsunară adânc pe lespezile de sub boltă, — și maica Domnica se piti mai bine, se încovoie, se strânse ghem, lăsându-se pe coate, și-și rezemă bărbia în pumnii strânși. Din gura neagră a clopotniței se desprinseră umbrele a două maici. Și ochii maicei Domnica se măriră lacomi, scăpărară între ramurile sălciei. Maicele pășeau încet, ținându-se strâns de mijloc, — și, din când în când, se opreau și rămâneau, o clipă, neclintite, făcând o singură pată în noapte. Maica Domnica întinse gâtul :

«Vai, lasă-mă, să mă duc, murmură un glas tânăr, care făcu, par'că, să tremure o undă de lumină în întuneric.

— Mai stai, te rog ; e de vreme, — și vorbele

acestea, rostite cu graiu umbrit, bărbătesc, se târără par'că în genunchi, la picioarele umbrei celeilalte, înlănțuindu-i gleznele cu brațe de foc.

— Nu știi de ce mă tem în noaptea asta...

— Ce copilă ești ; cine să ne vadă la vremea asta ?»

Maica Domnica nu mai pricepu nimic, când văzu bine, că e maica Evlampia c'o *maică* : o maică îi încheșta sălbatec mijlocul—o maică o săruta ; îi sorbea par'că sufletul într'o sărutare care nu se mai isprăvea. Iar maica Evlampia își culca, ca amețită, capul pe umărul surorii întru Hristos.

Cărarea la chiliile stareței, trecea pe lângă salcie ; și, în curând, cele două maici fură la doi pași de ochii de pisică ai maicei Domnica. Și, de mirare, maica Domnica, era cât pe ce să strige :

«Sora Megaluza!»

Maica Evlampia și sora Megaluza, trecură așa de-aproape, că maica Domnica, dacă ar fi întins brațele, le-ar fi putut cuprinde picioarele.

Si, dintr'odată, în capul maicei se făcu lumină : *înțelese* ; și-i veni să sară din ascunzătoare, să strige prin curtea Mănăstirei ; să răcnească din răspuțeri :

«Venii, maicelor, să vă spun...»

Și după ce sora Megaluza și maica Evlampia se despărțiră și se strecură, fiecare în chilia ei — maica Domnica eși de sub salcie, vorbind singură.

Chiar în noaptea aceea, află toată Mănăstirea.

Uşile se deschideau şi se închideau; răsunau bătăi în geamuri; chiliile deschideau ochi speriaţi în noapte : şi chilia maicei Domnica se umplu de călugăriţe. «Gazeta Mănăstirei» strălucea de fericire: vorbea repede-repede, însufleţită, îmbujorată, găfăind şi ştergându-şi sudoarea cu mânica rasei; şi maicele, îngrămădite roată împrejurul ei, îşi făceau cruce, se băteau cu palma peste gură, înălţau ochii spre cer. Şi o mulţime de lucruri,—la cari nu se gândise nimeni înainte, — se depăna acum, se îngrămădeau, năvăleau, fierbeau ca un furnicar, răscolit : ochii cu cari se uita sora Megaluza la câte-o călugăriţă uneori, puful de musteaţă care începuse a-i umbri gura, fluerăturile ei haiduceşti, o vorbă aruncată unei surori, o sărutare dată pe furiş maicii Magdalena.

A doua zi, stăreţia era plină de maici. Maica stăriţa sta, sleită de puteri, ca după o boală grea, într'un jeţ ; şi mătăniile de chihlimbar îi căzuseră dintre degetele-i osoase, ca nişte fuse de fildeş. În faţa ei stăteau, cu capetele plecate, cu mâinile moi, în jos : sora Megaluza şi maica Varvara, cu ochii roşii, de plâns. Iar maica Evlampia nu se vedea. Pe ea, dăduse poruncă stăriţa, s'o închidă în cămara din beci, unde se zăvoreau, de mult, maicele vinovate şi se ţineau acolo cu lunile, la umezeală şi întuneric, numai cu pâne şi apă.

La început, maica Varvara tăgăduise. Numai când maica stăriţa a spus unei călugăriţe bătrâne să treacă cu sora Megaluza în chilia de alături,—

atunci numai, maica Varvara a căzut în genunchi și a mărturisit că, cu adevărat, sora Megaluza nu-i făptură femeiască și c'a ascuns că-i băiat, ca s'o primească în Mănăstire cu el ;—știa bine, că, altfel porțile Mănăstirii i-ar fi fost închise.

Maica stărița le-a surgunit din Mănăstire chiar în ziua aceea ; n'a vrut să le dea nici o zi de răgaz. Și, după ce-a înnoptat, după ce s'a liniștit Mănăstirea, bătrâna și «sora Megaluza» s'au strecurat pe poarta boltită a Mănăstirei, ducându-și tot avutul în două buccle,—și s'au făcut, repede, nevăzute prin ploaea mărunță, care burnița de dimineață, mohorând Mănăstirea: umplând-o, par'că, de gânduri dureroase.

SPAIMA

SPAIMA

Târgușorul Burdujeni, cu prăvăliile lui ovreești, pline de cituri colorate, se încălzea trist la soarele primăverii, ca un bătrân bolnav. Negustorii stăteau pe gânduri în ușile dughenelor, și așteptau, zădarnic, să pice, din cotrova, vr'un mușteriu : ulițile, cu colbul de-o palmă, se întindeau pustii. De-o săptămână, nu se mai vedea trecând, în trapul cailor cu șoldurile ascuțite, căruțe dela țară, ori care, în pasul domol, cuminte, legănat, al boilor. În fața crâșmelor cu geamurile pline de clondire, nu poposea o căruță ori un car, în tot târgul acesta sărac, dela granița Bucovinei. Decând începuse răscoala, de când norodul ridicase dârz capul, și clocotea, de la o margine la alta a țării, și curgea, pe câmpiile nearate, ca niște râuri eșite din matcă, — în fulgerele coaselor și topoarelor, — târgul acesta părea pierdut, departe de oameni, în mijlocul unui bărăgan.

Pe hudițile pustii, prin pulberea albă ca făina de grâu, trecea, din cînd în cînd, doar vr'un Ovrei, cu caf-tanul murdar, cu zulufi la urechi și cu ochii bolnavi, în două chenare roșii, vii, umede ; ori vr'o Ovreică nepieptănată, cu fustele pline de glod, — măcar că

nu mai căzuse picătură de ploae de două săptămâni.

Pe la ameză, deodată se zări, departe, peste câmpie, pe șoseauă județeană, străjuită de plop, ridicându-se un nor de colb, ca un vârtej stârnit de vânt. Cum era vremea mesei, nu băgă nimeni de seamă; nici chiar cei trei gardiști ai târgului, cărora domnul polițai, — de când începuse răscoala, — le dăduse niște rugine de puști, cu niște sange cit niște frigări.

Târgul părea adormit, toropit de soarele după amezei; și norul alburiu de pulbere se apropia încet, tainic, pe șoseauă care se înmlădia, ca un râu leneș, printre ogoarele nesămănate.

Domnul primar, înalt și mare cât o sobă și roșu ca un rac fiert,—după masă, se răsturnă pe spătar și prinse a casca și a se întinde, ridicând spre tavan pumnii strânși, mari ca niște ilăe. Se sculă îndată și se duse, ca de obicei, să tragă un somn, în iatacul de-alături.

Lăsă, mai întâiu, storul dela fereastra dinspre livadă; apoi se duse de-l lăsă și pe cel de la geamul dinspre uliță; și-l zări pe sergent, — un Țigan lung cât o prăjină și buzat ca un Harap,—primblându-se cu pușca pe umăr, cu chipiul zoios pe ceafă. Din cei trei gardiști ai urbiei Burdujeni, numai acesta avea chipiu; ceilalți doi,—cel dela domnul ajutor de primar și cel dela poarta domnului polițai,—umblau cu cușmele și-în toiul verei.

Domnul primar își scoase tacticos cravata și

gulerul, în fața oglinzii dintre cele două sfeșnice de argint, și ridicându-și, o clipă, ochii spre pușca încărcată, aninată de coarnele de cerb de deasupra patului, se culcă și prinse a horăi, cum puse capul pe perină.

În vremea aceasta, și domnul ajutor de primar și domnul polițai, și domnul subprefect, se îndeltniceau cu acelaș lucru ; iar cei trei reprezentanți ai forței publice, în toropeala după-amezii prinseră, cu-încetul, a moțai, pe băncile dela porțile stăpânilor, rezemați în puști.

În timpul acesta, pe șosea, se apropia încet, fără vuet, se târa, într'un nor sur de pulbere, o pată pestriță.

Și, deodată, în liniștea târgului adormit, se în-nălță țipătul de spaimă al unui Ovrei :

«Vin țaranii !..»

Și pe ulițele pustii ale târgului, răsări, o arătare deșirată, cu capul gol, care alerga vânturând o găină tăiată, și răcnea, cu ochii crescuți în cap.

Negustorii prinseră a-și strânge, înfrigurați, stămburile. Clopotele dela cele trei biserici începură a se tângui cu glasuri de spaimă. Domnul primar sări, din pat, tocmai în mijlocul odăii, se frecă buimac la ochi, alergă la fereastra dinspre stradă, și ridică storul. Două trăsuri dărăpănate, pline cu Ovrei, clae peste grămadă, trecură, ca măturate de suflarea unui uragan, în galopul cailor : numai pielea-întinsă pe oase. Domnul primar se repezi, din doi pași, și-și desprinse pușca și

cartușiera din ramurile coarnelor de cerb de deasupra patului, și, izbind ușa de perete, se urcă în pod, alergă la bageagă și, scoțând capul, îl văzu pe Țigan căznindu-se să sară într'o grădină, — și mugi din răsputeri :

«Ce faci, mă baragladină ? Intoarce-te-îndărăt, la datorie, că te-împușc...»

Țiganul se uită, cu'n ochiu numai, ca o găină la uliu :

«Intră, mă ceoară, în ogradă și închide porțile cu zăvoarele : că te curăț !» Și domnul primar scoase țăvile puștii pe bageagă. Țiganul sări, dintr'un pas, hudița, și, strecurându-se în ogradă, bufni porțile grele de stejar, ferecate ca niște porți de cetate, și trase zăvoarele ruginite.

«Incarcă, Gavri!e, pușca !» răcni domnul primar slobozind două focuri, cari răsunară în urechile lui Gavril și ale negustorilor, ca două buibuituri de tun.

În timpul acesta, întrase în târg, ca vr'o două sute de femei, — unele, cu copiii de mână ; altele, cu copiii în brațe, — și-începură a-și umplea trăes-tele: cu cituri, cu barizuri, cu sculuri de lână, cu jurubițe de arnici și cu tot ce le cădea sub mână — nesupărate de nimeni ; căci negustorii întraseră în pământ par'că. În fruntea lor, păsea o femeie în-naltă, cît un bărbat voinic, c'o coase pe umăr,—și le dădea zor nevestelor să-și umple trăistele. Câțiva băeți, începură a sparge, dearândul, geamurile, chiuind și sărind într'un picior, când ni-

merea, vreunul, un geam mai depărtat. Femeile, își umpleau trăestele și sâmurile, fără nici o grijă; căci știau că nu e nici picior de soldat în Burdujeni, și că toată paza târgului o fac cei trei străjeri, cu niște rugini de puști de pe vremea lui Pazvante. Câteva neveste, după ce-și umplură trăestele, dădură năvală într'o crăsmă, și începură a bea rachiul ca apa : chiuind, cântând și legănându-se pe șolduri, cu fețele aprinse. •

În vremea asta, părinții comunii, polițaiul și subprefectul, intraseră în pământ par'că. Toată lumea era încredințată c'au năvălit răsculații ; și se mistuiseră, care prin beciuri, care prin poduri. Mahalagii puseseră icoanele prin ferestre ; și câțiva Ovrei, cari se pregătiseră din vreme, așezaseră și ei icoane pe la geamuri.

Într'un târziu, străjerul de la domnul primar, —care stătea cinchit, în niște bălării din fundul livezii,

trăgând mereu cu urechea, în dreapta și-înstânga, și ținându-și răsuflarea, prinse din vânt câteva chiuituri și crâmpee de cântece. Iși aținti atunci mai bine urechea, lungindu-și gâtul deșirat de bătlan, și, ivindu-și din burueni chipiul, mormăi, scui-pând în lături :

«Hm, ei comèdie ca asta ; nu s'aude nici un glas de barbat...»

Și Gavril Hâncu își înălță fața osoasă și neagră ca fundul ceaunului, deasupra bălăriilor, și cercetă, cu ochii speriați, ulița Broscăriei, pe care nu se zărea țipenie de om,—și se gândi :

«Măi, ce-ar fi adicătelea, dac'aș lau-o, *tuchiluș*, pe după garduri : să vedem, ce Naiba-i ?»

Și inima îi da ghes să iasă la iveală, îi șoptea par'că :

«Da n'ai nici o grije, bade Gavril, că nu-i lucru cu primejdie... Îți spun eu... Uite, na, du-te și vezi...»

Și, Gavril Hâncu, odată răsări, cât era de lung. Se uită, adus de spate, în susul și-în josul uliței pustii, și, sărind gardul de nule, porni cu pușca-în cum-pănă, cu ochii la pândă, spre crâșma lui Iosef Hopa, care duduea ca'n zilele de sărbătoare. Pășea în vârful opincilor, plecat tare înaintea, cu gâtul de bătlan întins, cu chipiul tras pe ochi. Când ajunsese la spatele crâșmei, se încovoie și prinse a păși cu pași de mătă ; și, când se văzu lângă fereastră, se lipi de perete și-și apropiie fața de geam. În-năuntru, nevestele, cu fețele aprinse, se roteau ca niște vârtejuri colorate. Și lui Gavril Hâncu i se lungi gura până la urechi ; și se arătă, deaibinele, la geam, cu rugina de pușcă'n mână. O femeie dădu un țipăt ; și cântecele și jocul conteniră dintr'odată. Dar o nevestă-îl cunoscă pe dată ;

«Araca'n de mine ; da dumneata erai, cumetre Gavril ? Poftim, colea, de-i cinsti o țără cu noi.»

Ș'o ușă se dădu de perete ; și două neveste tinere și înbuorate, îl luară pe badea Gavril Hâncu de subțiori și-l duseră în crâșmă :

«Hai noroc, bade Gavril.

— Noroc, cumetre.

— Când ne-o ci mai rău : ca acū să ne cie...» îl întimpinară nevestele din toate părțile, cu păharele

cu rachiul. Și cântecele, și strigătele, și chiuiturile, și jocul, porniră iar, mai aprinse, în colbul care se țesea până'n grinzi, în lumina ce năvălea pe ferestrele pline de clondire și pe ușa deschisă.

«Da, dă-l la pocnetul de hleab, bade Gavril ; că ni-i scoate ochii cu șpanga ceia,» făcu o femeie ; și-i luă pușca ș'o răzemă de-un perete. Și Gavril Hâncu se pomeni frământând de foc podelele, cu chipiul pe-o sprinceană, între două neveste.

În vârtejul și răcnetele jocului, Gavril Hâncu luă aminte că'l cuprind de gât două brațe goale ; zări, ca printr'o negură, fața înflorită a unei neveste ; și se simți sărutat pe obraji, pe frunte. Apoi cineva îi șterse fața de sudoare, c'o basma roșie, ș'o mână, cu inele de alamă, îi duse la gură un păhar cu drojdie ; și badea Gavril Hâncu închise ochii și dădu capul pe spate.

Și deodată izbucni un glas ascuțit :

«Vin *jandarii* !..»

Cântecele și chiuiturile amuțiră. Femeile se-îngrămădiră, se striviră, să iasă ; un geam se făcu țândări. Dinspre gara Burdujeni veniau, în pas gimnastic, un pluton de jandarmi, cu baionetele la arme. În mijlocul uliții, nevasta cea înaltă cât un plăeș,—cu pieptul gol, cu barizul căzut pe spate, cu părul vâlvoi,—își înălță coasa și-o flutură deasupra capetelor, răcnind cu gura căscată mare, neagră, pe fața aprinsă :

«Fugiți, fugiți ; vin *jandarii* !..»

Femeile o luară la fugă, cu traestele în spate

în Țipetele răgușite ale copiilor; și fustele colorate, de ciț, le fluturau de vântul goanei, ca niște steaguri. Gavril Hâncu, prin fumul băuturii, nu mai vedea nimic limpede, nu mai pricepea nimic; se prăbuși în mijlocul drumului, cu brațele înălțate, urlând :

«Veniți mai repede, mai repede : au năvălit răsculații în târg...» și vru să sloboadă un foc; dar se aprinse numai capsă.

Și când jandarmii începură a tropăi, prin mijlocul târgului, Ovreii eșiră puzderie de prin casele pitite; vârâte par'că în pământ de spaimă. Se tânguiău, vorbind repede-repede și vânturând din mâini; amenințau cu pumnii strânși, blăstămând; pe când Ovreicele își zmulgeau părul și se jelueau în limba lor, ca după mort, între mărfurile răscolite, zvârlite în pulberea drumului, sămănate dela un capăt la cellalt al uliței, ca de suflarea unei vijelii. Prin viermătul speriat al negustorilor, răsăriră îndată și domnul ajutor de primar, și domnul polițai și domnul suprefect, și domnul comisar, cu sabia în vânt — și, cu toții, prinseră a alerga, prin furnicarul uliței, cu domnul primar în frunte, care pufnea pe nări ca un mistreț. Când ajunseră la barieră, holbară minunați ochii și rămaseră cu gurile cascade la cârdul femeelor, care urca, departe, un piept de deal, cu Gavril Hâncu la mijloc. Ovreii, îngrămădiți la barieră, începură a șuera, a huidui, și a zvârli cu bulgări și pietre.

Femeele, când ajunseră pe culmea dealului, se 'ntoarseră și începură și ele a răspunde cu sudălmi

și cu bulgări, lătrând par'că. Băteau în pumni, arătându-și dinții, și fluturau testemelele și bucățile de cituri, ca pe niște steaguri. Iar, din mijlocul lor, Gavril Hâncu, cu chipiul pe ceafă, cu picioarele lungi, ca niște catalige,—rășchirate,—fluera în degete, de clocoteau câmpiile până'n apa tulbure a Sucevei. Și, deodată, una dintre femei, se întoarse cu spatele către târg ; și, frângându-se de mijloc : își răsfrânse, cu amândouă mâinile, fusta roșie. Iar din vale, dela barieră, izbucni un hohot uriaș de râs, ca izvorât din mii de piepturi,—și un vârtej de fluerături și de răcnete răgușite.

LA VIZA LIVRETELOR



LA VIZA LIVRETELOR

Sufrageria Regimentului gema de rezerviști cari veniseră să-și vizeze livretele. În încăperea lungă, întunecoasă, cu podul scund, înnegrit de fum, cu pereții mohorâți, cu podelele pline de mângă, — oameni de toate breslele se îngrămădiau, se striveau, se înăbușeau, în aerul greu, care mirosea a grăsime râncedă și a sudoare. Pe ușa largă ca o ușă de grajd, se vedea ograda Regimentului plină de bălți ; tristă, pustie, în ploaia mocnită, care se cernea, de dimineață, din cerul cenușiu. În fund, la ușa către care se striveau toți să ajungă, două santinele, cu baionetele la arme, țineau greu piept talazului acestuia viu. Glasuri pline de mânie se înălțau în fiecare clipă ; izbucneau din murmurul nesfârșit, care umplea încăperea murdară și întunecoasă.

Ușa, păzită de cei doi soldați, se deschidea la răstimpuri tot mai rare ; ș'atunci fericiții din fruntea talazului se izbeau, ponciș, cu umerii : cu bărbile îngropate-în piept, cu fețele aprinse, asudate, cu ochii încruntați, cu nările umflate. Pe ușa des-

chisă o clipă, se zăreau, într'un fum de cafenea, mese cu condici grele, răvășite în toate părțile, de-asupra cărora stăteau încovoiați și scrieau, cu frunțile încrețite, câțiva plutonieri și sergenți-majori.

Abea se năpusteau înăuntru zece-cincisprezece rezerviști, cu răcnete de mânie și de durere ; și un glas aspru, din'năuntru, se înălța tăios :

«Mă, soldat, nu dormi? Inchide ușa, că te umplu de sânge...»

Și santinelele luptau încruntate, amenințau cu paturile armelor; până când izbuteau să închidă ușa.

Deodată, se ridică un glas plin de mânie :

«Altu'... Nu-l lăsați să treacă...

— Înnapoi, înnapoi... izbucniră, din toate părțile, zeci de glasuri.

— Luați-i, bre, livretele și le rupeți...

— Aici se face negustorie ; de asta nu ne mai vine rândul ; de asta ne ucidem aici de dimineață ; și nu putem intra...

— Așa e, așa e, e-adevărat ; am văzut eu, cum iese la poarta Regimentului și strigă : «Care are livrete de vizat, domnilor, să ni le dea nouă... Eftin, eftin: francu' și livretul, domnilor... Și, în doi timpi și trei mișcări, vi's livretele vizate...»

— Sântem aici oameni săraci, cari, dacă nu muncim, n'avem ce da de mâncare copiilor, — și stăm de dimineață...

— Înnapoi, înnapoi... Nu-l lăsați; rupeți-i livretele...» se înălțau răcnetele din toate părțile ; se întindeau zeci de brațe, să oprească pe un sergent

mărunt, care se opintea, izbea cu umerii, în dreapta și'n stânga ; și își făcea loc, cu'n teanc de livrete subțioară, injurând : cu tâmplele îmbrobonate de sudoare, cu vinele frunții umflate, cu ochii însângerați.

Sergentul, își deschise astfel drum până'n mijlocul valului ; și nu mai putu face un pas. Nu se mai putu clinti, nici îndărăt, nici înainte ; nici în dreapta, nici în stânga. Răcnea, scrâșnea, cerca să lovească ; dar nu mai putea mișca un deget. Talazul fierbea împrejurul lui ; toți se prăbușeau, se striveau spre el. Pumni strânși, cu vinele umflate, se ridicau amenințători spre podul negru. Și sergentul se simțea strâns, ca într'un clește uriaș ; simția că se înăbușe ; își înălța capul, răsturnat pe spate, cu gura căscată, ca un înecat. Și, deodată, strigă gâfâind, cu fața galbenă :

«Lăsați-mă, vă rog, să ies...»

Hohote mari, ca izbucnite din piepturile unor uriași, se înălțară de pretutindenii.

«Dați-vă la oparte, oameni buni, că turtiți negustorul... Dați-vă la o parte...» strigau din toate părțile. Și sergentul se strecură, ca o zvârlugă, prin învălmășeală ; și fugi cu teancul de livrete subțioară, urmărit de hohotele și de fluerăturile rezerviștilor.

Ușa dela spatele santinelilor se izbi de perete : și în prag răsări un plutonier, cu fața neagră și ciuruită de vărsat, ca de-o descărcătură de ploae de prepeliți. Iși puse mâinile în șolduri, răsucite,

ca să i se vadă mai bine galoanele noi ; și, rotunzindu-și ochii de pasăre de pradă, urlă o înjurătură, arătându-și dinții galbenii : să muște, să sfâșie par'că pe cineva :

«Unde vă aflați aici ?

— Aici se face negustorie cu livretele ; de asta nu ne mai vine rândul, izbucniră rezerviștii într'un singur glas.

— Suntem aici oameni cari stăm de dimineață.

— Nici o vorbă ! răcni plutonierul înroșindu-se până'n albul ochilor ; care mai spune o vorbă : îl iau de gât și-l trântesc la închisoare....»

Și în liniștea care se întinse, întreruptă de murmure numai, cineva, mai din fund, cuteză să ridice glasul :

«N'am venit aici să ne-înjuri dumneata.

— Cine-a îndrăznit să vorbească ?» urlă plutonierul, innălțându-se în vârful cizmelor și cătând, scormonind cu ochii împăinjeniți de sânge.

Și'n tăcerea adâncă ce se așternuse, glasul plutonierului izbucni, deodată, ca un răget :

«Tu, *țărane*, ai îndrăzăit să deschizi gura împotriva mea... Tu, *mocofane* ?»

Și plutonierul trecu, ca o suveică, prin îngrămădeala din fața ușei, și-și încleștă degetele, ca niște ghiare, în grumazul unui Român cu fața nerasă, îmbătrânită, — dar cu ochii vii, tineri, deștepți, îmbrăcat cu niște pantaloni creți, cum umblă oamenii din jurul Bucureștilor. Plutonierul se aplecă

asupra lui și-l privi în albul ochilor, zvârlindu-i în nas miros greu de țuică ; și gemu scrâșnind :

«Cum ai îndrăznit, *țărane*, să ridici glasul în-potriva *mea* ?»

Omul cercă să se zmulgă, și, ridicând mâinile, apucă brațul galonat care-i înfipsese unghiile în beregată :

«Cum îndrăznești să ridici mâinile asupra *mea* ? zbieră plutonierul ; vrei să putrezești în ocnă, măăă ?»,

Și, prizându-i brațele, i le zmuci în jos și răcni, lipindu-i palmele de pantaloni :

«Stai : drepti ; nu te mișca !...»

Și ridicându-și pumnii strânșii, mari, osoși, îi repezi în fălcile omului.

«Ce mă bați, domnule plutonier ? strigă Românul.

— La închisoare», mugi plutonierul ; ai vrut să mă lovești ?» Și, luându-l de piept, îl târî, prin învâlmășala dimprejur, spre cei doi soldați, cari păzeau ușa cancelariei.

Atunci se ridică un glas puternic, hotărât, ca o poruncă :

«Nu-l lăsați să-l ducă ; fiți oameni... E beată, canală ; are să-l ucidă-în bătae...

— Dați, mă, cu patu' armelor ! Vârâți baionetele, mă !...

— La colonel, la colonel... Cu el la colonel...» răcni atunci, cu fața galbenă, cu răsuflarea șue-rătoare, tânărul îndesat, cu gâtul scurt, cu ochii ca două vâpăi, care strigase adineoarea.

«La colonel!», tună, înălțând un braț, cu pumnul strâns ca o măciucă, și, cu cealaltă mână, prinzându-l, ca'ntr'un clește, pe plutonier, îl târî

Din toate piepturile se înălță acelaș strigăt :

«La colonel, la colonel...» și talazul se prăbuși pe ușă, cu plutonierul strâns la mijloc, ținut de zeci de mâini. Galben, cu ochii plini de spaimă acum, se zbătea, se frângea înaintea, se răsucea, aruncând priviri piezișe, ca o jivină încolțită din toate părțile, care caută un loc, pe unde să țâșnească. Și, dintr'odată, se smuci, se făcu ghem; și se strecură, ca o șopârlă, făcându-se nevăzut pe-o ușă.

Pălcul de rezerviști trecu, printre bălțile întunecate, prin ploaea mărunță ; și intră în gangul căzărmi, vânturând din mâini, vorbind cu toții deodată. Dar, când voi să urce scările, ca să se ducă la colonel, îi taie calea aghiotantul de serviciu, întrebând, cu glas aspru și răsucindu-și, cu amândouă mâinile, mustețele aduse, cu semeție, spre niște ochi de Tătar :

«Ce voiți d-voastră; unde vă duceți ?

— Ne ducem la domnul colonel, strigară mai mulți, cu îndârjire.

— Domnul colonel nu-i aici, făcu scurt aghiotantul.

— Nu-i aici ; foarte bine : o să-l găsim mâine pe domnul colonel, zise cel din fruntea rezerviștilor.

— A, uitați-vă: maiorul dela Batalionul de rezervă, se auzi un glas.

— Să mergem la maior atunci... strigă, cu glas mare, cel care îndrăznise să ridice glasul împotriva domnului plutonier.

— La maior, la maior !...» se înălțară câteva glasuri hotărâte.

Și eșiră îndârjiți ; călcară, deadreptul, prin ochiurile de apă, îndreptându-se spre maior, care sta în mijlocul curții Regimentului și-i privea, pe sub cozorocul chipiului, tras pe ochi.

«Poftește-încoace, — dumneata !... dumneata cel cu gura mare,—strigă plutonierul de lângă maior ; poftiți și d-voastră, poftiți...»

Și, dintr'odată, din cei : peste cincizeci, câți erau,—cel care călca hotărît înainte, băgă de seamă, că n'au mai rămas decât câțiva.

«Domnule maior, zise rezervistul ridicându-și pălăria de catifea cu borurile mari și așezându-și-o, apoi, pe cap ; noi am venit aici să ne facem datoria; și dumnealui (și-l arată pe plutonier, cu'n semn din cap) găsește de cuviință, să ne'njure și să lovească chiar pe unul din noi.

— Nu-i adevărat : minte, domnule maior, strigă plutonierul, înțepându-l par'că, pe rezervist, cu ochii lui de pasăre de pradă.

— E martoră toată lumea, domnule maior, făcu rezervistul, arătându-i pe cei dimprejur, cari prinseră a murmura, cu jumătate de gură :

— Așa-i, așa-i...

— Dacă-i așa, să iasă careva aici, în față, domnule maior, și să spue c'am înjurat ș'am bătut...» strigă plutonierul, privindu-i țintă, cu ochii lui rotunzi.

Și nimeni nu-îndrăzni să iasă : să mărturisească deschis.

«Dumneata, domnule, te-ai apucat de instigații aici, murmură, pe nas, maiorul, trecându-și o mână peste musteața sură, zbârlită ; și nu e bine ce faci : poți intra în belea ; asta o știi dumneata ?

— De ce, domnule maior ?

— Pentru că faci instigații.

— Asta nu-însemnează instigație, domnule maior, vorbi răspicat rezervistul.

— Lasă, camarade... Să mă scuipi dumneata pe mine-în ochi, — în fața Regimentului, dacă nu ne-om întâlni, noi amândoi, la primăvară, la concentrare, făcu plutonierul, privindu-l tăios și plesnindu-se cu palma 'n piept.

— Vedeți, că mă-amenință, domnule maior, în fața dumneavoastră.

— Dumneata n'ai fost la manevră, camarade, vorbi plutonierul, arătându-și dinții într'un rânjet.

— Am fost bolnav ; m'a scutit doctorul Regimentului.

— Foarte bine, iubite, făcu iar plutonierul, fără să se sinchisească de maior ; să-mi tragi palme, mie, plutonierului Mișu Năsturică, dacă nu ne-om întâlni noi, la primăvară, la manevre.

— Domnule maior, vedeți, că mă amenință, în fața d-voastră.

— la taci, mă, zise moale domnul maior domnului plutonier Năsturică ; aici vorbesc eu ; nu tu.

— Domnule maior,— îmi dați voie,— mai e încă ceva foarte grav. Stăm aici de dimineată, dela opt; și, cu toate acestea, nu ne-a venit încă nici acum rândul să intrăm : să ne vizeze livretele. La început, nu înțelegeam de ce merge așa de încet ; repede însă, ochii mei de *gazetar*... (rezervistul rosti foarte răspicat cuvântul din urmă).

— A, dumneavoastră sunteți gazetar, făcu cu'n zâmbet dulce maiorul.

— Da, domnule maior, sunt *gazetar*... Cum vă spuneam, ochii mei de *gazetar*, deprinși să scormonească și să vadă tot, au văzut îndată pricina pentru care nu ne mai venea rândul... Domnule maior, sunt ferm convins, că se face *negustorie* cu vizarea livretelor. (Aici pe fața maiorului trecu o tresărire). S'a pus o taxă de un leu pentru această operație ; cei cari dau francul, isprăvesc imediat ; ceilalți, așteaptă ceasuri și rabdă înjurăturile domnului plutonier.

— Nu vă contrazic ; poate să fie adevărat ce spuneți dumneavoastră, zise domnul maior, cu un zâmbet mios ; vă asigur, că voi cerceta și voi lua cele mai severe măsuri... Însă mie, pentru prestigiul Regimentului nostru, îmi place să cred, că lucrurile nu sunt așa de grave cum le prezentați dumneavoastră ; și, pentru că am plăcerea să vorbesc

cu un om inteligent, o să-mi permiteți, domnule... Cum vă numiți, vă rog ?

— Leontin Isăcescu ; redactor la *Democrația*...

— Incântat... Mă recomand maior Ionescu, roști comandantul Batalionului de rezervă, frângându-se grăbit de mijloc și strângând, cu căldură, mâna gazetarului ; la ce gazetă, vă rog, ați spus ?

— La *Democrația*.

— A, la o gazetă guvernamentală... Sunteți pri-mejdios atunci... Așa dar, îmi permiteți, domnule Isăcescu... Poate că se fac mici abuzuri... Nu zic ba... Dar pricina cea adevărată, pentru care anul acesta merge așa de greu vizarea livretelor, e că s'a luat o măsură nechibzuită... Ministerul de Război a hotărât ca, anul acesta, rezerviștii din toate Re-gimentele din Capitală să vizeze livretele la noi... Acum, gândiți-vă, că în București avem : două Re-gimente de infanterie, două Batalioane de vânători (și domnul maior Ionescu începu a le înșira pe degete:) Regimentul 3 călărași, Regimentul 4 roșiori, Regimentul 9 roșiori, Regimentul 1 de ce-tate, Regimentul 1 de geniu, un Regiment de escortă, o Companie de jandarmi pedestri, o Com-panie de subzistență, una de administrație... Par-don, pardon ; dați-mi voe, vă rog, dați-mi voe... Apoi rezerviștii cari ș'-au strămutat domiciliul aici, în București ori în județ, — nu-i așa ? Acum, dacă vă gândiți, că vizează douăsprezece con-tingente, — așa este ? — înțelegeți : de ce merge așa de încet viza anul acesta ?

— A, da : acum să explică foarte bine, făcu gazetarul, cu un zâmbet tainic ; și în ochii negri, vii, îi scăpărară, par'că, două scântei.

— Plutonier, ia și vizează repede livretul dumisale...» porunci domnul maior.

Domnul plutonier Mișu Năsturică luă livretul și sărind peste bălți, se mistul pe ușa neagră a sufrageriei ; și, după câteva clipe, răsări cu livretul, și, lipindu-și scurt călcăile, ca în fața unui ofițer, i-l întinse redactorului dela *Democrația*. Ziaristul zâmbi iar ; și-și vâră livretul în buzunar oftând :

«Insfârșit, domnule maior, grație extremei dumnevoastră amabilități, am scăpat... Mai repede se poate intra la Consiliul de miniștri, ca la viza livretelor... Vă mulțumesc, și am onoarea a vă saluta, domnule maior».

Comandantul Batalionului de rezervă, îi întinse mâna, zâmbind curtenitor :

«Foarte încântat de cunoștință... Vă asigur, că plutonierul o să-și ia pedeapsa cuvenită...» și strângându-i mâna ca unui prieten vechiu, îl petrecu până la poartă, sunându-și pintenii și zâmbindu-i ca unei cuconițe tinere. Când se despărțiră, domnul comandat al Batalionului de rezervă, zise râzând :

«Sper, că n'o să ne porți ranchiun... Ori o să vedem mâine, la gazetă, un articol fulgerător : «Barbariile dela Regimentul...»

— Vai de mine, domnule maior; se poate...»

făcu gazetarul zâmbind ; și se despărțiră, după ce-și mai strânseseră odată, prietenește, mâna.

Leontin Isăcescu o luă, grăbit, la vale, pe trotuarul poleit de ploaie, printre cazărmile mohorâte, triste ca niște închisori.

Cobora cu pași mari, dând de-adreptul prin noroi și învârtindu-și încrunțat umbrela, fără să se gândească s'o deschidă. În mintea lui infierbântată, ardeau, cu litere de-o șchioapă, titlurile unui articol de senzație : «*Negustoria cu viza livretelor dela Regimentul... Francul și livretul...*

Comandantul batalionului de rezervă și plutonierul Năsturică... Barbariile tovarășului d-lui comandant...Rezerviștii terorizați...»

Redactorul *Democrației* intră, cu pumnii strânși, în cea dintâi cafenea din cale ; și, așezându-se la o masă, strigă cu sprincenele încrunțate :

«Chelner ; un capuținer... Dar adă-mi, mai întâiu, o călimară ș'un condeiu».

Și scoțând, dintr'un buzunar, hârtie, o trânti pe masa de marmoră și rămase cu pumnul strâns pe filele albe, cu ochii după chelner. Cineva, de la spate, îl bătu pe umăr :

«Ce faci, mă ? Dai o halbă ?»

Și un reporter dela *Democrația* se așează lângă el.

«Monșer, am un subiect de senzație pentru mâine», strigă cu însuflețire Leontin Isăcescu ; și povestindu-i tot, pe nerăsuflăte, luă condeiu și începu a scrie, cu slove mari, groase : «*Frauda...*»

«Stai, mă ; ce ești nebun ; vrei să rămâi pe

drumuri? făcu tovarășul de redacție apucându-i strâns mâna dreaptă ; maiorul Ionescu, dragă, e rudă cu unul din fruntașii partidului; cu unul din ministeriabilii noștri : cu Marius Filitis...»

Redactorului *Democrației* i se lungi fața ; deschise ochii mari, — și dădu drumul condeiului în călimară.

Iar reporterul izbucni într'un hohot mare de râs, care făcu pe câțiva, dela o masă vecină, să-și întoarcă fețele spre ei, — și zise:

«Mă, îmi merit halba acu ; și strigă vesel : Frit, ad'o halbă aici, — plătește dumnealui...»

RAȘELA

RAȘELA

Trecea pe ulițele măhalalelor Bucureștilor: șchio-pătând, frângându-se de mijloc în lături, dela dreapta spre stânga, strânsă, pe deasupra rochiei, într'un corset zoios, plin de broșe de tinichea, de oglingioare și de panglici. Subțioară, strângea o bucea plină de zdrențe, ținându-și, cu stânga, fusta grea de noroi, care lăsa să i se vadă, până aproape de genunchi, picioarele subțiri, vârâte în niște ghetete mari, scâlciate, cu vârfurile întoarse 'n sus. Fața-i era osoasă și lată, cu umerii obrajilor ascuțiți; nasul cârn, cu nările largi, adulmeca, par'că, veșnic aerul. Pe obrajii vineți, cari băteau în albastru și în vioriu, gura, cu buzele groase, răsfrânge ca la Negri, văpsite întotdeauna, ardeau ca o rană vie. Degetele scurte, cu unghiile pătrate, îi erau pline de inele de alamă și de cositor, pe cari le arăta la toată lumea, cu un rânjet de fericire nemărginită. Trecea astfel, în fiecare dimineață, lătrată de câini, hărtuită de viermățul copiilor, cari se țineau după ea,

stârnind pulberea adormită a măhalalelor, zvârlind cu bulgări, ca după un câine străin.

«Ia, trece Rașela !» făceau gospodinele, auzind larma din stradă ; și eșeau pe la porți :

«Ce mai faci, Rașelo ? — o întrebau zâmbind.

— Mulțumesc : bine, răspundea Rașela, arătându-și dinții și gingiile albe ; uite, mi-am mai cumpărat un inel și-o panglică.

— Bravo, bravo, Rașelo ; foarte frumoase!

— Da când te măriți, Rașelo ? » întreba careva în hohotul uliței întregi.

Și Rașela se scărpină în cap, cu degetele rășchirate, ridică dintr'un umăr, schimba din picioare, legănându-se la dreapta și la stânga, închidea din ochi, încrețindu-și toată fața ; și, arătându-și dinții în rânjetul ei obișnuit, răspundea, culcându-și capul pe un umăr și privind pieziș :

«Hîî... Apoi la earnă ; vezi bine...

— Da' cine te ia, Rașelo ?

— Hîî... Băeatul Rabinului...»

Uneori, se așeza jos, la câte-o poartă, își scotea un ciob de oglindă, și începea a se pudra cu o bucată de vată murdară, râzând în neștire și clipind mărunț, cu fața încrețită, ca o maimuță.

«Sărut-o, mă» striga cineva din lumea îngrămadită împrejurul Ovreiceii ; și flăcăul din fața ei scuipa într'o parte, printre dinți, în hohotul cunetrelor, al fetelor și al pungașilor, cari săreau împreajma ei strigând :

«Rașela nebuna... Rașela nebuna... Rașela nebuna...».

Câtă vreme se mulțumeau numai cu răsul și cu strigătele, Rașela se uita liniștită la dâșii, arătându-și dinții ; când însă, vr'un pungaș, mai îndrăzneț, s'apropia tipil de ea și o scutura de fustă ori îi fura vre-o panglică, atunci începea să țipe, din gât ca o mută, și să-și muște pumnii până la sânge; și ochii, deschiși mari, îi ardeau cașicând, îndărătul lor, în țeasta plină de noaptea nebuniei, mintea ei bolnavă s'ar fi aprins, dintr'odată, ca o vatră de jar. Și, când îi trecea mânia, prindea a plânge, aplecată asupra bucclei de zdrențe, ținândo prinsă cu amândouă brațele, cu mâinile însângerate de mușcăături, strângând-o la pieptul zguduut de suspine, ca pe un copil mort. Și, într'un târziu, se ridica, proptindu-se în palme și văitându-se, de par'că i-ar fi sfărâmat cineva oasele ; și pornia mai departe, șchiopătând, frângându-se dela dreapta spre stânga, ținându-și cu o mână fusta grea de noroi și strângându-și subțioară buccaua cu zdrențe. Se ducea astfel, lătrată de câinii măhalalei, cari se țineau după ea, până departe, cu spinările zbârlite, ca după urs ; și, în urma ei, plouau bulgării și pietrele, într'un nour de pulbere, și se înălțau, ca un vârtej, răcnetele diavolilor nepieptănați și muradri.

Nu știa nimeni a cui era ; de unde venise. Vara și iarna, dormea într'o cocioabă părăsită, din fundul unei grădini, plină de spini și scăeți, din măhalaua Florească ; de uude prind a eși, în zori, cerșetorii

de toate neamurile : orbii; jumătăți de trupuri înfășurate în zdrențe, cari se bălăbănesc ca niște clopote între cârjele lucii și ferecate; milogii, cari se târăsc, ca niște viermi, prin pulbere și noroi, și cerșitorii cari se dezgolesc pe la colțurile ulițelor și-și arată trecătorilor rănile veșnic vii, ce ard în soare, ca niște cărbuni. pe trupurile negre și uscate.

Într'o seară, cum se întorcea acasă, prin burnița rece de toamnă, cu mersul ei frânt, udă până la piele,—o ajunseră, din urmă, doi Țigani tineri, cu mușcate la urechi, cu piepturile păroase goale :

«Bun ajunsul, Rașelo...» făcură amândoi, într'un glas ; și, încetinindu-și mersul, prinseră a merge în pas cu ea,—unul în stânga; cellalt în dreapta:

«Te-a plouat rău, Rașelo?» făcu Țiganul care avea fața ascuțită, ca un bot și ochii licăritori, și-reți, la pândă par'că,—o mutră de vulpe.

Fata zâmbi, în neștire, și făcu, din gât:

«Ihî..., ridicând dintr'un umăr.

— Ți-o fi fiind frig?» o întrebă cellalt care avea o frunte îngustă, de două degete numai, și niște fălci de bulldog — și rânji.

Fata nu-i răspunse nimic,—zâmbi numai cu zâmbelul ei șters, fără de înțeles, și săltă, iar, dintr'un umăr.

Fusta îi era learcă de apă și-i atârna, în fal-duri grei, în jurul picioarelor subțiri ca niște fuse. La fiecare pas, apa îi chiftea în ghetetele-i mari, scâlciate și găurite; și fluerele picioarelor îi erau pline

de noroi și înroșite de apa văpsită care picura din fustă.

Țiganul cu fălcile de buldog, întinse mâna neagră și-o bătu cu palma peste brațul ud :

«Ești udă până la piele, Rașelo...»

Țiganul cu mutra de vulpe, își întinse și el mâna mare, cu 'n inel de alamă pe degetul arătător, și o ciupì de brațul ud. Fata căscă gura mare și dădu un țipăt ca de păun.

Noaptea de toamnă căzu repede. Merseră un răstimp tăcuți; și cei doi tovarăși prinseră, deodată, a vorbi țigănește, cu glasuri încete.

Ploaia țărâia molcom împrejur. Undeva, într'o căldare, îngâna un cântec depărtat de clopote ; în altă parte, răsuna, ca un zumzet moale și somnoros de cobză. Și casele tupilate, cu ferestrele de-o palmă, roșii ca niște ochi bolnavi, abia se zăreau prin păinjenișul ploii.

În mintea turbure a Rașelei, se înfipsese, deodată, gândul, că cei doi Țigani se sfătuesc să-i fure înелеle; și-i veni să urle din toate puterile ei înzecite de neșunie. Dar se auziră din urmă pași și glasuri; și Țiganiii rămaseră mai îndărăt; iar Rașela grăbi pașii, trecu deadreptul prin bălțile negre ca de păcură; și se mistui în noapte. Pașii și glasurile din urmă nu se mai auziră ; și Țiganiii își iuțiră mersul vorbind în limba lor, cu glasuri mânioase acum,—sfădindu-se, neputându-se înțelege, par'că, asupra unui lucru ; și se opriră, îndată, în fața unei porți dărăpănate. Unul din ei, se scotoci într'un buzu-

nar și, întinzând pumnii strânșii subț ochii tovarășului, întreabă scurt :

«În care-i gologanul?»

Cellalt stătu, o clipă, în cumpănă, țintindu-și ochii, când asupra unui pumn, când asupra celuilalt ; și făcu hotărât, prinzându-i, în amândouă mâinile, pumnul drept :

«În *hăsta*...

— Ba 'n *hăstalt*» grăi Țiganul cu chip de vulpe, deschizând pumnul stâng ; și dinții albi se aprinseră par'că în noapte și se stânsură. Cellalt scui-pă cu necaz, și trânti o înjurătură ; iar Țiganul cu mutra ascuțită de vulpe, împinse poarta și se mistui în bălăriile negre.

Cel care rămase în uliță, răsuci o țigară, scăpără, și, aprinzându-și-o, se rezemă de gard. Ploaia țărâia tristă împrejur ; și deodată izbucni din bojdeuca îngropată, înăbușită în bălării, un țipăt răgușit, retezat repede, ca de-o palmă grea, care ar fi astupat pe dată gura care răcnea. După un răstimp, se auziră pași ; și Țiganul cu chip de vulpe se ivi, murmurând ceva în limba lui. Poarta putredă scrișni în țâțânile ruginite ; și tovarășul sefurișă și el înăuntru. Cellalt căscă, scui-pă într'o parte ; și prinse a șuera încetinel, în ploaia mocnită, care șoptea împrejur tainic, cu mii de guri.

Nu trecu mult, și fășiră, prin iarba udă, pașii celui care intrase în urmă — și se ivi și acesta. Porniră tăcuți prin noroiul cleios ; și, după un răstimp, unul din ei zise:

«I-am șters o basma cu gologani».

Și scoțând-o din brâu, se opri, cercă să-i deslege colțul în care erau legați banii ; dar nu izbuti ; și prinse a trage mânios cu dinții. Când răsturnă gologanii în palmă, zise :

«Hai să-i bem, măi, frate-meu...»

În capătul hudiței, cârciuma turtită, sta la pândă par'că și sfredelea noaptea cu ochii ei roșii, ca niște ochi de jivină. Și din 'năuntru, năvăleau, în întuneric, țipetele deznădăjduite ale unei scripci. Cei doi tovarăși intrară în lumina gălbue, se așezară, față 'n față, la o masă, și, cel cu banii, porunci :

«O litră de țuică, băete...» și, privind-se amândoi, ca doi buni prieteni, își zâmbiră mulțumiți.

O DRAGOSTE PLATONICĂ

O DRAGOSTE PLATONICĂ

«Ei, haide, să vă povestesc și eu, băeți, o dragoste de demult, — o dragoste platonice, făcu poetul Ion Scoruș ; cel mai sărac, cel mai plin de visuri, cel mai bohem dintre noi toți. Hai, tăceți-gura vă meargă...» Și rezemându-și fruntea înaltă și boltită, ca de zvârcolirea unor gânduri mari, — în mâna palidă, a căreia piele înmănușa par'că, deadreptul, oasele ; ne privi, o clipă, făcând ochii negri mici de tot, de păreau două picături de cerneală, între încrețiturile mărunte ale pleoapelor. Și, după ce se potoliră râsetele și larma din jurul mesei noastre; de se auzea, limpede, dela masa actorilor, ciripitul mărunț, ca de vrăbii, al zarurilor, — Scoruș ne povesti, cu zâmbete triste, dragostea lui «de demult» — zicea dânsul, — dar care noi, știam bine, că-i dragostea lui nouă-nouă :

«Mă duceam, măi băeți, pe-atunci, ca ș'acum, în fiecare seară, la Teatru, mulțumită prieteniei pe care mi-o arăta un actor. Mă cunoșteau toți, dela ușier până la inspector, ca pe-un cal breaz ; și

intram în Teatru, ca'n satul lui Cremene, la toate premierele. Și, cu încetul, ajunsei să mă duc în fiecare seară. Putea să toarne cu găleata, să viscolească, de să nu poți scoate un câne-afară, — eu nu lipseam. Ba, cum eram slobod ca vântul, — că mă ferise Dumnezeu să am vreo slujbă, — începui a veni și la repetiții. N'aș fi lipsit dela vreuna : să mă fi picat cu lumânarea... Aș putea spune, că, de dimineată până la miezul nopții, îmi făceam vacul la Teatru; doar din fugă de îmbucam ceva, — mâncarea nu-mi ia multă vreme nici acum; dar mite pe-atunci, — și, într'un suflet, eram îndărăt. De multe ori, nici nu aveam nevoie să mai mă ostenesc, să mă duc la masă : fiindcă n'aveam para chioară-în buzunar. Și rămâneam acolo, cufundat, într'un fotoliu moale, — rămâneam, ca un huhurez, prin întuneric ; și în liniștea adâncă ce s'așterne, la ceasurile acelea ale mesei și ale odihnei, ațipeam, cu încetul, în căldura dulce a jefului îmbrăcat în catifea ; mă cufundam, pluteam, par'că, în văzduh, instalat comod în fotoliul meu de academician. Și, când mă făcea să deschid ochii împăinjiniți de somn, hurelul depărtat al unei trăsurii ori meunatul de motan al vreunui automobil, ochiurile luminate dela ușile lojilor, mi se păreau o salbă de luni pline ori ochii unor bufniți uriașe, cari stăteau roată, împrejurul meu ; și mă străjueau, mă păzeau, să nu fug par'că. Uneori mă trezea din toropeală, un zgomot din'năuntru ; și undeva, sus, într'o lojă, s'aprindea o lampă electrică, lu-

minând o față roșie, care părea un lampion japonez, aninat acolo, în întuneric; și pornea un fâșăit aspru de mătură. Piroteam astfel, până când se trezea Teatrul. Se auzeau : uși izbindu-se, pași pe scenă, glasuri, huruituri. Se înălța cortina. Se aprindea lângă loja Direcției un braț de becuri, ca o ramură cu flori de lumină. Și prindeau a răsări prin staluri, chipuri rase, pălării înflorite. Porneau șoaptele și râsetele înăbușite ale elevilor și ale elevelor dela Conservator. Scripetele scârțâiau, scrâșneau cu necaz. Uu cer de cobalt se înălța, tremura în creți de apă înfiorată de vânt; pierea între decourile colbăite, cari dormeau sus, învălătucite împrejurul sulurilor. În adâncurile scenei, se zăreau : fundaluri de codri, de munți; pereții unui salon Ludovic al XV-lea, — zăceau toate, clae peste grămadă, ca aduse de apă. Și oameni, în bluze albastre, târau decoruri uriașe, umblau zoriți, cărăbănind fotoliuri grele, mese, dulapuri, în strigătele regizorilor. Și, cât ai clipi, se înălțau solemn pereții unei camere a regelui Danemarcei; se aprindea, ca o lumină de zori, rampa; răsăreau actorii, legănându-se alene; actrițele, cu fețele umbrite de pălării mari de mușchetari, cu mâinile ascunse în manșoane uriașe. Se țeseau, neastâmpărați, pe scenă, vorbindu-și, ca'n piese, cu gesturi mari :

«Haide, haide, dragă ; dați-i zor, face decanul scenei ; să mergem și noi mai de vreme acasă, să ne mâncăm supa.

— Ce : ai supă, maestre ? îl întrebă o actriță, învârtindu-se într'un călcâiu, cu fusta învoltă, înălțată ca de un vârtej.

— Nu, fetițo, răspunde maestrul zâmbind și prinzând-o, cu gingășie, de gușă ; nu, dar știi : cum zice în *Curierul de Lion*».

Și întorcându-și profilul de medalie romană, în lumina rampei, bate din palme și întreabă, umflându-și glasul, ca într'un rol de melodramă :

«Gata copii, gata ? Haide-ți, să începem, să începem, că-i târziu...

— Să 'ncepem, maestre, strigă câteva glasuri tinere.

— Iată-mă's, maestre, s'alint' o actriță, năvălind în scenă, în freământul fustelor de mătase.

— Mașinist, aprinde rivolta-întâia... Așa, bun... face decanul. Haide-ți, la loc ; tăcere... Nene lan-cule, la cușcă...»

Și sufleurul se strecoară, ca un șoarece, în gaura lui.

«Mai facem odată, copii, actul al II-lea...» glă-suește maestrul.

Ușa dela loja Direcției hurue. Câteva capete de pe scenă și din sală, se'ntorc spre loja, unde răsare barba asiriană a domnului director.

«Gata!» strigă directorul de scenă, bătând din palme.

Șoaptele sufleurului pornesc ca un susur, — și jocul începe. O ușe din sală se deschide, și intră, încet, în sunetul armurei de tinichea, umbra re-

gelui Danemarcei, cu barba albă, care i se revarsă până la mijloc, ca o cascadă înspumată ; și, așezându-se într'un fotoliu, așteaptă acolo, în întuneric, să-i vie rândul, când trebuie să răsară pe țărmul mării, ca să geamă prelung, ca din fundul mormântului, în șuerul vântului și vuetul valurilor, strigându-și fiul:

«Hamleeeet... Hamleeeeeet... Sunt umbra tatălui tăăău...»

Ducându-mă astfel la Teatru; stând, într'un fotoliu, de dimineață, dela nouă, și până la miezul nopții, ca un actor nefericit, care în zadar așteaptă să-i dea Direcția și lui un rol, în care să-și arate darurile, — m'am pomenit, într'o dimineață, că iubesc și eu, ca nefericitul prinț al Danemarcei, pe eterica și alba Ofelie. Și, noaptea, târziu, după Teatru, în loc să mă culc, — visam, cu ochii deschiși, la fata lui Polonius, și mă prindea ziua făurindu-i sonete. Seara, în antracte, mă strecuram, pe scenă, undeva, într'un cotlon; și acolo, ascuns după un decor, îi pândeam fiecare mișcare, căutam să-i prind fiecare vorbă; și când vr'un actor se apropia de ea și o prindea de bărbie ori de talie, — o mână nevăzută îmi flutura pe din'naintea ochilor o năframă roșie; și gelozia mă mușca de inimă, ca o fiară. Și, atunci, pipernicitul de mine, — eu omul să mă sufle vântul, — simțeam năvălindu-mi în brațe puteri să zugrum un taur; mă simțeam crescând în suflarea de uragan care-mi bătea în suflet, ca 'n vintreaua unei bărci. Imi

nălucea pe din'nainte icoana lui Otelo; și, dintr'odată, mi se părea, că port, la șold, iataganul Maurului din Veneția, și'n cap coiful lui cu pene. Și, din umbra decorului plin de colb și de pânze de paianjeni, nu mai pândeam eu: ci însuși Otelo. Ochii lui, ardeau, ca doi bani uoui de argint; dinții lui, scrâșneau albi, ca dinții unui lup. El, sta să se prăbușească; să zugrume, cu degete de oțel, gâtul care se înălța alb, zvelt, rotund, ca de marmoră, din piepții rochiei de mătase. Iar când o vedeam pe gânduri, singură, într'un ungher al scenei, îmi ziceam, că se gândește la mine, că-și spune, în gând, ultimul meu sonet, în care, fiecare rând, fiecare cuvânt, era o sărutare de foc; sonetul meu care o strângea nebun la piept; sonetul meu care îngenunchea la picioarele ei, care se târa în pulbere și-i săruta pantofii. Ș'atunci îmi venea să mă dau de-a tumba, prin mijlocul scenei, ca un clovn... Când juca ea, aplăudam și strigam, de se'ntorcea lumea, să se uite la mine. Într'o seară, debuta într'un rol croit, par'că, anume pentru ea; un rol care-i venea ca o rochie turnată pe trupul ei mlădios, — mi-am vândut paltonul și cărțile, și am cumpărat un buchet mare de camelii. Și, — după actul întâiu, — i l'am trimis printr'un ușier, care s'a uitat ciudat la mine, plecându-și ochii asupra ghetelor mele scâlciate și întrebându-mă :

«Dela cine ?

— Dela un domn...» am bâlbâit, roșindu-mă

până 'n albul ochilor, punându-i în palmă toți gologanii pe care-i mai aveam în buzunar ; și am fugit zăpăcit.

A doua zi, pe un colț de masă, în cafenea, îndrăznii să-i scriu o scisoare, în care îi spuneam, că, acel care îi trimite în fiecare zi un sonet, — ca pe-o fâșie din inima lui, — o roagă să-i dea voe s'o vadă. Și-o rugam: răspunsul, — oricare ar fi — să mi-l trimeată prin aducătorul scrisorii. Eșii, che mai un comisionar, îi dădu-i scrisoarea și-i spusese să-mi aducă răspunsul la cafenea. Știam, că la ceasurile acelea trebuia să fie acasă.

Peste o jumătate de ceas, comisionarul îmi întinse un plic trandafiriu. L-l zmulsei, cu răsuflarea oprită: înăuntru un bilet... Literele îmi jucau, urechile îmi vâjâiau, și cafeneaua prinse a se învârti, ca un scrânciob: subț numele ei, cu slove mărunțele: <Te aștept: azi, după masă, între 2 și 3>. Era: unu; mai aveam o oră. Mă ridicai; dar când îmi aruncai ochii în oglinda cafenelei și mă văzui întreg, din creștet până 'n tălpi, cu ghetetele scâlciate, cu genunchii pantalonilor eșiți, încovoiați, — de-mi făceau niște picioare nenorocite de cal de saca, cu surtucul înverzit, lustruit în coate, cu mânicile scurte, — îmi veni să fac țândări ceașca de șvarț de pe masă, și paharul cu apă; să ridic bastonul, și să sfărâm oglinda, care-mi răcnise par'că: «Pri vește-te în ce hal ești...». Și căzui, moale, pe canapea, ca amețit de-o lovitură de măciucă. Stătui acolo, ca o zdreanță omenească, cu părul vâlvoi,

cu ochii în gol, măriți ca de spaimă ; și niciun crâmpei din larma dimprejur, niciun cuvânt, nu ajugea până la mine, — zăceam, par'că, în întunericul unei prăpastii.

Și, într'o după amiază, la o repetiție, mă strecurai, ca într'atâtea dăți, pe scenă. Juca și dânsa. Și într'o pauză, cum sta tăcută, pe-o canapea, plictisită, pe gânduri par'că, — întoarse capul, căutând pe cineva; și, dând cu ochii de mine, făcu cu glasul bun, ostenit:

«Băete, fii bun, te rog, și du-te peste drum, și spune să-mi aducă un capuținer». Și-și rezemă iar capu'ntr'o mână.

Zgribulit, în pardesiul meu vechiu, pătruns de ploaie, mă luase drept un om de serviciu. Am eșit, am trecut strada, prin ploaia cu lapoviță care cădea de dimineată, — și am intrat în cafenea, să-i spun unui chelner să-i ducă capuținerul...».

IN VILIGIATURĂ

IN VILIGIATURĂ

De opt ani, de când se însurase, vara aceasta se învrednicise, pentru întâia oară, și nenea Alecu Vidrașcu să petreacă o lună la munte, la răcoare și aer de brad. Cum era slujbaș mărunț la un Minister, n'a fost în stare, până acum, să-și ducă și dânsul nevasta undeva, ca alți creștini. Anul acesta însă, după ani de așteptare zădarnică, îl înaintase și pe nenea Alecu ; și simțindu-se acum mai la larg, se hotărâse: fie ce-o fi, să se ducă, să stea luna de concediu în munții Teleajenului, departe de năduful de cuptor al Bucureștilor. Poate că nu se ducea nici anul acesta, cum era om chibzuit și deprins de nevoi să-și înfrâneze dorințele ; dar prea îl rugase frumos nevasta. Și-i era greu lui nenea Alecu, să nu-i facă pe voie unei astfel de șopârle de femeiuști ; că avea, mă rog, doamna Didiia Vidrașcu niște ochi focosi, și o guriță roșie, ș'o tălioară de dudue de pension ; că era destul numai atât să-i spue :

«Vrai să mă supăr, Alecule ? Bine, o să-ți pară rău, dragă...»

Și nenea Alecu făcea repede :

«Facă-se voia ta, fetițo...» ș'o prindea, cu două degete, de gușuliță, ca pe-un copil.

(Cum nu-l binecuvântase Dumnezeu nici c'o odraslă : din «Fetițo» și «Păsărico», n'o mai scotea.)

* * *

Când se văzu în odaia văruiță, cu podul de scânduri, cu patul acoperit c'o velință peste fânul mirositor, — doamna Vidrașcu bătu, repede-repede, din palme, rotindu-se în călcăe ; și fusta ușoară, de nansuc, se umflă împrejur, și căzu, în cute mărunte, pe trupul tânăr și sprinten. Apoi, zvârlindu-și brațele în lături, le încolăci strâns, goale, reci, în jurul gâtului scurt și gros al lui nenea Alecu ; și-l ameți c'o sărutare apăsată, lungă, din adâncul inimei.

Pentru întâia oară, venea la țară doamna Vidrașcu ; și frumuseța dumnezească a munților, a codrilor de fagi și de brazi, o îmbăta, o făcea să sburde, s'alerte, ca un puiu de jivină. Numai nenea Alecu rămăsese acelaș om serios, cu vorba, cu pasul măsurat, ca și la Minister. Zâmbea o clipă, când o vedea pe nevastă-sa așa de însuflețită ; și privea iar munții, pădurile, cu seriozitatea cu care se uită, la Birou, într'un registru ori într'un dosar.

Primblarea lor obișnuită, era pe cărarea care se încovoia prîntre fânețele mănăstirești. Munții se înălțau, de jurîmprejur, unii peste alții, până-la cer ; și codrii se revărsau până jos, în cute

mari, pline de întuneric, înveșmântându-i, ca în niște hlamide grele de catifea mohorâtă ; iar piscurile stâncoase ale Tigăilor, încununau creștetul Runcului, ca o coroană împărătească.

Pretutindenî, se ridicau lumânărilele, cicoarea, sânziana, sulfina, levănțica și nalba, stropind câmpia, pătând-o cu galben, alb, roșu, trandafiriu, vioriu ; amestecând culorile, ca pe o paletă uriașe.

În toate părțile, curgeau, prin iarba înaltă, șuviți iuți de apă, ca un sânge tânăr al câmpiei. Mai în sus, sub o frunte de deal, două ochiuri de apă se deschideau, ca doi ochi ai fânețelor. Nu departe, pe un clin, niște stoguri, se înălțau, ca niște sânnuri ale pământului. Și, din zori până 'n seară, răsună vuetul înăbușit al fereastrăului din vale, ca zvâcnirea unei inimi uriașe, — inima plaiului acestuia binecuvântat. Și fiecare adiere de vânt, părea că s'a strecurat prin niște faguri de miere.

Doamna Vidrașcu se ascundea în iarba, înaltă până la brâu, în unele locuri ; și odată sărea sprințenă, ca o pisică, și-i încleșta grumazul lui nenea Alecu cu brațele albe.

«Astâmpără-te, Didiio, pentru Dumnezeu ; are să ne vadă cineva...» o ruga omul, înroșindu-se ; și prindea a se legăna iar, cu pași măsurați, serios, ca pe străzile Bucureștilor.

Iar ea se pornea pe un răs răsunător, limpede, tânăr, nebun ; și se răstema, apoi, la el, privindu-l

pe subt genele lucii, sumese, cu două gropiți, ca două benchiuri de umbră, la colțurile gurii roșii :

«Hmmm..., ipocritule, de ce nu te călugărești, colea, la Mănăstirea Cheia ; ț'ar sta, zău, foarte bine cu comanac, cu mutra ta de cotoi călugărit...» Și adăuga cuvioasă, pe nas, umflându-și nările :

«Îmbrățișează, fiule, schima monahală...»

Și, deodată, un buchet, însemna în aer un curcubeu ; și-l plesnea pe nenea Alecu : drept în numele tatălui.

* * *

E seară, după masă.

Nenea Alecu își citește gazeta, în cercul de lumină al lămpii, căreia doamna Vidrașcu îi făcuse un potir de hârtie roșie, ca o foare uriașă de mac. Tot trupul greoi al lui nenea Alecu Vidrașcu e în umbră ; numai mâinile și fața lui mare, cu trăsăturile leneșe, îi răsar rumenite de lumina.

În liniștea întreruptă, din când în când, de un muget molcom ori de picuratul unei tălângi, odaia albă a ațipit. Din umbrele moi ce-o învălue, abia mijesc cele câteva lucruri de țară ; numai capotul trandafiriu al doamnei Vidrașcu înflorește mai tare, luminând, par'că, preajma. Doamna Didiia Vidrașcu cetește un roman.

După un răstimp, lăasă cartea și, ridicându-se, cu'n oftat ușurel, își trecu palma peste frunte și eși, lușecă pe lăicere, în tindă, și, rezemându-se de ușorul ușei de-afară, încremeni în prag, lipin-

du-și obrazul fierbinte de brațul gol, sprijinit în privas. Simți o înfiorare între sprâncenele arcuite, i, clișind, deschise ochii mari, uimiți.

Teleajenul și șuvițele de apă, cari șerpuiau pretutindeni, pe câmpia dintre sat și Mănăstire, străfulgerau noaptea ca niște șerpi de argint. Fânețele se întindeau, ca într'un colb fin de lumină; și iarba, florile, argintate de brumă, păreau încărcate, grele, de pulberea scânteetoare a lunei; iar, în vale, turnurile Mănăstirii se înălțau ca niște făclii uriașe aprinse.

Doamna Vidrașcu, cum stătea astfel, neclintită, în ușa tinzii, dintr'odată tresări și alergă în casă, cu mișcări iuți, de Spiriduș :

«Ah, da, mai las'o Naibei, de gazetă, — și, plesnindu-l pe nenea Alecu cu palma peste umăr, îl luă de-o mână; haide-afară, să vezi ce lună minunată e...».

Și-l târi după ea :

«Haide, Moroiule, mai repede... Ei, ce, nu zici nimic ?

— Ba da : e frumos... » murmură dânsul liniștit; par'c'ar fi spus : «Inregistrează, te rog, hârtia asta».

— Ce Dumnezeu, în sufletul tău nu se mișcă nimic; în fața priveliștii ăștia, nu se trezește nimic ? Ah, îmi vine să te bat, când te văd așa... Lumina asta nu-ți aduce aminte, omule, de întâlniri noastre ?

— Ba da, dragă, răspunse nenea Alecu cu aceeaș liniște.

— Ba nu-ți aducel—se răsti doamna Vidrașcu, bătând din picior, cu ochii 'n lacrimi ; minți cu nerușinarel».

Ș'odată i se lăsară colțurile gurii mici în jos, îi zvâcni sânul, subț capotul subțire; și, ducând amândouă mâinile la ochi, o năvăli plânsul dealbinele.

«Da' ce ai, dragă ? Ce-înseamnă asta? Ce ți-am făcut, păcatele mele ? Cu ce ți-am greșit ? De asta am cheltuit atâția bani, ș'am venit aici,— ca să mă amărăști ? Liniștește-te, frate... Te-aud oamenii, ne facem de râs, or să creadă, păcatele mele, că te-am bătut... Vino-ți în fire, pentru Dumnezeu... Hai, fii fetiță cuminte... Fii păsărică cuminte...

— Lasă-mă, lasă-mă ; nu m'atinge... Nu mai mă iubești...».

Și smucindu-se din brațele lui, intră în casă și se trânti pe pat, cu fața-în perini. Nenea Alecu își pipăl fruntea, — cașicum ar fi vrut să se-încredințeze, că e 'n bună stare, — și intră uluit după doamna Vidrașcu, nemai pricepând nimic. Se aplecă asupra ei, cercă s'o ridice, murmurându-și rugămintile cu înmlădieri dulci, pline de cea mai adevărată dragoste :

«Hai, fetiço dragă, păsărico,—ridică-te, te rog... Liniștește-te, nu mai plânge... De unde și până unde, ți-a trecut ție prin căpușor, că nu te mai

iubesc? Hai, păsărico, hai, fetițo, scoală-te... Nu fii rea; lasă-mă să te sărut... Dă-mi gurița... Nu știi tu, că așa am fost eu întotdeauna: mai închis, mai tăcut, — un «Moroi», cum îmi zici tu...».

Dânsa, cu încetul, începu a suspina mai rar. Își arată năsușorul sumes obraznic, franțuzesc, înroșit de plâns. Se lăsă să-i ridice capul creț, bălai, cu zulufi pe la tâmpile, — se lăsă moale s'o sărute pe obraji, pe ochi, pe frunte, pe gură; cu ochii închiși, cu un zâmbet fin în colțul gurii. Și, din când în când, ochii se deschideau nițeluș, licăreau tremurându-și genele umede; și se închideau repede, cu'n zâmbet șiret, care s'ascundea, îndată, în gropițele obrazilor parcă.

După un răstimp, doamna Vidrașcu deschise ochii umezi încă, înlănțuindu-i, șireată, grumazul, cu-amândouă brațele; și făcu, țuguindu-și gurița roșie, ca un copil năzuos:

«Hm, răutăciosule...» Și, c'o înmlădiere de pisică, îi murmură :

«Vreau să te rog ceva...

— Roagă-mă, fetițo.

— Da' n'ai să zici «nu»; ai să zici «da»... Dacă-i sta iar ca un Moroi; să știi, că iar plâng...

— Bine, spune, păsărico...

— Da' n'ai să râzi de mine?

— N'am să râd...

— Hmm... Mi-i rușine...

— Ei, haide, spune, frate-odată...

— Vrau... Vrau să facem pe-îndrăgostiții... St,

nu râde, că iar plâng... Tu ai să treci pe subt fereastră, ș'ai să zvârli c'o petricică în geam... Vai, ce nebună sânt... Zău, sânt nebună de-albinele...».

Și sărind ușurică, în mijlocul odăii, bătu zorită din palme :

«Haide, haide, — pleacă...»

Și nenea Alecu eși, râzând, din casă, împins, cu amândouă mâinile, de doamna Vidrașcu.

După câteva clipe de liniște, în care se auzea numai freamătul adânc al Teleajenului, rasună tainic, în geamul în care bătea luna,—o petricică, asemenea unei gângăniî ameteite de lumina de-a-fară. Și doamna Vidrașcu răsări la fereastră, și-și răzemă visătoare tâmpla de privas, cu coada bă-lae peste umăr, căzută peste sânul involt, și, coborându-se până-aproape de glezne, lucind în focul lunei. Stătu așa, un răstimp, cu capu-alipit de privasul ferestrei, ca Margareta din *Faust*. Apoi deschise geamul încet, cu pază, și se aplecă în noapte, cu un deget pe gură. Și șoaptele începură : ca niște suspine, ca un susur :

« Haide, coboară-te, șopti nenea Alecu , nu ne vede nimeni... Vino...».

Doamna Vidrașcu închise, binișor, fără zgomot, fereastra; și se strecură în tindă; apoi în cerdac ; și coborâ cele trei trepte, în vârful pantofilor. Și, când se îmbrățișară, nu-și mai putură stăpâni râ-ul care le năvălea în gât :

«Da', știi, c'am înnebunit și eu, zise nenea Alecu.

— Slavă ție, Doamne! murmură doamna Vidrașcu, înălțând amândouă brațele în lună.

— Haide-acum să ne primblăm..., spuse nenea Alecu cu însuflețire; și, ridicând fruntea, ca întinerit, întinse larg, brațul drept: să ne primblăm pe lună, ca doi îndrăgostiți...».

Și, luând-o la braț, se pierdură amândoi în pa-
injiniișul lunei, pe poteca dintre fânețele mănă-
stirești, în cari, fiecare floare, fiecare fir de iarbă
părea suflat cu argint. Și, după câțeva vreme,
răsună în nopțe: ușurel, stăpânit, — cu un tril,
râsul doamnei Vidrașcu. Apoi, nu se mai zăriră,
nici nu se mai auzi nimic.

O AVENTURĂ

O AVENTURĂ

Eram la *Riegler*, cu 'n prietin, într'o dupăamează innăbușitoare, în care trotuarele Bucureștilor frigeau și zidurile caselor dogoreau, ca pereții unor cuptoare uriașe. Stăteam amândoi de vorbă, în încăperea din fund, unde murmurul leneș al suviței de apă, ce țâșnește din havuzul din mijloc, și plantele tropicale, cari, în umbră, par și ele niște zbuclniri de apă verde, — ne învălueau într'o păreră de răcoare plăcută, pe vremea aceea de zăduf ucigător.

Ca întotdeauna, prietenului meu îi sporăvăea mereu gura; pe când eu zăceam, răsturnat pe canapeaua îmbrăcată în catifea vișinie, toropit de căldură, rezemat leneș, într'un cot, de masa de marmoră, a căreia răcoare îmi plăcea s'o simt, cum îmi pătrunde brațul, ca râveneala unei ape. Și ascultam, cu genele grele, mai mult murmurul dulce al suviței de apă, — care se innălța, strălucitoare și fină, ca tulpina unei flori de cleștar, — decât glasul prietenului, urmărind, în neștire,

săgetările înflăcărate ale peștilor roșii-aurii din basen.

Și, deodată, cum stam așa, în cofetăria goală, la ceasurile acelea, răsări, între palmierii dela intrare, silueta albă a unei actrițe. Își făcu ochii mici; și ne privi, clipind mărunț din genele lungi. Și, răsucindu-se, dintr'odată, nervoasă pe călcâie, se așeză la o masă de sub un palmier; ceru o înghețată,— și nu se mai uită la noi.

Prietenul meu se înroși, și, zâmbind tainic, pufni: «Hm!». Și prinse a bate, neastâmpărat, cu degetele în marmora rotundă a mesei, cu ochii la actriță. Dânsa-și ridicase vualul până deasupra nasului, răsfrânt puțin; și mânca, nepăsătoare, înghețata, care părea, în potirul delicat de cristal, o bucățică de zăpadă trandafirie. Domnișoara Nelly Sibianu, după ce-și isprăvi înghețata, bău câteva înghițituri mărunte, ca o păsărică, din păharul aburit de promoroacă. Apoi își trecu, ca o pisică, vârful limbei trandafirii peste buzele roșii; și, scoțându-și, din punga de piele, o batistă ca de păpușă, își sterse, cu gingășie, gura umedă. Își trase după asta, grăbită, vualul; și, bătând, cu lingurița, în păharul de înghețată, ca într'un clopoțel de argint,— plăti și plecă, fără să se uite la noi, într'un susur ușurel de mătase.

Tovarășul meu, — atât de vorbareț de obicei, — nu spusese nici o vorbă cât stătuse actrița. Acum: clătina din cap, cu buzele strânse într'un zâmbet de necaz, urmărind-o, cu ochii mari, cum se de-

părta, subțirică și mlădioasă, în rochia albă de dantelă, printre oglinzile uriașe. Și când dispăru pe ușă, prietenul meu izbi cu pumnul în masă, și pufni iar, pe nări: «Hm !», cu o licărire de ură în ochi.

«Ce ai, omule, de pufnești așa, ca un cal nă-răvaș, îl întrebai; ce Naiba-î cu tine? De când ai dat cu ochii de ea, par'că te-a opărit cineva; ți s'a dus pe apa Sâmbetei toată verva...

— Hm, ce am: pe Naiba 'l am... Lasă-mă, monșer, nu mă mai plictisi și tu....»

Și, amuțind din nou, începu iar a bate cu degetele-în marmoră, cu ochii țintiți în gol. Și, dintr'odată, vrând par'că să sară depe scaun, și aruncându-mi o pereche de ochi plini de mânie, zise:

«Știi tu, că nebuna asta era să mă-împuște, mă?»

Și-mi povesti, apoi, întâmplarea aceasta:

«Să vezi ce-am pățit cu țicnita asta, — că-i țicnită, mă; e nebună de legat... Am cunoscut-o, acum trei ani, la Facultate; se înscrisese și ea la Litere. Venea la cursuri, întotdeauna, într'un freamăt de mătase, care ne făcea pe toți să-în-toarcem capul după ea. Era îmbrăcată foarte bine; dar prea exagerat pentr'o studentă. Cu pălăria prea mare, — cu niște pene turbate, — cu gura prea roșie, pe fața ei albă, cu talia prea strânsă, cu pieptul prea îndrăzneț. Dar acest «prea» în toate, dacă nu avea darul să placă fetelor, — cari se uitau la ea scandalizate, — plăcea băeților. Și

aș minți, dac'aș spune că nu-mi plăcea și mie.... Debarcasem atunci din provincie; și visam și eu o aventură cu o Bucureșteancă de acestea îndrăznețe, fine, cu capul plin de romanele franțuzești de dragoste. Din banalitatea vieții târgușorului meu mizerabil, din fundul Moldovei, în care trăisem închis în visurile mele; mă gândisem la București, ca la un oraș plin de clocotul vieții, plin de avânturi mari, plin de Teatre, plin de femei frumoase, — ca la un oraș, în care sorbi viața ca pe o cupă de șampanie. Și ziua, în care m'am suit în tren, ca să viu la București, a fost o zi mare; o zi în care am simțit par'că, deodată, fâl-fâindu-mi aripi. Însfârșit, mi se izbândea visul! Sara, pe calea Victoriei, stingherit, în hainele mele de provincial, mi se părea că trăesc într'un roman. Mă zăpăcea furnicarul străzii, goana trăsurilor și automobilelor, lumina orbitoare a vitrinelor, femeile cari păseau fericite, săltând ca 'n tactul unei muzici vesele, pe vârful pantofilor cu câlcâile înalte... Femeile, mi se păreau coborâte dintr'o planetă mai bătrână, în care frumuseța femească s'a înfiripat în forme mai desăvârșite ca pe pământ. Și amețit de freamătul care mă împresura, de mirezmele tuturor florilor de pe pământ par'că; mi se părea, deodată, că pe lângă mine, nu trec femei, ci niște flori uriașe, ca 'n visul fantastic al unui fumător de opiu ori hașiș.

Ei, și ca să scurtez vorba, dragul meu,—visam, cu ochii deschiși, o aventură... Firește, că cea care

mi-a plăcut mai mult din toate fetele dela Facultate, a fost dânsa. Tot ce-auziserăm vorbindu-se despre ea, îi mărea farmecul. Învăţase şi canto, şi cântase într'o trupă ambulată, — deşi avea ceva parale şi n'avea, deci, nevoie să cânte prin baratcele din provincie. Se înscriesese, de vr'o doi ani, la declamaţie; ş'o auzeam, de multeori, declamând poezii de Verhaeren; bucăţi întregi din *La multiple splendeur*, din *Les forces tumultueuses*, din *Les villes tentaculaires*. Le spunea cu avânt, cu gesturi largi, scuturându-şi pletele blonde, — că, am uitat să-ţi spun, că umbla atunci tunsă. O auzeam spunând, că, deşi s'a înscris la Facultate, visul ei e să între în Teatru. O auzeam vorbind cu înflăcărare de Sarah Bernhardt, pe care o auzise la Paris, unde stătuse doi ani. Vorbea de *Cartierul Latin*. Afişa, cu emfază, teorii socialiste, fluturându-le ca pe o flamură roşie, cu capul sus, cu pletele de nihilistă, ca suflate de vânt, — ca din înălţimea unei baricade. Vorbea de Lassalle, de Engels, de Marx, de Bebel. Sărea repede dela una la alta; dela *Capitalul* lui Marx, la *Monna Vanna* lui Maeterlinck; dela *Monna Vanna*, la *Simfonia a VII-a* lui Beethoven. Şi începea a face, cu aceeaş însufleţire, teorii asupra orchestraţiei. Şi, deodată, prindea a ne murmura un crâmpieiu dintr'o simfonie ori dintr'o operă, imitând, cu o îndemănare rară, felurite instrumente. Făcând: «Aici intră viorele». Şi căutând să imiteze viorele.

«Aici își fac intrarea instrumentele de-alamă....»
Și imita instrumentele de alamă, monșeri!

Îți poți închipui, că turbase Facultatea; și începuseră, în curând, a se ivi, la cursurile noastre, tipuri de pe la Drept, de pe la Matematici, de pe la Științi... Dar, dintre toți, cel care 'nnebunise mai bine, eram eu. La cursuri, stam tot cu ochii la ea. O urmăream de departe, pe calea Victoriei, până acasă; dar nu îndrăzneau să-i vorbesc. Numai aveam, dragă, somn. Umblam noaptea, ca un lunatec, pe sub fereastra ei. Mă rog, eram nebun de legat. De vorbiț, însă, nu îndrăzneau să-i vorbesc, în ruptul capului. Când o zăream singură, îmi pregăteam repede câteva fraze rotunde, — pe cari le învăTEAM în gură ca pe niște bomboane, — îmi luam inima 'n dinți; dar, când m'apropiam de ea, mi se topeau și frazele și curajul; și treceam pe lângă ea, și mă făceam că n'o văd. Când intram în sala de cursuri, ochii ei se îndreptau, o clipă, mirați asupra mea. Dela o vreme, băgai de samă, că, de câteori mă vedea, îmi arunca o privire piezișă de dispreț, de ură-aproape. Atunci amorul meu propriu jignit, umilit, biciuit, mă făcu s'o privesc de sus, cu ochii reci, — lucru care-mi atrase repede stima colegelor mele.

Ș'acu, să vezi ce mi se întâmplă... Chiar în iarna aceea, mă duc la un bal al studenților în Medicină, la *Liedertafel*. Și cum intru, dau cu ochii de *nihilistă*, — cum îi ziceau studentele. Da' era, monșeri, de o mie de ori mai frumoasă în rochia de

bal, cu pieptul și brațele goale. Când mă zări, își încruntă sprâncenele negre și bătu nervoasă, cu vârful pantofului, în parchet. Când trecui pe lângă ea, se uită lung, adânc, la mine; și mi se păru că-mi zâmbește. «Mi s'a părut». zic. Incepe muzica. Ș'o văd lunecând: dreaptă, albă, mlădioasă, cu ochii pe jumătate închiși, — pe gheața parchetului. Și, când ajunge-în dreptul meu, — zâmbește. Acum văzusem bine; îmi zâmbise mie, numai mă înșelasem. Dar, nu știu de ce, imi trecu bănuiala, că-și bate joc de mine. Și începui a juca cu toate studentele: o duceam pe una la loc; și luam alta. Și, de câteori mi se întâlneau ochii cu ochii ei, îi întorceam cu dispreț; și simțeam c'o urăsc în clipele acelea, că's în stare să fac o mojiție; s'o jig-nesc de moarte, în fața lumii întregi. În pauze, câteva studente dela Litere se strângeau în jurul meu: prietenoase, recunoscătoare, gata să-mi strângă mâna. Dânsa vorbea cu câțiva studenți, făcându-și vânt cu evantaiul de pene albe; și râsul îi tremura, ca un trîl de flaut, în murmurul nesfârșit, adânc, ce umplea sala. Și băgai de seamă, că, din când în când, se uita spre partea în care eram eu; și-și închidea și-și deschidea, fără astâmpăr, evantaiul. Și când începu iar muzica, văzui că refuză, în șir, pe toți cei cari se repezeau, în vârful ghetelor de lac, și se strecurau, cu îndemănare, până la ea, printre perechile cari se legănau, alunecau pe oglinda parchetului.

Și în pauza următoare, în îngrămădeala de re-

dengote și rochij decoltate, dela ușa bufetului, mă pomenii, față 'n față, cu ea. Gura roșie îi tremura arcuită în jos; genele negre clipeau deasupra ochilor albaștri, din umezeala cărora, stăteau gata, să se aleagă două lacrimi. Sânul alb, pe care se sfărma par'că toată lumina becurilor electrice din sală, se înălța, ca de clocotul, abia stăpânit, al unei mâinii.

În îngrămădeala, care ne-apropia din ce în ce mai mult, simții mireazma sânelui ei; și-mi cuprinse, o clipă, mintea o amețeală ușoară; cașicum aș fi sorbit mireazma unei flori otrăvite:

«Ce ți-am făcut, îmi murmură, deodată, privindu-mă drept în ochi; de ce mă disprețuești?

— Dar vă înșelați: n'am nimic cu dumneavoastră, îngânai eu, — și inima îmi bătea în piept ca un ciocan, — pentruce v'aș disprețui? .

— Dovedește-mi, că e drept ce spui.

— Cum să vă dovedesc?

— Să dansezi toată seara numai cu mine.

— Primesc cu entuziasm, domnișoară...» răspunsei. Și, în năvala de fericire, care mi se revărsă cu un șivoiu cald în piept, simții că mi se topește toată sficiunea.

Orchestra începu, chiar atunci, un vals. Și strângându-i aproape mijlocul, prinserăm a aluneca, ca pe luciul unui lac înghețat, în uimirea, în conster-narea tuturor colegelor mele, cari își pierdură ultima părere bună ce-o mai aveau de-un coleg.

Ne legănam, lunecam, zburam, într'un freamăt de indignare, de ură. Și eu nu-mi mai încăpeam

în piele, de mândrie și de fericire; și priveam împrejur cu un zâmbet de dispreț și de sfidare. Și'n ochii tuturor, pe buzele tuturor, ghiceam aceeași întrebare:

«Ce-însemnează asta? Ce s'a petrecut? Nu'și vorbeau; se urau de moarte; și, iată-i, acum jucând amândouă, ca doi îndrăgostiți!»

Când conținu muzica, intrară la braț în bufet, urmăriți, sfredeliți, săgetați, fulgerați de ochii plini de ură a colegilor, cari ne zvârleau, într'o privire. par'că, toată fierea care le otrăvea sufletele.

O dusei, apoi, la locul ei, și mă depărtai, Abia făcui doi pași; și două colege, — acele cari îmi arătase, cu un sfert de ceas înainte, cea mai mare prietenie, — îmi întoarseră spatele.

«Ai căzut și tu în mrejele nihilistei, mă întimpină un prieten; numai tu mai rămăsesei din toată Facultatea. (Și luându-mă de braț:) Dar cum? Când? Nici nu vorbeați împreună... Adinioarea vă uitați unul la altul, de par'că voiați să vă scoateți ochii, — cum Dracu' de te-a zăpăcit și pe tine, bre?»

În timpul ăsta, poate douăzeci de tipuri, îi ceruseră dansul următor; și la toți le răspunsese, că e dat. Unul din ei, se încăpățină obraznic:

«Atunci: al doilea dans.

— E dat ș'al doilea.

— Atunci: al treilea, domnișoară.

— E dat ș'al treilea.

— Atunci: al patrulea.

— Vă rog; le-am dat pe toate, răspunse, scoase

din sărite; *pe toate*: vals, gavotă, cotilion, — tot, tot, tot..»

Atunci, individul se răsuci pe călcăie, mușcându-și buza; și tăindu-mi calea:

«Ești ghinionist, monșer.

— Pentru ce?» îl întrebai, neînțelegând ce vrea să spue.

Atunci tipul își scoase un piceor înaintea, își umflă pieptul strâns în jiletca albă; și, ridicându-și amândouă mânilor înmănușate, își vâră degetele cele mari subțiuori; și,— după ce mă măsură, din creștet până 'n tălpi, cu un zâmbet de milă,—rosti tare, lămurit, răspicat, în auzul tuturor celor dimprejur:

«Fiindcă ai să fii, dragă, al *treisprezecelea* amant.»

Ridicai mâna să-l pălmuesc; dar mă stăpânii, și-i trimesei îndată martori. Ca o suveică, străbătu balul, zvonul c'am provocat pe cineva la duel pentru «nihilistă». Și, după o clipă, toată lumea vorbea de duelul meu; toți ochii se îndreptau spre aceea pentru care adouazi, în zori, trebuia să mă bat.

Jucarăm împreună până la sfârșit: ea cu o lumină de biruință mândră în ochi; eu liniștit, cu fruntea sus; cașicum aș fi purtat un nimb. Când începu lumea să plece grăbită, câțiva din fanții Universității, se apropiară mlădiindu-și mijlocul; și, plecându-se cu eleganță înaintea ei, se oferiră s'o întovărășască până acasă; dar dânsa

Îmi luă brațul; și eșirăm drepți, mai înalți par'că amândoi.

Îl ajutai să se urce în trăsură. Și încrucișându-și pantofii în spuma fină a trenei, îmi zise râzând ușurel :

«Haide, sue-te odată, domnule spadăsin».

Și adăogă repede, într'o izbucnire de râs, pe care o stăpânea, par'că, de mult :

«Acum trei ceasuri; mă disprețueai, domnule Mateescu: făceai și dumneata parte din tabăra urei și a disprețului... Căruia ciudat fenomen sufletesc se datorește, mă rog, această transformare miraculoasă ?

— Dar vă asigur, că...

— Am impresia că am văzut transformându-se un lup în miel... Nici marele Darwin, n'ar fi fost în stare, să ne explice acest fenomen bizar de transformism, — ca să vorbim în limbajul pedant dela Facultate.

— Dar vă asigur, că v'ați înșelat ; n'am făcut niciodată parte din tabăra urei ș'a disprețului, cum spuneți dumneavoastră.

— Ba da, ba da ; ai, cel puțin, curajul sentimentelor dumitale ; și mărturisește verde : te-am disprețuit domnișoară, nu neg.»

Și, răsturnându-și capul pe spate, râsul ei ironic, izbucni iar, subț coșul ridicat al trăsurii ; cașicum s'ar fi sfărâmat, dintr'odată, zăgazul care-l oprea.

Trăsura se opri îndată. Și, după ce-i ajutai să

se coboare, îi sărutai mâna și vrui să mă urc iar; dar îmi zise, privindu-mă pe subt gene:

«Cum? N'ai politeța să mă conduci până'n casă?»

O urmai zăpăcit, bâlbâind numai știu ce. Urcai câteva trepte de piatră; și mă pomenii în căldura moale a unui antret, în care plutea o lumină albastră, venită de undeva, dintr'o odaie, pe-o ușă deschisă larg. Câțiva pași numai, și intrarăm într'o încăpere făcută, par'că, numai pentru visuri. Pretutindeni,— pe jos, pe divanuri, pe pereți,— covoare moi: sumahuri, buharuri, karamaniuri,— își amestecau culorile dulci, șterse, în lumina albastră, care venea dela o candelă din odaia de culcare, cernându-se printr'o portieră de mărgele, cari ardeau ca niște șiraguri: de safiruri, de ametiste, de rubine, de smaralduri, de opaluri. În umbră, luceau: scaune, jețuri, mesuțe, portcoranuri, policioare arabe, încrustate cu sidef și fildeș. Deasupra unui divan, plin de perini îmbrăcate în covorașe ori în mătase orientală, scânteiau arme turcești și arăbești: pistoale și hangere ferecate în argint, încrustate cu boabe de mărgear.

Intr'un ungher, un pian acoperit cu un șal turcesc, își arăta dantura de dihanie apocaliptică; sta gata, par'că, să mă sfâșie; aștepta, în umbră, un semn dela stăpână. Și toate culorile acestea stânse,— în cari alergau, se înlănțuiau, se împleteau fantastic arabescurile vii și fine,— îmi păreau

o muzică lină, molcomă, leneșă,—îngânată, numai,
— în care se înălța un glas mai subțire, mai tânăr.

«Nu ți-e cald ? Desbracă-ți paltonul...» mă îmbie, tremurându-și genele, desfăcându-și, cu mișcări leneșe, blana ușoară, fișul; aruncându-le, cu gesturi ostenite, pe divanuri.

Se înlădia dulce, plutind par'că pe covoarele moi, trăgându-și visătoare mânușele albe, lungi până'n umere. Intindea un braț gol, arătându-mi un covor, un bibelou ; întrebându-mă : dacă-mi plac. Și luând, de pe-o policioară, câteva sticlute cu forme ciudate, mă întrebă, privindu-mă, pe sub gene:

«Îți plac parfumurile ? Eu mă înnebunesc...»

Și începu a stropi, întinzând brațele goale în lumina albastră și murmurând, cu o bucurie tânără, copilărească :

«Lilas de Perse...», «Fougère royale...», «Pompeia» — parfumurile mele favorite...»

Și, oprindu-se în fața mea : dreaptă, albă, cu valul spumos altrenei în jurul picioarelor, — scutură, deasupra pieptului meu, tustrele sticlele ; și, întinzând, dintr'odată, brațele în lături, mă cuprinse, mă strânse, mă ameți, cu mireazma caldă a trupului ei. Și, desfăcându-se, brusc, din brațele mele, începu a zmulge, a arunca totul de pe ea ; cu mișcări înfrigurate, vrând par'că să rupă mătăsurile, muselinele, dantelele. Și, când rămase numai în cămașa străvezie, deschise amândouă brațele, și-și lipi trupul trandafiriu de mine. Dar, în aceeaș

clipă, izbucni, ca un răs al nebuniei, râsul ei batjocoritor, crud, tăios. Și, cu o mișcare îndemnată, îmi alunecă, din brațe ca un șarpe ; și în dreapta ei întinsă, amenințătoare, străluci un revolver mărunț și cizelat, ca un juvaer :

«Dacă te-apropii de mine: trag ; ți șueră glasul plin de hotărâre, de ură și de bucurie par'că ; oh, ce mutră de imbecil ai!...»

Și întinzând cellalt braț, poruncitor, spre ușă, cu arătătorul întins, făcu, cu scârbă:

«Eși, eși, îți spun ; să nu-ți mai văd mutra asta de *imbecil*!...»

Și eșii, cu brațele lăsate, moi, în jos, cu capul plecat ; urmărit, biciuit, ca de un bici de foc, de râsul ei. Și mă suii în trăsură, ca să mă duc să mă bat pentru ea în duel. Și, dintr'o mândrie stupidă, m'am bătut: uite!...»

Și-mi arată, cu degetul, un semn alb pe frunte; ca o eroglifă, ca un semn cabalistic.

CUPRINSUL

	<u>Pag.</u>
1. Chilia dragostii	5
2. Străinul	17
3. Innaugurarea prostogolului	29
4. Vulturul	47
5. La o manevră	59
6. Ionică	77
7. Copilul	101
8. Sora Megaluza ,	113
9. Spaima ,	131
10. La viza livretelor	143
11. Rașela	159
12. Dragoste platonică	169
13. In viligiatură	179
14. O aventură	191

IN ACEEAȘ EDITURĂ

<i>M. Sadoveanu</i> .	Un instigator	Lei 1.25
<i>D. Anghel</i> . .	Oglinda fermecată	» 1.50
<i>St. O. Iosif</i> . .	Cântece	» 2.—
<i>Eug. Lovinescu</i> .	Scenete și fantazii	» 1.25
<i>Pompiliu Eliade</i> .	Maeterlink	» 1.—
<i>I. Chiru-Nanov</i> .	Peste Dorna	» 1.50
<i>Natalia Negru</i> .	Mărturisiri	» 2.—
<i>Almanachul S. S. R.</i>	Anul II	» 1.25
<i>Victor Eftimiu</i> .	Cocoșul Negru	» 2.50
<i>E. Lovinescu</i> . .	Aripa Morței	» 1.80
<i>Al. Cazaban</i> . .	Intre Femeie și Pisică	» 1.50
<i>N. N. Beldiceanu</i>	Chilia Dragostii	» 1.50

INSTITUTUL
DE
EDITURĂ ȘI ARTE GRAFICE
„FLĂCĂRĂ“

București.— Str. Câmpineanu, 40

PREȚUL LEI 1.50

www.digibuc.ro